

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KARS ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN
GELENEKSEL GİYSİLERİN İNCELENMESİ**

Neslihan GÖKTAŞ

Tez Danışmanı

Dr. Öğrt. Üyesi H. Fatma ŞENER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MODA TASARIMI ANABİLİM DALI
MODA TASARIMI BİLİM DALI**

KASIM 2023

**KARS ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN
GELENEKSEL GİYSİLERİN İNCELENMESİ**

Neslihan GÖKTAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MODA TASARIMI ANABİLİM DALI
MODA TASARIMI BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2023

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

08.11.2023

Neslihan GÖKTAŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Moda tasarımı Anabilim Dalı Yüksek lisans Programı Neslihan GÖKTAŞ öğrencisi tarafından hazırlanan Kars Etnografya Müzesinde Bulunan Geleneksel Giysilerin İncelenmesi Başlıklı tez çalışması 08/11/2023 tarih ve 16:00 OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Neşe Yaşar ÇEĞİNDİR Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Serdar Egemen NADASBAŞ Atılım Üniversitesi	☒	☐
Üye: Dr. Öğrt. Üyesi: H. Fatma ŞENER Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐

Kars Etnografya Müzesinde Bulunan Geleneksel Giysilerin İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Neslihan GÖKTAŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kasım 2023

ÖZET

Geleneksel giysiler toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, yaşam tarzlarını ortaya koyan ve tanıtan en önemli unsurlardır. Toplumların geçmişten bugüne kullandıkları giysiler ve giysi parçaları o topluma ait geleneksel giysileri oluşturmaktadır. Geleneksel giysi toplumların ekonomik, kültürel, teknolojik ve sosyal yapılarından etkilendiği gibi manevi değerlerini de yansıtmaktadır. Bu araştırma; Kültürel mirasa katkı sağlayarak, gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterecek bir kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Teşhirde bulunan beş giysinin teknik özellikleri, malzeme, kumaş, süsleme ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Envanter kayıtlarından ulaşılan ancak konservasyon ve restorasyon sürecinde olan yirmi dokuz geleneksel giysinin fotoğraf ve envanter bilgilerine göre; malzeme, renk, kumaş, süsleme detayı ve kompozisyon özellikleri incelenerek kronolojik olarak tablo halinde sunulmuştur. Müzeden elde edilen verilerle oluşturulan tablolara göre öne çıkan özelliklerin yüzdelik hesaplamaları yapılarak dönemin giyim istatistiğine ulaşılmıştır. Bu araştırma gelecek nesillere kaynak olabilecek şekilde literatüre kazandırılmıştır.

Bilim Kodu : 40611
Anahtar Kelimeler : Kars, giyim, müze, geleneksel giyim
Sayfa Sayısı : 123
Tez Danışmanı : Dr. Öğrt. Üyesi H. Fatma ŞENER

Examination of Traditional Clothes in Kars Ethnography Museum

(M.Sc. Thesis)

Neslihan GÖKTAŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

November 2023

ABSTRACT

Traditional clothes are the most significant components that unveil and present the society's culture, traditions, customs and lifestyles. The clothes and pieces of clothing utilized by societies from past to present have constituted the traditional clothes of that society. Not only is traditional clothing profoundly affected by the economic, cultural, technological and social structures of societies but reflects their spiritual values as well. Besides contributing to cultural heritage, the main purpose of this dissertation is to provide a vital source for those who want to pursue academic research in this field. In this regard, the technical specifications, material, fabric, decoration and composition specifications of the five garments on display in the Kars Archeology and Ethnography Museum were examined. According to the photographs and inventory information of twenty-nine traditional clothes, which were obtained from the inventory records but were in the process of conservation and restoration, the material, color, fabric, ornament detail and composition were chronologically examined and presented in a table. According to the table created with the data obtained from the museum, the percentage calculations of the prominent features were made, and the clothing statistics of the period were reached. This research has been added to the literature so that it can be a source for future generations.

Science Code : 40611

Key Words : Kars, clothes, museum, traditional clothes

Page Number : 123

Supervisor : Dr. Öğrt. Üyesi. H. Fatma ŞENER

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLARIN LİSTESİ.....	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	x
ÇİZİMLERİN LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Kars İlinin Genel Özellikleri.....	5
2.1.1. Kars'ın Coğrafi Konumu.....	5
2.1.2. Kars'ın Tarihi Konumu	6
2.1.3. Kars'ın Kültür ve Turizmi.....	8
2.2. Müzenin Tanımı.....	9
2.2.1. Türkiye'de Müzeciliğin Tarihi.....	10
2.2.2. Müzenin Sergileme Düzeni	11
2.2.3. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Tarihi.....	12
2.3. Geleneksel Giysiler	16
2.3.1. Kaftanın Tanımı ve Özellikleri	18
2.3.2. Cepkenin Tanımı ve Özellikleri	24
2.3.3. Üç Eteğin Tanımı ve Özellikleri	29
2.3.4. Entarinin Tanımı ve Özellikleri	30
2.3.5. Gömleğin Tanımı ve Özellikleri	30

2.3.6. Yeleğin Tanımı ve Özellikleri	31
2.4. İlgili Araştırmalar	31
3. YÖNTEM.....	35
3.1. Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi.....	35
3.2. Araştırmanın Evreni	36
4. BULGULAR.....	37
4.1. Geleneksel Giysileri Tanımlayıcı Bilgiler	37
4.2. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde Bulunan Geleneksel Giysilerin Dağılımı	92
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	97
KAYNAKLAR	101
EKLER.....	106

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 4.1.1. Giysi İnceleme Formu 1	38
Tablo 4.1.2. Giysi İnceleme Formu 2	43
Tablo 4.1.3. Giysi İnceleme Formu 3	48
Tablo 4.1.4. Giysi İnceleme Formu 4	53
Tablo 4.1.5. Giysi İnceleme Formu 5	58
Tablo 4.1.6. Giysi İnceleme Formu 6	63
Tablo 4.1.7. Giysi İnceleme Formu 7	64
Tablo 4.1.8. Giysi İnceleme Formu 8	65
Tablo 4.1.9. Giysi İnceleme Formu 9	66
Tablo 4.1.10. Giysi İnceleme Formu 10	67
Tablo 4.1.11. Giysi İnceleme Formu 11	68
Tablo 4.1.12. Giysi İnceleme Formu 12	69
Tablo 4.1.13. Giysi İnceleme Formu 13	70
Tablo 4.1.14. Giysi İnceleme Formu 14	71
Tablo 4.1.15. Giysi İnceleme Formu 15	72
Tablo 4.1.16. Giysi İnceleme Formu 16	73
Tablo 4.1.17. Giysi İnceleme Formu 17	74
Tablo 4.1.18. Giysi İnceleme Formu 18	75
Tablo 4.1.19. Giysi İnceleme Formu 19	76
Tablo 4.1.20. Giysi İnceleme Formu 20	77
Tablo 4.1.21. Giysi İnceleme Formu 21	78
Tablo 4.1.22. Giysi İnceleme Formu 22	79
Tablo 4.1.23. Giysi İnceleme Formu 23	80
Tablo 4.1.24. Giysi İnceleme Formu 24	81
Tablo 4.1.25. Giysi İnceleme Formu 25	82
Tablo 4.1.26. Giysi İnceleme Formu 26	83

Tablo 4.1.27. Giysi İnceleme Formu 27	84
Tablo 4.1.28. Giysi İnceleme Formu 28	85
Tablo 4.1.29. Giysi İnceleme Formu 29	86
Tablo 4.1.30. Giysi İnceleme Formu 30	87
Tablo 4.1.31. Giysi İnceleme Formu 31	88
Tablo 4.1.32. Giysi İnceleme Formu 32	89
Tablo 4.1.33. Giysi İnceleme Formu 33	90
Tablo 4.1.34. Giysi İnceleme Formu 34	91
Tablo 1. Geleneksel Giysilerin Müzeye Kazandırılma Şekli, Ait Olduğu Dönem, Cinsiyet, Sergilenme ve Onarım Durumunun Dağılımı	92
Tablo 2. Geleneksel Giysilerde Kullanılan Kumaş ve Astar Dağılımı	94
Tablo 3. Geleneksel Giysilerde Bulunan Yaka ve Kol Çeşitleri Dağılımı	95

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.2.3.1. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	13
Resim 2.2.3.2. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	14
Resim. 2.2.3.3. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	15
Resim 2.2.3.4. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	16
Resim 2.3.1. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	17

ÇİZİMLERİN LİSTESİ

Çizim	Sayfa
Çizim 4.1.1.a. Üç Etek Ön Beden Teknik Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı).....	39
Çizim 4.1.1.b. Üç Etek Arka Beden Teknik Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı) ..	40
Çizim 4.1.1.c. Üç Etek Ön Beden Kalıp Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)	41
Çizim 4.1.1.d. Üç Etek Arka Beden Kalıp Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)	42
Çizim 4.1.2.a. Üç Etek Ön Beden Teknik Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)	44
Çizim 4.1.2.b. Üç Etek Arka Beden Teknik Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)	45
Çizim 4.1.2.c. Üç Etek Ön Beden Kalıp Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)	46
Çizim 4.1.2.d. Üç Etek Arka Beden Kalıp Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)	47
Çizim 4.1.3.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)	49
Çizim 4.1.3.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)	50
Çizim 4.1.3.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)	51
Çizim 4.1.3.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)	52
Çizim 4.1.4.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)	54
Çizim 4.1.4.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)	55
Çizim 4.1.4.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)	56
Çizim 4.1.4.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)	57
Çizim 4.1.5.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)	59
Çizim 4.1.5.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)	60
Çizim 4.1.5.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)	61
Çizim 4.1.5.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)	62

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

M.Ö.

Milattan Önce

M.S.

Milattan Sonra

TDK

Türk Dil Kurumu

YY

Yüzyıl

cm

Santimetre

1.GİRİŞ

Giyim; cinsiyet, statü, etnik köken ve yaş gibi çeşitli kimlik özelliklerini; kullanılan model, malzeme, süsleme, dikiş uygulamaları ile belirten ve kimliksel iletişim kurmaya yarayan bir araçtır (Çalışan, 2019; 62). İnsanlık tarihi kadar geçmiş olan giyim, insanoğlunun var olduğu günden bugüne fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra, doğa koşullarından korunma gereksinimi ile çeşitli değişimlere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir (Erden, 2014; 18).

Geleneksel giysilerin en önemli özelliği çok parçadan oluşan kat kat giysilerden oluşmasıdır. Giysilerin saklanması ve korunması müzelerle sınırlı değildir. Bu giysilerin hatıra olarak veya özel günlerde kullanımı amacı ile birçok evde sandıklarda uygun olmayan koşullarda saklanması giysilerin yıpranmasına ve bazı ayrıntılarının yok olmasına neden olmaktadır. Ancak sadece belirli günlerde kullanmak amacı ile saklanan bu giysilerin hatıra veya sanat eseri olarak yöresel kullanımı giysilerin bütünlüğünü kaybetmesine sebep olmuştur (Koç ve Koca, 2016; 759).

Gelenek, bireylerin yaşamış oldukları topluluklar içerisinde yer edinmiş, herhangi bir yerde yazılı olmayan, fakat toplumsal yaptırım gücü ile mevcut kurallara uyulmasını sağlayan, örf ve adetlere kıyasla yaptırım gücünün daha baskın olduğu sosyal bir normdur (Saatçioğlu, 2017; 17). Geleneksel giysiler herhangi bir toplum için geleneksel yaşamı yansıtan gerçek bir kaynak olarak kabul edilebildiği gibi, belirli bir toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik koşullarını yansıtan bir unsur olarak da kabul edilir. (Abanoz, 2019; 23). Kültürel eserler, geçmişte bir bölgede yaşamını sürdüren medeniyetlerin, kabilelerin ve toplulukların günümüze kadar getirdiği maddi ve manevi değerlerdir. Her medeniyet kendine has bir iz bıraktığından, her mekândaki kültürel ve tarihi miras birbirinden farklı değerdedir (Akyol, 2022; 86).

Kültür, insanoğlunun yaşamı süresince edinmiş olduğu bilgi, inanç, ahlak, gelenek ve görenekler ile birlikte alışkanlık ve becerilerin yer aldığı karmaşık bir bütündür (Wells, 1972, aktaran; Saatçioğlu, 2017; 63). Tarihsel süreç içerisinde giyim kültürü her toplumun yaşayış biçimleri ve yaşam şartlarının etkisiyle birbirinden farklı özellikler göstermektedir, bunun sonucunda da geleneksel giysiler ortaya çıkmıştır (Özus ve Erden, vd. 2014; 291).

Geleneksel giysiler toplumun kültürel ve manevi değerlerini taşımaktadır, maddi kültür varlıklarımızın araştırılması, belgelenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılarak yaşatılması önem taşımaktadır (Koca ve Baran, 2014; 27).

Doğu Anadolu Bölgesi de yer alan her ilin birbirinden farklı tarihi zenginliği bulunmaktadır. Bu bölgede yaşayan Selçuklular, Hititler, Huriler, Asurlular, Urartular, Bizanslılar, Osmanlı medeniyetleri ve Türkler kendi tarihleri ve dini yaşamları doğrultusunda eserler inşa etmişlerdir. Bu medeniyetlerin siyasi, sosyal, dini ve kültürel yaşantılarından geriye kalan eserlerin çoğu bölgedeki illerin müzelerinde sergilenmektedir (Akyol, 2022; 81).

Etnografya müzelerinin birincil görevi, ülkenin kültür tarihine ışık tutacak ve o ülkede yaşayan insanların maddi ve manevi kültür öğeleri ile ilgili somut ürünleri sistemli bir şekilde toplamak, sınıflandırmak, teşhir etmek amacına yönelik hizmetleri vermesidir (Sökmen, 2015; 379). Etnografik müzelerde yer alan, giyim kuşam ürünleri incelendiğinde yurdumuzun birçok bölgesinde yörenin kendine has özelliklerini yansıtan biçim, renk, kullanılan malzeme ve kullanım özelliği açısından oldukça farklı bir zenginliğin varlığından söz edilebilir. Bölgesel konum, gelenek, görenekler, çevresel özellikler, yaşam tarzları, dini inançlar, etnik özellikler vb. etkenler giyim kültürünü çok farklı boyutlarda etkilediği ve geliştirdiği için, giysiler bir dönemin, bir ülkenin, bir topluluğun veya bir kişinin özelliklerini gösteren önemli kültürel faktörlerdir (Koç ve Koca, 2016; 756).

Osmanlı devleti döneminde ticari, sosyal, kültürel, sanat ve tasarım olmak üzere birçok alanda ilerleme kaydedilmiştir. Osmanlı devleti giyim kuşam kültürü, Orta Asya'nın kuzeyinde göçebe hayatı yaşayan atalarının giyim kültürüne dayanmaktadır. Türklerin yaşadıkları zaman diliminde buldukları coğrafya ve yaşam koşulları sürekli değişmiş, karşılaştıkları kültürlerden etkilenmişlerdir. Giyimlerinde, biçimsel olarak değişim görülmesi de detaylarda değişim görülmüştür (Görünür ve Ögel, 2006; 62).

Problem Durumu

Kültürümüzün en önemli parçalarından olan geleneksel giysileri bir bütün halinde ele alıp giysilerin kalıplarının ve geleneksel özelliklerinin incelenmesi ve el sanatlarımızın gelecek nesillere aktarılması kültürün yaşatılması için önemlidir. Bu nedenle yapılan çalışmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan giysiler renk, kompozisyon, teknik, kalıp ve malzeme özellikleri açısından incelenerek belgelendirilmiştir.

Araştırmanın Alt Problemleri

- Müzede bulunan geleneksel giysilerin tarihi ve kimlik bilgileri nelerdir?
- Müzede bulunan geleneksel giysilerde hangi malzemeler kullanılmıştır?
- Müzede teşhirde bulunan geleneksel giysilerde hangi ölçüler kullanılmıştır?
- Müzede bulunan geleneksel giysilerde tercih edilen renkler hangileridir?
- Müzede teşhirde bulunan 5 geleneksel giysinin kalıp teknikleri nelerdir?
- Müzede bulunan geleneksel giysilerde kullanılan dikim teknikleri nelerdir?

Amaç

Bu çalışmada, Kültürel mirasa katkı sağlayarak, gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterecek bir kaynak oluşturması amaçlanmaktadır.

Önem

El sanatları, insanların zaruri ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkan zamanla insanların, toplumların, halkın gelenek göreneklerini, duygularını, inançlarını, zevklerini ve sosyal hayata dair tüm bilgileri taşıyan, el emeği ürünleri kapsamaktadır. Türk el sanatlarının önemli bir yansıması olan geleneksel giysilerimiz süslenme ihtiyacının yanı sıra bireylerin toplumsal saygınlığının aracı olarak da kullanılmıştır.

Geçmişten günümüze kadar uzanan gelenek ve göreneklerimiz yok olmaması, bu gelenek ve göreneklerimiz bizlere kazandırdığı kültürel etkinin, giysilerde kullanılan teknik, süsleme özellikleri ve giysi kalıp çalışmalarına yansıtılarak unutulmaması Türk toplumu adına önemlidir. Kars arkeoloji ve etnografya müzesinde geleneksel giysiler ile ilgili sadece bir çalışmanın olması, yazılı kaynakların sınırlı olması ve kültürel varlıkların gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir.

Varsayımlar

Araştırma sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler ile hazırlanan gözlem formları araştırmanın amacında tespit edilen özellikleri ölçecek yeterliliktedir. Araştırmanın yöntem ve tekniklerinin tespitinde başvurulan uzman görüş ve önerileri yeterlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde sergilenen 1.3.66-10.1.78 arasında kayıtlı olan 34 geleneksel giysilerin malzeme, teknik, renk, kompozisyon ve giysi kalıp özelliklerinin gözlem formuna uygun olarak incelenmesi ve kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kars İlinin Genel Özellikleri

Kars adını milattan önce 130-127 tarihleri arasında Kafkas Dağlarının kuzeydoğusundan gelerek bu yörede yaşayan, Bulgar Türklerinin Valantur Boyunun Karsak Oymağı'ndan almıştır (Akçayöz ve Öztürkkan, 2013; 18).

Türkçe isme sahip olan en eski şehirdir. Kars ilinin ismine ve bu ismin farklı dillerdeki kullanımına Türklerin bulunduğu birçok coğrafyada rastlanılmaktadır. Orta Asya'da Türkistan olarak geçen coğrafyadan, Kırım ve Aras Nehri'ne kadar uzayan büyük bir alanda, Kars veya Karsak adı ile geçen kasaba, köyler, su ve dağ bulunmaktadır.

Kars ili bazı kaynaklarda şu şekilde isimlendirilmiştir. Kars; Asur belgelerinde M.Ö. 12. yy' da "Daiæni", Urartu belgelerinde M.Ö. 9. yüzyılda "Diauehi", Gürcü kaynaklarında ise "Kari" olarak geçmektedir. Strabon'un "Geographica" adlı eserinde "Cogzene" olarak belirlenen bölgeden, Ptolemaios Coğrafya kitabında ise "Charsa", "Chorsa" ilk kez isimlendirilmiştir.(Alp, Özdemir vd; 2009; 1).

Türkçe'nin ilk sözlüğü olan Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan Divan-ı Lügati't Türk adlı eserinde Kars adının anlamı, "...deve ve koyunun yününden yapılan giysi", "Karsak'ında derisinden kürk yapılan bozkır tilkisi" olarak geçmektedir. Buharalı Şeyh Süleyman'da Kars adı şal, kuşak, dokuma; bel bağı fota miyanberd", Karsak adı da "sincaptan büyük, karnı çil, bir nevi hayvan adı" olarak geçmektedir (Kırzıoğlu, 1953; 16).

İslam kaynaklarında Kars ilini "Türkmen Ülkesinde muhkem bir kaleye sahip şehir" olarak ifade etmişlerdir. Türkmen Ülkesi olarak o dönemde Doğu Anadolu bölgesini çevreleyen yer olarak belirtilmiştir (Kırzıoğlu, 1953; 16.). Kars ili, tarih boyunca jeopolitik öneme sahip bir şehir olmuştur. Kars ili, Türkiye'nin her geçen gün gelişen serhat (sınır)şehri olarak günümüze kadar gelmiştir (Kılıç, 2023;39).

2.1.1. Kars'ın Coğrafi Konumu

Coğrafi konum olarak Kars ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer almaktadır. Kars, 814.578 km²'lik Türkiye topraklarının 171.061 km²'sini oluşturan Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzey doğusunda yer alan sınır şehridir. 10.127 km² yüzölçümüne sahip şehir, ülke topraklarının % 1,3'üne hâkimdir (Tutar, 2012;5). Kars

ili, genel itibariyle kış gün sayısı fazla ve çok soğuk; yaz gün sayısı ise kısa, serin ve kısmen yağışlı olup Doğu Anadolu'nun sert karasal iklimine sahiptir (Demir, 2013; 12).

Yüksek sıradağlarla çevrili olan bölge, denizlerin ılımanlaştırıcı etkisinden yararlanamamaktadır. Sibiryaya Yüksek Basınç Merkezi'nin etkisinde olan Kars ülkemizin en soğuk bölgesidir (Kalander, 2021; 16).

Kars Kafkaslardan, Orta Asya'dan ve İran'dan Anadolu'ya doğru önemli ticaret yollarının geçişi üzerinde bulunmaktadır. Kars merkez ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin, Erzurum-Kars Bölümü'nde yer alır. Kars ili merkez ilçesi; kuzeyinde Susuz, Arpaçay ve Akyaka, doğusunda Ermenistan, güneyinde Digor ve Kağızman, batısında ise Selim ve Erzurum'la çevrilidir. Kars ilinin bazı il merkezlerine göre konumu şöyledir: Kuzeyinde Ardahan, batısında Erzurum, güneyinde Ağrı ve Iğdır, doğusunda Ermenistan ile çevrilidir (Kars Gezi Rehberi: 27).

Rakımı ortalama 2000 metreyi bulan Kars şehrinde yer alan önemli yükseltiler şunlardır: Allahuekber Dağları, Aşağı Dağı, Akbaba, Aladağ ve Kısır Dağıdır. Aras ve Kura Nehirleri, il güzergâhından geçerek Hazar Gölü'ne dökülmektedir (Çalış, 2011;10). Coğrafi konum açısından Kars, Anadolu'nun Doğu'ya açılan en önemli kapılarından birisi olarak bilinmektedir.

2.1.2. Kars'ın Tarihi Konumu

Kars'ın tarihi çağlardan bu yana yerleşim merkezi olduğu bilinmektedir. Kura ve Aras Nehri boylarında ve Kağızman ilçesi Camuşlu köyü yakınlarındaki mağara ve kaya resimleri üzerinde yapılan arkeoloji çalışmalarından yörenin tarihi Cilalı Taş Devri'ne kadar indiği anlaşılmaktadır (M.Ö. 900-800) (2000'lerde Kars, 1999; 8).

MÖ 5000-4000 yıllarında Doğu Anadolu ve Azerbaycan'a yerleşen Hurriler Kars'ın bilinen ilk sakinleridir. MÖ 9. yüzyılda Urartuların egemenliğine girmiştir. Urartular 2500 yıl egemenliklerini sürdürmüşlerdir. MÖ 665 yılında Urartular Kimmer akınları sonucunda bölgeden çekilince hâkimiyet İskitlere geçmiştir. İskit egemenliği MÖ 145 yılına kadar sürmüştür. 430 yılında Sasanilere geçen bölge uzun süre Sasani, Bizans ve Araplar arasında kısa sürelerle el değiştirmiştir (Erişen, 2000; 238).

Ani şehrini başkent yapan Ermeni derebeyleri 1044'te Bizanslılar tarafından bölgeden çıkarılmışlardır. Yirmi senelik Bizans hâkimiyetinden sonra büyük Türk Hakanı ve Selçuklu Sultanı Alparslan 1064'te Ani'yi fethederek Bizanslıların hâkimiyetine son vermiştir ve Ani, Türk Şeddatlı Beyliği'nin hâkimiyetine girmiştir. Kars, Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilen ilk parçası olmuştur. Bu fetih 1071 Malazgirt Zaferi'nden yedi sene önce olmuştur (Erişen, 2000; 241).

Şehir ve çevresinde Moğollar, Akkoyunlar ve Karakoyunlular gibi Türk devletleri hüküm sürmüştür. 1200 yılında Gürcü Atabeylerinin eline geçen bölge 1239'da Moğollar tarafından tahrip edilmiştir. Moğollar Anadolu'dan çekilince 1406'da Karakoyunluların, 1467'de de Akkoyunluların eline geçmiştir. Bu iki beyliğin sürekli savaşları Kars ve çevresini çok etkilemiştir. Yerleşme merkezlerinin tahrip edilmesine ve nüfusun azalmasına sebep olmuştur (Kalander, 2021; 18).

1535 yılından itibaren Kars Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarına katılmış, Kars'ta Osmanlı Dönemi, *“Anadolu'dan; Gürcistan, Azerbaycan ve İran üzerine yapılacak seferlerde ismi geçen yerlerden Anadolu'ya yapılan saldırı hareketlerinde önemli bir stratejik konuma sahip olduğundan sık sık tahribata maruz kalmıştır.”* Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasındaki stratejik karşılaşmalar, Kars çevresinde cereyan etmiş, Kars Osmanlıların askeri bir üssü ve serhat şehri olmuştur (Kalander, 2021; 22). 1877-1878 Osmanlı-Rus (93 Harbi) Harbi'ne kadar önce İranlılar sonra Ruslara karşı en büyük askeri üst olmuştur (Balcı, 2005; 102).

Kars, 1877'den 1918'e kadar 40 yıl Rus işgalinde kalmıştır. 30 Ekim 1920'de Kazım Karabekir yönetimindeki Türk ordusu Kars'ı alarak Türk topraklarına katmıştır. Kars ilinde Rus İmparatorluğunun taşra yaşam izleri görülmüştür. Kars'ın kurtuluşundan sonra Kafkasya'dan gelen Türk boyları bölgeye yerleşmişlerdir. Başlıca geçim kaynağı hayvancılık olsa da gelenek ve görenekler yaşam biçimlerini etkilemiştir (Kars Gezi Rehberi, 2018; 148).

Cılavuz Köy Enstitüsü Kars ilinin kültürel gelişimine önemli katkıları bulunmuştur. Günümüzde Kars ili, geleneksel ve çağdaş kültür öğelerini bir arada tutan köprü niteliğindedir. Kırk yıl Rus işgalin de kalan serhat şehri Kars sosyal yaşamlarından ve çeşitli ulusların kültürel gelenek ve göreneklerinden etkilenmiştir (Kocabaş, 1999; 225).

Kars, 11. Asırda Türklerin hâkimiyetine geçtikten sonra, 1878'den itibaren kırk yıllık bir Rus işgalinden kurtulmasıyla günümüze kadar bir Türk yurdu olarak gelmiştir. Bu sebeple Kars tarihi hem Anadolu hem de Türk tarihi açısından çok önemli bir konuma sahiptir (Temel, 2011; 13). Anadolu'nun kapıları, Ani ve Kars çevresinin fethi ile Türklere açılmış olup 1071 yılında Malazgirt Savaşı'nın zaferiyle tamamen açılmıştır (Özaydın, 2019; 10).

2.1.3. Kars'ın Kültür ve Turizmi

Kars, Kuzeydoğu Anadolu'da bulunması nedeniyle geçmişten günümüze Güney Kafkasya'nın Anadolu ile birleştiği yerde ve göç yolları üzerinde bulunan bir bölgedir. Bu durum bölgenin kültürel çeşitliğini de etkilemiştir. Günümüzde bile birçok etnik grubun bir arada yaşadığı bir şehirdir (Şahin, 2014; 11). Anadolu, insanlık tarihinin en eski çağlarından günümüze kadar yerleşim yeri olan bir coğrafyadır. Anadolu'nun kuzeydoğusunda yer alan Kars ili bulunduğu bölgede Paleolitik Çağ'dan itibaren yerleşim alanıdır. Kars, Anadolu ile Kafkasları birbirine bağlayan jeopolitik konuma sahip olması sebebiyle, tarih boyunca sürekli elde edilmek istenen bir şehir olmuştur (Bingöl, 2011; 22).

Kars ili, Doğu Anadolu bölgesinde, Türkiye'nin en doğusunda bulunan ve karasal iklimi nedeniyle bölgenin en soğuk illerinden birisidir. Ancak şehrin kurulduğu platonun bu coğrafi olumsuzluğu ilin sanayisinin gelişmesini olumsuz etkilese de Kars kültür ve turizm potansiyeli açısından bölgenin gelişmiş başlıca illerinden birisidir (Alp, 2009; 5).

Kars'taki coğrafi yapı, iklim, doğal değerler ve insan eliyle yapılan tarihi yapılar kış ve dini turizm de büyük potansiyel oluşturmuştur. Yörede bulunan göl ve nehirlerin yakınlarında kuş gözlemi ve çiçek seyri yapılabilmesi ekolojik turizme katkı sağlamıştır. Şehre 53 km uzaklıkta bulunan Sarıkamış'a kayak turizmi ve 40 km uzaklıktaki Ani ören yeri ve il merkezinde bulunan Kars Kalesi, Kars Müzesi, Kars Peynir Müzesi, Kars Kafkas Cephesi Harp Tarihi Müzesi, Baltık Mimari örnekleri, Osmanlı Mimari örnekleri, Ebul Hasan Harakani Türbesi ve Evliya Camisi de ilgi görmektedir (Akçayöz ve Öztürkkan 2013: 57).

Kars ili tarihi süreç içerisinde bulunduğu bölgede ki kültürel zenginlik halkların ilişkiler kurmasını, tarihi kültür, sosyokültür, mimari kültür öğeleriyle birbirlerini

etkilemelerini sağlamıştır. Bu etkileri bölgenin kültürel mirasında ve bölgede yaşayan toplumun yaşam biçimine oldukça yansımıştır. Millî mücadele yıllarında 40 yıl Rus işgalinde kalmasının da şehrin mimari kültürünü yoğun olarak etkilediği görülmektedir (Elbüstan ve Özlem. 2021; 18). Kars ili yer aldığı coğrafi konum ve sahip olduğu stratejik önemiyle tarih boyunca farklı devletlerin arasında savaş sebebi olmuştur. Kars, tarih boyunca farklı toplulukların egemenliği altında varlığını devam ettirmiştir. Bölgede hâkimiyet kuran her topluluk kendi mimari yapılarını, sanat ve kültürlerinin izlerini bu topraklarda bırakmışlardır. Geçmişten günümüze Kars ilinin taşımış olduğu sanatsal ve kültürel birikimin somut bir göstergesi olan geleneksel giysiler kültürel açıdan da önemli potansiyele sahip bir ildir. Bundan dolayı kaybolmaya yüz tutmuş kültürel miraslarımızı gelecek nesillere aktarmak için müzeciliğe de büyük önem verilmiştir (Tokgöz, 2020; 13).

2.2. Müzenin Tanımı

Türkçe sözlükte müzenin kelime anlamı “Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelere saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı” olarak tanımlanmaktadır (sozluk.gov.tr; 2023).

Müzeler, geçmiş zamanlar ile aramızda kültürel bağ oluşturan eğitim birimleridir. Müzeler, genel anlamıyla sanat, bilim, kültür kurumlarıdır ve var olma nedenleri sahip oldukları koleksiyonlarıdır (Demir, 2019; 13). Müzeler, bilginin toplanıp, sınıflandırıldığı yerler olarak kütüphane ve üniversiteler gibi toplumun sanatsal, bilimsel ve kültürel gelişiminde önemli rolü olan kurumlardır. Müzelerin amacı, insanlığın doğal, sanatsal, bilimsel ve kültürel değerlerini halka ve gelecek kuşaklara aktarmak üzere toplamak, bilimsel yöntemlerle değerlendirerek bilginin gelişmesi ve yaygınlaşmasını sağlamak ve toplumun gelişimine katkıda bulunmaktır (Özkasım ve Küçükhasköylü, 2013; 11).

Müze, toplumun hizmetinde olan ve onun gelişimi için çalışan, insanlığın somut ve somut olmayan kültürel mirası ile çevresini tanıması ve sahiplenmesi amacıyla ilmi yöntemlerle açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koleksiyonlar oluşturan, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, eğiten, kültürel, sanatsal zevkini ve dünya görüşünü geliştirmesinde etkili olan, kamuya açık, kâr amacı gütmeyen daimî kuruluştur (ktb.gov.tr; 2023).

Müze kelimesi, Yunan mitolojisindeki Mouseion'dan gelmektedir. Yunan mitolojisinde Mouseion; müzelerin var olduğu yer, müzelere adanmış olan anlamındadır. Müze sözcüğü, antik Yunan'da bahçe, dağ, kır, tapınak gibi mekân ya da festival, şenlik, kitap vb. şeylerde de kullanılmıştır (Günaydın,2014;3). Toplayıp biriktirmek, bütün canlıların ortak özelliği olan temel bir ihtiyaçtır. Müzelerin ilk örnekleri çok eski dönemlere dayansa da kurumsallaşmaları 18. yüzyıl sonlarında gerçekleşmiştir (Özkasım ve Küçükasköylü, 2013; 5).

2.2.1. Türkiye’de Müzeciliğin Tarihi

Kültürel değerlerin korunmasında ve geleceğe taşınmasında önemli rol oynayan müze anlayışı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de koleksiyonlarla başlamıştır. Anadolu coğrafyasında Türk Müzeciliğinin ilk izleri, Selçuklu Dönemi’nde (13.yy) görülmüştür. Daha sonra Dulkadiroğluları Beyliği Dönemi’nde de Kahramanmaraş Kalesi etrafında Geç Hitit eserlerinin biriktirildiği bilinmektedir (Demir, 2019; 12).

Anadolu da müze anlayışı, 19. yüzyılda Osmanlı devletinin Batılılaşma yönünde ilerlemesi ve Osmanlı topraklarında birçok devletten kalma arkeolojik eserlere Avrupalı devletlerin ilgi duyması bulunan eserlere yasa dışı sahip olmak istemeleri Osmanlı İmparatorluğu bu duruma mâni olmak için somut adımlar atarak Türk müzeciliğinin temelini oluşturmuşlardır (Kartaler, 2009, aktaran. Erk, 2019; 20).

Osmanlı Dönemi’nde ata yadigârı kıymetli eserler, hediyeler ve savaşlarda elde edilen ganimetler sarayların hazine dairelerinde korunmaktaydı. Başta kutsal emanetler olmak üzere çok değerli kültür varlıklarının Osmanlı sarayına taşınması zengin bir koleksiyon oluşmasını sağlamıştır. Bu koleksiyonlar ve zengin Anadolu tarihi Türk Müzeciliğinin başlamasına öncülük etmiştir (ktb.gov.tr; 2023).

Cumhuriyet döneminde yapılan ilk müze binası Ankara Etnografya Müzesidir. Konya Mevlâna Türbesi Atatürk’ün isteği üzerine koleksiyonları ile birlikte müze haline dönüştürülmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında, Anadolu’nun birçok ilinde yeni müzeler açılmış ve ülke genelinde yaygınlaşması sağlanmıştır (Günaydın, 2014;3). Mustafa Kemal Atatürk’ün etkisiyle müzecilik anlayışı Cumhuriyet Döneminde büyük önem kazanmıştır (Akyol, 2019; 11).

Atatürk'ün vermiş olduğu emri ile bir taraftan yeni müzeler kurulurken bir taraftan da bazı tarihsel anıt ve yapılar müze olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde Türkiye'de müzeciliğin ayrı bir bilim dalı olduğu kabul edilmiştir. Atatürk döneminde Türkiye'deki açılan ilk sanat müzesi 1937'de Dolma Bahçe Sarayında Resim ve Heykel Müzesi'dir. 1945'te Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Anadolu'yu açık hava müzesi haline getiren çok önemli arkeolojik çalışmaların temelini atmıştır (Doğan, 2009, aktaran Akyol, 2009;18).

Türkiye'de ki müzeler, sadece eserlerin sergilendiği ve depolandığı mekânlar olmaktan çıkmış, halkın eğitimi için ulusal ve uluslararası konferansların, seminerlerin düzenlendiği, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği, sergilerin açıldığı, bilimsel yayınların yapıldığı, milli varlıklarımızın tanıtımına katkıda bulunan eğitim ve kültür kurumları hâline gelmiştir (ktb.gov.tr; 2023).

2.2.2. Müzenin Sergileme Düzeni

Müzeler teşhir ve tanzimi yapılan eserler bakımından, bilim, sanat, kültür ve tekniğe ait eserlerin bir arada sergilendiği mekânlar olduğu gibi doğa, tarih, etnografya, arkeoloji gibi tek bir konuyu kapsayan eserlerin sergilendiği mekânlar da olabilir. Müzeleri; güzel sanatlar, askeri, arkeoloji, etnografya, tarih, bilim, teknik ve açık hava müzeleri gibi türlere ayırmak mümkündür (Ersoy, 2016; 78).

Müzelerde eserlerin sergilenmesi, eserlerin sergilenme tasarımı koleksiyon yapmayı, eserleri korumayı ve sergilenen eserlerin hikâyesini geleceğe aktarmayı amaçlamaktadır. Müze sergilemesini diğer sergilerden farklı kılan özellik hem geçici hem kalıcı sergileme yapmasıdır. Bir diğer amaç sergilenen bazı ürünlerin bulunduğu ortamın şartlarından korunması gerektiğidir. Müzelerin kurulumunda önceleri küratörler tasarım yaparken günümüzde müze çatısı altında tasarım ekibi bulunmaktadır (Subaşı, 2019; 10).

Sergilemenin öncelikli amacı sergi türü ne olursa olsun, verilmek istenen mesajın ziyaretçiye ulaşabilmesinde etkili olan unsurların, mekân içerisindeki yerleşiminin ve birbirleri ile uyumunun sergileme tasarım unsurları dikkate alınarak tasarlanmasıdır. Serginin yapılacağı alanın anlatılacak hikâyeye uygun ve öğelerin gelen ziyaretçiyi mekân tasarımı ile bağ kuracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Subaşı,2017;11). Sergileme eyleminin ziyaretçinin algısını tüm boyutlarıyla bütüncül şekilde

tamamlaması gerekmektedir. Müzeler, kültürün geçmiş ile gelecek arasındaki bağı kurmasında, milli bir bilincin oluşmasına olanak sağlar. Arkeoloji müzeleri, arkeolojik kazılar sonucu elde edilen eserlerin sergilendiği yerlerdir ve Türkiye’de hemen hemen her ilde bulunan bir müze türüdür (Esen, 2021; 15).

Medeniyetler geçmiş yaşamlarını gün ışığına çıkarmak adına kazılarla elde edilen bulguları inceleyen, değerlendiren ve araştıran bilim dalı arkeolojiyi ifade eder. Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda elde edilen değerli bulgular niteliklerine göre kategorize edilerek kapalı alanlarda ya da açık hava müzelerinde sergilenir bu tür müzelere arkeoloji müzeleri denir (Okşak, 2018; 12).

Etnografya, toplulukların millet olma sürecini, gelişimini ve ilerlemesini, geçmişten bugününe ilerleyişini anlatan bir kavramdır (Esen, 2021; 13). Etnografya Müzeleri, Etnografya insan toplulukları ile ilgili yapılan alan araştırmalarının neticesinde ortaya çıkan eserler için kullanılan bir ifadedir. Giyim, tarım aletleri, el sanatlarına ait malzemeler, halılar, kilimler, süs eşyaları gibi ürünler bu başlık altında toplanarak Etnografya müzelerinde sergilenir. Türkiye’de bulunan en büyük etnografya müzesi Ankara Etnografya Müzesidir (Esen, 2021; 13).

Etnografya müzeleri toplumun sahip olduğu kültürel eserlerin korunduğu, sergilendiği ve birikmiş kültürel mirası bugüne aktararak toplumun yarınının oluşmasını sağlayan ve bu birikimlerle ulus olma bilincini daha da güçlendiren mekânlardır (Esen, 2021; 14).

Kars ili Türkiye sınırları içerisinde en eski yerleşim yerlerindedir. Dünya Kültür Mirası Listesi’ne alınmış Ani şehri gibi bir kültürel zenginliğe sahiptir. Müzeler, şehirlerin tarihi ve kültürel değerlerinin korunması ve yönetilmesi açısından önemlidir ve Cumhuriyet’in ilanından sonra çoğu bölgede olduğu gibi Kars’ta da bu yönde girişimde bulunulmuştur (kulturvarliklari.gov.tr, 2023).

2.2.3. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Tarihi

Kars, geniş bir coğrafya ve kültüre sahip olmanın yanında M.Ö. 25 bin yılından bugüne kadar çeşitli millet ve medeniyetlerin yaşamasına ve gelişmesine sahip olmuş, kültür çeşitliliğinin fazla olması yazılı ve yazısız tarihi kalıntılardan dolayı müzeye olan gereksinim gün geçtikçe daha da artmıştır. Kars’ta bir müzenin açılması; tarihsel gelişimiyle bağlantılıdır. Kafkasya’dan Anadolu’ya açılan kapı ve yerleşim merkezi

olma özelliği ile Kars ili geçmişten bugüne antik bir yerleşim merkezi olma özelliği taşımaktadır (Ural ve Arslan, 2018; 5).

Resim 2.2.3.1. Kars Arkeoloji ve Etnografya Múzesi

İpek yolu gúzerđâhında bulunan antik Ani ören yerin de ve çevresin de yapılan arkeolojik çalışmalar ile taşınır ve taşınmaz kúltür varlıklarının Cumhuriyet Dóneminden itibaren toplanmaya başlayan taş eserlerle Kars'ta bir múzeeye ihtiyaç olduğunun kanısına varılmıştır (Kalander, 2021; 19).

1959 yılında Valilik kapsamında Kars'ın eski vilayet konağının bir bólúmünde zamanın halkevi Başkanı Dr. Budak Demiral ve Halk Eğitim Múdürü Hasan Kartari tarafından "Eski Eserleri Koruma ve Múze Memurluđu" adı altında Kars múzesi kurulmuştur. İlde múze memuru olarak görev yapan óđretmen Hacı Zergerođlu yeni múze binasının tespiti için görevlendirilmiştir (Kocabaş,1999;192)

Yapılan alışmalar sonucunda 20 Aralık 1964 tarihinde Kúmbet Camii gerekli dzenlemeler yapıldıktan sonra teşhir tanzim yapılarak amaca uygun sergileme yapan bir múze haline getirilmiştir. Kars múzesin de eserler bir araya getirerek sergilenmeye başlanmıştır. Elde edilen eserler toplama- bağış ve satın alma yóntemi ile bir araya

getirilerek tüm eserler demirbaş defterine kaydedilmiştir. Zaman içinde yeni eserlerle birlikte mekân olarak yetersiz kaldığından, bugünkü modern müze binasının yapılmasına karar verilmiştir. “Kars Halk Eğitim ve Halkevi Müzesi” adı altında yıllar içerisinde eserlerin zenginleştirilmesiyle 1978’de İstasyon Mahallesinde yapılan modern müze binası inşa edilerek 1981 yılında ziyaretçilerine açılmıştır (Ural ve Arslan, 2018; 6).

Müzedede bulunan eserler Paleolitik döneme ait eserler, Tunç Çağı eserleri ve Urartular dönemi eserleri olarak sıralanabilir. Müze binası bodrum ile birlikte üç kat ve yedi ana bölümden oluşmaktadır. Bodrum katta; kalorifer dairesi, kütüphane ve depolar, zemin katta; eski eser deposu, bürolar, arkeolojik eser salonu ve birinci katta; etnografi sergi salonu ve lojman bölümleri bulunmaktadır (kars.ktb.gov.tr; 2023).

Resim 2.2.3.2. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Müzenin bahçesinde Kars ve çevresinde hüküm sürmüş uygarlıklardan özellikle Urartular ve Türk boylarından kalma taş eserlerin sergilendiği açık hava müzesi şeklinde kullanılmaktadır. Arkeolojik eser salonunda on iki adet büyük duvar vitrinleri, dört adet orta vitrin ve iki adet de masa tipi vitrin olmak üzere toplam on sekiz vitrin bulunmaktadır (Uylu, 2011; 22). Kars Müzesinde bulunan arkeoloji bölümünde sırasıyla Prehistorik Çağdan Kalkolitik, Eski Tunç, Urartular, Roma Çağı,

Bizans Çağı, Selçuklular ve Osmanlılara ait eserler yer almaktadır. Selçukluya ait bölümde birçoğu Ani kazılarında bulunmuş çiniler, seramik kaplar, toprak pipolar, testiler, küpler, taştan objeler, vazolar yer almaktadır (Elbüstan, 2021; 16).

Etnografi bölümünde gümüş işlemeli eyer seti, sopa ve gümüş kırbaç, deve çakları, fayton fenerleri ahşap baston, bulunmaktadır. “Bu eserlere ilave olarak gümüş işlemeli saatler ve gümüş köstekleri, gümüş sigara tabakaları, gümüş muskalıklar, gümüş kehribar, oltu taşı, koka mercan, sedef olmak üzere tesbih ve sigara ağızlıkları, nargile, şamdanlar, lambalar, semaverler, şekerlik, maşa, süt takımı, gümüş kemerler, gümüş bilezikler, tepelikler gerdanlıklar ve başlıklara (kofik) da rastlanılmaktadır” (ktb.gov.tr; 2023).

Resim. 2.2.3.3. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Vitrinlerin dışında üç yastık ve divan halısı ile hazırlanmış bir divan üzerinde dokuma aletlerinden terzi, kirman ve çırık ile yarım dokunmuş bir yöresel halı tezgâhta takılı halde ve halı dokumada kullanılan aletleri ile beraberinde etnografya salonunda sergilenmektedir. Birçok Türk boyunun Kars ve çevresinde kullanmış oldukları koç, koyun, kuzu ve at mezar taşları ile Selçuklu ve Osmanlılara ait yazılı kitabeler ve mimari eserlerde müzenin bahçesinde yer almaktadır (Demir, 2019; 18). Çeşitli süs takıları olan Opsidien taşı, boncuk, bronz ve gümüş kemerler, kesici aletler, pişmiş topraktan kaplar, kemikler, cam mutfak ürünleri gibi birçok esere rastlanılmaktadır. Yün eğirme aletleri, baltalar, mızraklar, ok uçları, mühürler, cam gözyaşı şişeleri, dinsel aletler, kandiller, bronz iğneler, bronz makyaj aletleri ve geçmişten günümüze kadar birçok devirlere ait para ve madalyonlar bulunmaktadır (Demir, 2013; 14).

Mevcut vitrinlerin dışında sergilenen iki adet dört kanatlı ve kemer altı bölümünden oluşan yarım daire olan Geç Hıristiyanlık örneği ahşap kapı, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait mimari yapıları olan yazılı kitabeler ile Selçuklu Dönemine ait taştan mitolojik tasvirler de yer almaktadır (Kalander, 2021; 23). Kars müzesinde bulunan etnografya bölümünde ki eserler genellikle; Kars ve çevresinden toplanarak oluşturulmuştur. Dokuma eserlerden; at çulu, halı, kilim, heybe ve kilim yastık yüzleri, seccadeler ile bakır ve tunçtan yapılmış kazanlar, siniler, tepsiler, taslar, ibrikler, yamaklar, debbeler, kevgir, leğen, sahan, havan ve kaşıklar gibi mutfak eşyaları bulunmaktadır. Bunlara ek olarak altın ve gümüş işlemeli hançerler, kama ve kılıç filintalar, çakmaklı ve toplu tabancalar, demir ve tunç baltalar ile barutluklar, silahlar, el ve matbu baskılı eski kitap fermanlar, gazeteler, çanta ve yazı takımı gibi yazılı basılı eserler, çadırların içinde bölmeler oluşturmak için çubuklar üzerine değişik renklerde iplikler sarılarak yapılan kilimler, çadır çıtı, yöreye ait kaftan, cepken, üç etek, bel kuşağı, başörtüsü, göğüslük, duluk ipi, saç bağı, şal kuşak ve çoraplar gibi geleneksel giysileri de yer almaktadır (Uylu, 2011; 13).

Resim 2.2.3.4. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

2.3. Geleneksel Giysiler

Geleneksel giysiler toplumun, gelenek ve göreneklerini, kültürünü, yaşam biçimini yansıtan ve tanıtan en önemli faktörlerdir. Günümüzde geleneksel giysiler modern toplum hayatının yaygınlaşması, yaşam şartları, kullanım kolaylığı gibi birçok sebeple eski anlam ve önemini kaybetmektedir. Yörelerde, sandıklarda saklanarak günümüze ulaşan geleneksel giysilere ulaşarak bu giysi örneklerinin incelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir (Aydın, 2009; 2).

Resim 2.3.1. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Anadolu’da bulunan her bölgenin ve her ilin kendi kültürünü yansıtacak yöresel giyim kuşamının var olduğu bilinmektedir ve bu kültür geçmişten günümüze halk tarafından özel günlerde giyilerek taşınmıştır. Bu geleneksel giysiler günümüzün yaşam şartları içerisinde günlük giysi olarak kullanılabilmesi mümkün olmadığından kaybolmaya yüz tutmuştur (Bingöl, 2011; 22).

Günümüz şartlarında bu zengin kültür miraslarımız geleneksel giysi olarak, kutlamalarda ve törenlerde özel gün giysileri olarak kullanılmaktadır. Türk kültürü içinde yer alan giyim kuşama ait özellik ve kaynaklar Orta Asya’ya dayanmaktadır (Bingöl, 2011; 22). Tarih boyunca, ekonomik, sosyal, kültürel kimliğinden dolayı çekim merkezi haline gelmiş olan Anadolu: kitlesel göçler, Osmanlı’nın ve sonrasında da Türkiye Cumhuriyeti’nin toplumsal, etnik ve kültürel yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu nedenle; Türk giyim kuşam kültürünün, milletimizin uzun tarihi yolculuğunu, yayıldığı geniş coğrafi alanı, etkileşim içinde olduğu kültürleri ve değiştirdiği inanç sistemlerini göz önünde tutarak değerlendirilmesi gerekir. Geleneksel giyim kuşam millî kimliğin bir parçasıdır (Dursun, 2020; 54).

Toplumların giyim kuşamı, gelenek ve görenekleri, kültürel değerleri o toplum hakkında bilgi vermektedir. Türk giyim kültürü canlılık ve zarafeti, motif zenginliği ve kalitesi ile Anadolu insanının yaşam tarzını ve dünya görüşünü büyük ölçüde yansıtan bir özelliğe sahiptir. Bir toplumun kültürel yaşamını yansıtan ve geçmişlerini günümüze taşıyan geleneksel giysiler, önemli tarihsel ve somut kaynaklardır. Geleneksel giysiler, geçmişten günümüze maddi kültürel miraslar olarak düşünüldüğünde bunların korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması

ulusların kültürel devamlılığı için oldukça önemlidir (Kaçar, 2018; 232). Giyim bir bütün olarak kültürün bir parçasıdır, doğrudan doğruya insanla ilgili olduğundan, insanın yaşam biçimini belirten bir göstergedir (Sürür, 1983, aktaran; Kaçar, 2018; 7).

Türk milletinin sanat anlayışı zengin, orijinal, estetik ve görkemli bir niteliğe sahiptir. Giysiler üzerindeki süslemelerin güzelliği geleneksel süsleme kültürümüzün zenginliğini yansıtmaktadır (Özus ve Erden, 2011; 254). Ait olduğu toplum ve bulunduğu dönem ile ilgili önemli kaynak niteliği taşıyan geleneksel giyim kültürümüzün önemli bir parçasıdır ancak zamanla biçim ve fonksiyonunu değiştirmiştir. Anadolu'nun birçok yöresinde giysiler kültürel çeşitlilik göstermektedir. Her bölgenin kendine ait giysi kültürü bulunmaktadır. Giysilerin oluşmasında kültür, iklim, dinsel inançlar, süslenme gereksinimi gibi birçok faktör etkili olmuştur.” (Salman ve Atmaca, 2010; 13).

Giyim kuşam, bir bütün olarak kültürün bir parçasıdır ve doğrudan insan ile etkileşim içinde olduğundan, insanın yaşam şeklini belirten bir göstergedir. Giyim, üzerinde taşıyan kişinin sosyal durumunu, yaşını ya da dönemini, kişiliğini, ekonomik durumunu ve toplumdaki yerini belirlediği gibi, bireysel, toplumsal ya da ulusal özelliklerini de gösteren bir olgudur (Aydın, 2009; 2). Toplumların tarihi zaman içerisinde kullandıkları giyim eşyaları o topluma ait geleneksel giysileri oluşturmuştur. Türk giyim ve kuşamının değerlendirilmesinde yaşam sürdükleri coğrafi alanları, etkileşim içinde olduğu kültürleri göz önünde tutmak gerekir. Geleneksel giysilerin üzerlerinde taşıdıkları anlam, değer ve somut olguları incelemek, günümüz şartları doğrultusunda kıyaslamak önem taşımıştır.” (Bedük ve Harmankaya, 2010; 681).

2.3.1. Kaftanın Tanım ve Özellikleri

Türk Dil Kurumunun tanımına göre Kaftan, “en üste giyilen uzunca giysi” ve “çoğu ipek bir çeşit uzun, süslü üst giysisidir”. 1828’e kadar kadın ve erkek giysilerinde gömlek ve entarinin üzerine giyilerek kullanılmıştır. Erkekler kaftanları genellikle daha bol olarak kullanmışlardır. Kaftanların yapımında özellikle sarayda pahalı ve kıymetli kumaşlar tercih edilmiştir.

Selçuklu döneminde, öncesinde ve sonrasında giyilen, ön ortasından kapaması olan üstlükler arasında en yaygın olanı kaftanlardır. Anadolu topraklarında yerleşik yaşama geçtikten sonra sosyal ve kültürel açıdan büyük bir değişim geçirerek yeni bir yaşama

adım atmışlardır. Türk beylikleri, genellikle göçebe hayat sürmüşlerdir. Bu beyliklerden olan Osmanlı bulunduğu sınırları genişleterek farklı kültürlerle etkileşim içine girmişlerdir. Osmanlıda da çok yaygın olarak tercih edilen üst giysi olmuştur (Kozbekçi, 2010; 26).

Türk toplumunun gelenek ve göreneklerine bağlılığı ve kültürüne saygı duyması kendisini bireylerinin giydiği giysilerde göstermiştir. Selçuklular tarafından Anadolu'ya şalvar, cüppe ve kaftanlar getirilmiştir. Osmanlı devleti giysilerin orijinal hallerine sahip çıkmışlardır. Giysilerin şekli Selçuklu minyatür ve seramiklerinde görülebilir ve bunlardan anlaşılan, Sultan giysilerinin yüzyıllarca değişme yaşamamıştır. Yalnız bazı ayrıntılarda farklılıklar olmuştur. Bunlardan en çok dikkat çeken Selçuklu kaftanının V şeklindeki yakasının ve omuzdaki dar süsleme olan tiraz bandının olmamasıdır (Cihan, 2012; 26). Osmanlı devleti siyasi gücünün etkisiyle giyim tarzında Avrupa'nın etkisinde kalmıştır. Daha çok askeri üniforma düzeyindedir. Halk tarafından daha çok tercih edilen giysiler boydan elbiseler ve kaftanlardır. Topkapı Sarayında; Şehzade Korkut'a, Şehzade Mahmut'a ve II. Süleyman'a ait atlas kaftan örnekleri o dönem hakkında bilgi vermektedir (Yılmaz, 1997; 13).

Kaftanlarda kullanılan lüks kumaşların üst rütbeliler için dikildiği; bunlardan son moda olan ağır ipekliler, brokarlar, dibalar, seraserler, kodiler ve kemhaların padişah ve şehzadelere, daha az kıymetli ve kaliteli olan saten atlas, kemha kumaşların vezirler, beyler ve amirler için kullanılmıştır (Kozbekçi, 2010; 28). 15. yüzyıldan bugüne Türk kumaşlarının gelişiminin her adımını takip etmek mümkündür. Bu dönemde bohçalar içinde Osmanlı padişahlarının giydikleri giysileri saklamak gelenek haline gelmiştir. Türk Kumaş ve kadifelerinin önemli örnekleri bohça içinde tarihleri ile birlikte günümüze kadar getirilmiştir. Topkapı Sarayı'nda Türk kumaş ve kadifelerinden oluşan dünyanın en zengin koleksiyonu bulunmaktadır. Önemli birçok koleksiyonda Londra Victoria Albert Müzesi, Lyon Müzelerin, Konya Mevlâna Müzesi, Edinburg Royal Scotch Müzesi ve Paris'te bulunmaktadır (Bilgel, 1999, aktaran, Aslanapa,2011; 359.).

Kaftanların Kumaş ve Model Özellikleri

19. yüzyılda Osmanlı dönemin de kullanılan saray kumaşlarını iki grupta toplayabiliriz. Bunlar “Osmanlı Devleti”nin klasik desen ve kompozisyon unsurlarının

kullanıldığı saray kumaşları ve 19. yüzyılda Avrupa etkisi ile değişime uğramış desen ve kompozisyon özelliklerine göre üretilmiş Osmanlı Devleti saray kumaşlarıdır. *Kumaş dokumalarında, goncagül, karanfil, rumi, penç, hatayi, lale, hayatağacı motifleri ve madalyon motiflerinin* çok fazla kullanıldığı görülmüştür. 19. yüzyılda *desenler daha serbest bir kompozisyon düzeni içinde yer almıştır.*” (Özdemir, 2010; 28).

Kemha, kadife, çuha, çatma, seraser, gibi ağır ve desenli ipek şeklinde kumaşlardır (Bilgel, 1999; 23). Çok fazla tercih edilen Çuha kumaşı, *çözgü yönü ve atkı yönü yün yapağından eğrilmiş iplikten, havlı ve düz renkte, sade, tok bir kumaş çeşididir. Çuha yüzyıllar boyunca hem yerli üretimi yapılmış hem de ithal edilmiştir. Kullanım alanları genellikle cepken, yelek, çakşır, kaput gibi erkek giysileridir* (Yılmaz, 2011; 18).

Kadife Kumaşlar, havlı yüzeyli dokuma kumaş türüdür. Kumaş yüzeyinde belirli kalınlıkta hav (kumaş yüzeyine dik konumda olan iplik uçlarına verilen isimdir) tabakası bulunan kumaşlara kadife kumaş adı verilmektedir. Atkı kadifeciliği (atkı havlı) ve çözgü kadifeciliği (çözgü havlı) olarak iki farklı kadife kumaş türü bulunmaktadır. Kumaş yüzeyindeki hav iplikleri atkıdan veriliyorsa bu kumaş türü atkı kadifesi olarak, kumaş yüzeyindeki hav iplikleri çözgüden veriliyorsa bu kumaş türü de çözgü kadifesi olarak tanımlanmaktadır(Kayserili, 2017; 5.) Kadife Asya kökenli bir kumaş çeşididir. Çatma kumaşın kadifeden farkı motiflerin asıl zeminden daha fazla havlı ve yüksek oluşudur. Döneminin en lüks kumaşları olarak sayılan kadife ve çatmalar şalvar, kaftan, entari, cepken gibi giysilerin yanında perde, yastık, örtü gibi ürünlerde de kullanılmıştır(Bilgel, 1999; 13).

Kemha, yüzeyinde hafif tüy dokusu olan, ipekle dokunan kalın bir kumaş çeşididir. Kemha kumaşının atkı ve çözgü iplikleri ipek, altın, altın alaşımli gümüş malzemeler kullanılmış sert kumaşlardır. Kemha kaliteli, gösterişli ve pahalı kumaşlardır. Bu özelliklerinden dolayı erkek giysilerinde ve kaftanlarda tercih edilmiştir (Bilgel, 1999; 13). Sof, en fazla Ankara ve Tosya’da bulunan ince bükülmüş tiftik yapağından dokunmuş kumaştır. İpek görünümüne sahip olan sof kumaş hafif ve yumuşak olup sıcak tutmaktadır. Bu kumaşlar bel kuşakları, kaftan, cepken, entari, şalvar olarak erkek ve kadın giysilerinde kullanılmıştır. Atlas ve kutnu kumaşlar genellikle parlak ve göz alıcıdır. Düz renkli (sarı, kırmızı, mavi, yeşil)ipek içerisine pamuk iplik karıştırılarak küçük desenli ve yollu olarak dokunan kumaşlardır. Bu kumaş genellikle

kadın giysilerinde kullanılmıştır. Atlas kumaşlar kalın ve ince olmak üzere iki çeşit dokunmuştur. Şalvar, entari, sünnetlik ve gelinlik gibi çeşitli giysilerde kullanılmıştır (Bilgel, 1999; 15). İnce İpekli Kumaşlar, çözgü ipliklerinin sıklığına göre sınıflandırılan tafta kumaşlardır. Kalın ve sert olan taftalar kadın elbiselerinde, perdelerde, sedir örtülerinde ve çadırların yapımında kullanılmıştır. Canfes kumaş; ince, tek kat çözgü kat atkılı, aralıklı olarak sıra ile örgü gibi dokunmuş Türk kumaş çeşididir. Bürümcük adı verilen genellikle iç giyimde kullanılan ham ipekten dokunmuş kumaşa bu gruba girmektedir (Bilgel, 1999; 18).

Osmanlı giysilerinin en önemli parçaları arasında yer alan kaftanlar, sade formuna rağmen her biri bir sanat eseri niteliğinde, araştırılmaya değer çok sayıda detayı içerisinde bulundurmaktadırlar. Kullanılan kumaşları ve desenlerinin yanı sıra kalıp özellikleri, el dikişleri ve süsleme öğeleri gibi ayrıntıda gizli tasarım öğeleriyle eşsiz bir güzelliğe sahiptirler (Ok, 2015; 73).

Osmanlı İmparatorluğu, saray kaftanları genelde kısa kolludur. Arka kol, kol evinden kol ağzına doğru genişlemektedir. Kısa ön kol parçasının genel özelliği ise kol ağzının içe doğru oyuk olmasıdır. Kaftanların önleri, her iki yanda karşılıklı olarak yer alan ince kumaş şeritlerle kapanmaktadır. Sağ taraftaki şeritler ilmeklerle, sol taraftakiler ise düğmelerle sonlanmaktadır. Bu tür kapanışlara çapraz denmektedir (Ok, 2015; 73).

Arapça da onur giysisi anlamına gelen “hil’at” Osmanlı İmparatorluğu tarafından kaftan anlamında kullanılmıştır, onurlandırılan kişilere bu isim ile hediye edilmiştir. “Hil’at (kaftan)” “üste giyilecek şey,” üstlük anlamına gelen bu sözcüğün Türkçesi kaftandır. Padişahın başta sadrazam olmak üzere devlet görevlilerine, bunların da daha alt kademedede bulunanlara rütbe aldıklarında ve bir işe atandıklarında ya da yaptıkları işin beğenildiğini göstermek için giydirdikleri kıymetli kumaştan veya kürkten yapılmış giysidir. Hil’atlar değerine göre derecelenir ve farklı adlar da alırlardı. Çok değerli hil’at anlamına hil’at-i fahire sözü çok kullanılmaktadır.” (Cihan, 2012; 14). Kaftanlarda, itibar göstergesi olan kumaşların dokumalarında kullanılan değerli malzemenin dışında, özellikle padişah kaftanları için hazırlanmış, işinin ehli kişilerce tasarlanmış, desen ve rengin ihtişamı dikkat çekicidir. Üzerinde kullanılan aksesuarlar ve içini kaplanan kürkün değeri de bu görkemi artırmaktadır (Kozbekçi, 2010; 20). Çoğunlukla padişahlar tarafından giyilen bu giysilerin farklı isimleri vardır. Bunların tibyan-ı nafi denilen ve harpte zırhların üstüne giyilen içi pamukla doldurulmuş

kalınca türleri olduğu gibi giyenlerin unvanlarına göre hasülhas, kuşluk, ala, bala, elvan gibi isimlerle anılmaktadır. Kaftan padişahlar tarafından giyildiği gibi vezirler, sadrazamlar ve diğer bazı yüksek saray çalışanları tarafından da giyilmiştir (Cihan, 2012; 25).

Kaftanların Sınıflandırması

Saraydan halka cinsiyet fark etmeksizin toplumun her sınıfı tarafından kullanılmıştır. Önemli unsurdan birisi tüm sınıflar tarafından kullanılan kaftanın, aynı zamanda bir statü veya sınıf belirleyici etken olmuştur.

Padişah ve ailesi için özel olarak hazırlanan kaftanlar; kumaş, renk ve desenleriyle göz kamaştırdığı gibi uzun ve bol kesimli hatlarıyla da dikkat çekmektedir. Gün geçtikçe kumaş cinsleri değişmekte, fakat kaftan formları genellikle aynı kalmaktadır. Önü açık, küçük dik yakalı, uzun kollu, cepli ve yanları yırtmaçlı Kaftan boyutlarının büyük olmasının en önemli sebebi Padişahın ihtişamını artırmaktır (Kozbekçi, 2010; 16). Kaftanların geniş, rahat kesimli kalıpların olması ve ön ortadan açık olması yapısal tasarım özelliği olarak düşünülebilir. Ön açıklığı ve geniş form özelliği, giyilebilme kolaylığı sağlaması açısından önemli yer tutmaktadır.

Osmanlı hanedanının, devlet büyüklerinin ve köklü ailelere sarayda özel olarak dokunan kumaşların üzerine değerli taşlarla işlenerek yapılan kaftanlar giydirilirdi. Osmanlı imparatorluğunda, kişinin prestijini ve statüsünü beli eden kaftanlar, erkeğin toplum içindeki konumunu, önemli görevlerde yer alanlara, devlete yararlılık gösterenlere ödüllendirme amacıyla, Padişah veya sadrazam tarafından, vezirlere, beylerbeylerine, kumandanlara ve yabancı ülke elçilerine imtiyaz işareti olarak hediye edilmiştir. Kendine kaftan hediye edilmiş kişilere “kaftanlı” tabiri kullanılmıştır (Kozbekçi, 2010; 17). İlk zamanlar sade, gösterişsiz olan padişah giysileri zamanla mükemmelleşmiştir. Kaftanlara kürkler ilave edilmiş bu kürkler; samur, kaküm, foyum, (Hermin) denilen çeşitleri kullanılmıştır. Sultan giysilerinin dokunuş ve kullanılan malzeme çeşidi yönünden aldığı isimler: Atlas, canfes, çatma, seraser, serenk, selimiye, kemha ve gezidir (Öztürk, 2010;20). Kaftanların yapıldığı kumaşın rengi Türklerde değişik anlamlar yüklenmiştir. “... kaftan kelimesinin anlamı, giyim şekilleri, her çağa göre değişiyordu. Dede Korkut'ta mutlu bir günde giyilen kırmızı kaftandan söz edildiği gibi, gelinin güveye hediye olarak taktim ettiği, “ergenlik

kırmızı kaftan” ve arkası yırtıklı, yani “yırtmaçlı” kaftan şeklinde de ifade edilmiştir.” (Görünür, 2006;).

Osmanlı padişah kaftanları, sade ve rahat bir kalıpta olan “T” formunda hazırlanmıştır. Geniş beden ölçüsüne sahip olan kaftanların kalıbı genelde dikdörtgen ve üçgen parçalardan oluşmaktadır. Kaftan kalıpları çıkarılırken kalıpların parçalanmasının sebebi, oldukça değerli olan özel kumaşların hiçbir şekilde fire vermeden kullanılabilmesini sağlamaktır (Ok, 2015, aktaran. Gürbüzer, 2018; 73-74).

Kaftan Çeşitleri

Kaftanların; kaytanlılar, kapalı yakalılar, V yakalılar, kısa kollular, uzun kollular, uzun, ya da ayak bileğine kadar uzanan, astarlı ve astarsız pek çok çeşidi vardır. Bazı bölgeler ‘salari’ denen kısa kollu üst kaftanlarını, geleneksel Türk giysisi olarak kabul etmektedir. Genel olarak kaftan çeşitleri şunlardır (Cihan, 2012; 22).

Sultan Kaftanları

Topkapı sarayına mensup üyeler, sultanlar, aile üyeleri ve divan azaları, giysilere çok önem vermişlerdir. Giysileri ülkenin en iyi dokumacılarının yaptığı en iyi kalite ve en pahalı kumaşlardan yapılmıştır. Osmanlı tekstil endüstrisinde lüks ve üstün kalitenin olduğu ve kumaşlardaki tasarımı giysilere de yansıtılmaktadır (Cihan, 2012; 22).

İçte Giyilen Kaftanlar (Entari)

Osmanlı halkı, farklı dinlere mensup olup, farklı etnik kökenlerden gelmiş olsa da ortak bir kültür ve giyim tarzını benimsemişlerdir. Her kesimden kadın, erkek ve çocukların giyindiği entari, ferace, çarşaf gibi dışta giyilen üstlüklerin içte de giyildiği kabul edilmiştir. Birkaç kat, üst üste giyilen kıyafet parçalarından en üste giyilenin dışında, içte bulunan iç kaftanı, entari dolama, mintan gibi tüm parçalar iç kaftan sayılmıştır (Cihan, 2012; 23).

Dışta Giyilen Kaftanlar (Merasim Kaftanı)

Merasim kaftanları olarak da bilinen dışta giyilen kaftanlar, biçim olarak diğer kaftan türleri ile aynı olmasının yanında kol üzerinde omuzdan aşağıya, kaftan boyu kadar inen ve ‘yen’ adı verilen, sultanları daha ihtişamlı göstermesinin yanında Osmanlı İmparatorluğu merasim usulüne göre bayramlarda ve cüluslarda öpülmek gibi tarihî

bir görevi de üstlenen ikinci bir kol bulunmaktadır (Kozbekçi, 2010). Bu kaftanlar altın ve gümüş teller ile dokunmuş kumaşlar, çatma veya seraserden yapılmıştır (Cihan, 2012; 25).

Zırhlı Kaftanlar

Dırîpostin adı verilen kısa kaftan, hafif zincirden zırhın üzerine ipek dokuma kaplanarak yapılmıştır. Bu kaftanlar Zırhlı gömlelerde giyilmiştir. Bu gömleler baştan geçirilerek giyilmek üzere yapılmış kolsuz ve yuvarlak yakalı, parlak sarı atlas içinde olağanüstü incelikte zincirlerle yapılmıştır (Cihan, 2012; 26).

Kaftan, Osmanlı devletinin giyim tarzının önemli bir parçasıdır. Dış giyim olarak tercih edilen kaftanların çeşit olarak çok fazladır. Kaftanlar dış giysi olarak giyildiği için genelde yünlü ve ipekli kumaşların bütün türlerinden yapılmış daima günlük hayatın içinde bir statü olarak görülmüştür. Bu statüye örnek verecek olursak, bir hükümdarı ödüllendirmek amaçlı ‘kaftan giydirme’ törenleri yapılmıştır. Kaftan geleneğinin anlamı zaman içinde önemli gelişim ve değişim geçirmiş ve bunlar da kaftan tasarımını iyi bir noktaya taşımıştır (Kozbekçi, 2010; 14). Padişah giysileri ilk zamanlarda sade, sonraları daha ihtişamlı olma yolunda gitmiştir. Zamanla kaftanlara kürkler ilave edilmiştir. Dış kaftanlar pahalı kumaşlarla yapılarak üzerleri değerli taşlarla süslenmiştir. Renk, desen ve motifler bir kaftanda en az kumaş kadar önemlidir.

Osmanlı kaftanlarında ve kumaşlarında, en çok tercih edilen renkler arasında en önemli olan kırmızı ve tonlarıdır. Asırlar boyu solmama özelliğine sahip bu rengin bazı tonlarının sırrı halâ çözülememiştir. Özellikle parlak kırmızı geçmişten günümüze kadar milli renk olmuştur. Kırmızı renginin çeşitli tonları da sıkça kullanılmıştır (Kozbekçi, 2010; 15). Bazı kaftanların yakalarında kürkte kullanılmıştır. Bele kadar veya daha aşağıda biten yırtmaçlar kullanılan kaftan çeşitleri var olsa da Türk kaftanlarının genellikle arkadan yırtmaçsız olduğu bilinmektedir. Türk geleneği olarak bilinen kaftanların ön açıklıklarının sağdan sola kapanırken, Uygurlarda bu kapamanın soldan sağa kullanılmıştır.

2.3.2. Cepkenin Tanım ve Özellikleri

Türk Dil Kurumu sözlüğünde cepken; “Kısa, yakasız, üzeri harçla işlenmiş, kolları yırtmaçlı ve uzun bir üst giysi çeşidi” olarak tanımlanmaktadır. Cepkenler siyah,

bordo, mor renkleri bulunan koton kadife, çuha, keten ve ipekli kumaştan oluşan; içi astarlı, önden açık, bele kadar işlemeli üst giysidir (Akpınarlı ve Başaran, 2018; 27).

2007 yılında Ağrı ilinde yapılan arkeolojik kazılarda eski dönemlere ait giysiler hakkında bilgilere rastlanılmıştır. (Bedük,1992, aktaran; Çelik, 2022 ; 3). Kazılarda 16 kurgandan elde edilen verilere göre, ilk cepkenin Hun İmparatorluğu döneminde kullanıldığı anlaşılmıştır (Bedük,1992, aktaran; Çelik, 2022; 3). Bulunan v yakalı, sağdan sola kapanan bir ceket örneği Hunların Asya Döneminde, prenslerde kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır (Çelik, 2022; 5). Yapılan araştırma sonucunda Kubadabad Sarayı'nın duvar çini çalışmaları arasında Selçuklu dönemini anlatan minyatür örneklerinde insan tasvirlerine rastlanılmıştır. Padişah ve yakınlarını gösteren bu tasvirlerde uzun ve kısa cepken örnekleri görülmüştür (Çelik, 2022; 12).

18. yüzyıl Avrupa ile başlayan iletişim ve ticari ilişkileri 19. yüzyılda Avrupa kültüründen yoğun olarak etkilenmesiyle erkek ve kadın giyiminde değişimler görülmüştür. II. Mahmud döneminde setire adı verilen erkek ceketleri, pantolon ve yeleklerle birlikte ilk olarak memurlar ve askerler tarafından giyilmiştir (Çelik, 2022; 22). Cepkenin kadınlar için tasarlanmış türüne Libade adı verilir. 19. yüzyılda çok fazla kullanılan libade kollu ve astarlıdır. Dış yüzeyi kumaş görünmeyecek kadar sıvama işlemelidir (Kurtul, 2011; 84). Bu dönemden sonra yaşanan değişim ve dönüşümle geleneksel giysilerin kullanımı giderek azalmış yerini çağa uygun modern giysilere bırakmıştır.

Saray da kullanılan cepkenler, Osmanlı ordusunda da kullanılmış ve resmi bir giysi haline gelmiştir (Uysal, 2010; 4). Osmanlı Devleti dönemine ait bulgular çok iyi arşivlenerek saklanması nedeniyle, Osmanlı gelenek, görenek, giyim, kuşam, kültürüyle ilgili birçok kaynağa ulaşılabilmiştir. Osmanlı dönemine ait müzelerde bulunan eserler ve kaynaklardan yola çıkarak cepkenin Anadolu'nun her yerinde kullanıldığı ve hem kadınların hem de erkeklerin tercih ettiği giysilerdir (Yılmaz, 1997; 18). İstanbul Topkapı sarayında bulunan yazılı kaynaklarda ki örnekler incelendiğinde cepkenin birçok farklı bölgede kullanıldığı görülmektedir (Kurtul, 2011; 23). Türklerde giyim kuşam çok zengin kültüre ve çeşitliliğe sahiptir ve bu durum geleneksel giysilerin çeşitliliğini artırmıştır. Orta Asya'dan başlayarak Anadolu kültürünü de içine alan bu geleneksel giysilerin birçok örneği günümüzde müzelerde sergilenmektedir (Bedük, 1992, aktaran, Çelik, 2022; 3).

Cepkenlerin Kumaş ve Model Özellikleri

Geleneksel Türk giyiminin önemli bir parçası olan cepken; Türklerin yaşam şartlarına uygun olarak, at üzerinde rahat hareket etmeyi sağlaması nedeniyle kullanılmış ve süslemelerinde duygu ve düşüncelerin kumaşa aktarıldığı bir giysi örneğidir. Türkler cepkeni geleneksel şekliyle üst giysi olarak kullanmışlardır (Yılmaz,1997; 2011). Günümüzde rastlanan örnekleri işlemeli cepkenler özel günlerde tercih edilmektedir. Kumaş, renk ve desen özellikleriyle, kullanıldığı giysilerin görünümüyle uyum sağlayacak şekilde tamamlayıcı olarak kullanılmıştır (Akpınarlı ve Başaran, 2018; 27).

Giysilerde kullanılan kumaşlar, yün, pamuk, ipek karışımı ipliklerden dokunmuş ve genellikle cepkenlerin kadınlar tarafından kullanıldığı görülmüştür. (Çelik, 2022; 213). En kıymetli cepkenler kadife ve çuha kumaştan, üzeri altın veya gümüş sırma ile işlenen cepkenler olmuştur (Çelik, 2022; 21). Osmanlı döneminde cepkenlerde atlas, pazen, pamuklu kumaş, keten, saten, kadife, çuha, aba gibi kumaş çeşitleri kullanılmıştır. Cepkenlerin astarlamasında, pamuklu kumaşlar kullanılmıştır. Kumaş ile astar arasına ince bir tabaka halinde pamuk yerleştirilerek üstten düz ya da şekilli olarak sıranarak dikilmiştir. Bu şekilde kışın soğuktan koruma özelliği kazandırılmıştır (Bilgel, 1999; 23). Cepkenlerde kırmızı renkte yünlü ve pamuklu astar kumaşları kullanılmıştır (Yılmaz, 1997; 13). Cepkenler yörelere göre değişiklik göstermekte; salta, sarka, camedan, yelek, libade, fermene vb. farklı isimlerle kullanılmaktadır (Kurtul, 2011; 83). Cepken gömleğin üzerine, entarinin veya kaftanın altına giyilerek kullanılan kışlık bir giysidir. Cepkenler uzun kollu, yakalı, yakasız, V yaka, U yaka veya hâkim yakalı, önü açık, boyu bele kadar veya belden biraz daha uzundur (Akpınarlı ve Başaran, 2018; 27).

Geleneksel giysiler içerisinde yer alan cepkenlerin tasarımları incelendiğinde süsleme unsuru olarak işlemler ağırlıktadır. Bu işlemleri uygulayan kişiler, yaşanmışlıklarını, duygu ve düşüncelerini motif ve desenlerle aktarmışlardır (Bedük, 1992, aktaran, Çelik, 2022; 3). Cepkenler, model ve kesimlerinin yanında süslemeleri ile de dikkati çekmektedirler. Sim sırma- şeritler, pul, tırtıl, boncuk, renkli pamuklu iplikler, metal iplikli harçlar, beyaz metal iplikli kordonlar, sarı metal iplikli kordonlar, metal iplikli şeritler, renkli pamuklu kordonlar vb. kullanılmıştır renkli pamuklu iplikler vb. malzemelerle kordon tutturma iğnesi, aplike vb. tekniklerle, ön, arka ve kol ağızları süslenmiştir (Küçükosmanoğlu, 1992; 10).

Cepkenin Sınıflandırılması

Kullanım Amaçlarına Göre Cepkenler

Cepkenler giyildikleri yerlere göre sınıflandırılmıştır. Kına gecesi, düğün, nişan, gibi özel günlerde genç kızlar şalvar ve üçetek üzerine giymişlerdir. Gelin elbisesi olarak da kullanılmıştır. Üniforma olarak orduda da kullanılmıştır. Osmanlı da sosyal sınıfın belirleyicisi olmuştur (Yılmaz, 1997; 23).

Malzemeye Göre Cepkenler

Cepkenlerde kullanılan kumaşlar; Brokar, Keten, Çuha, Kadife, Pamuklu saten, Pazen, Aba gibi kumaşlar kullanılmıştır. Cepkenler de süsleme malzemeleri önemli bir yeri vardır. Süslemede kullanılan malzemeler; Pul, tırtıl, boncuk, renkli pamuklu iplikler, metal iplikli harçlar, beyaz metal iplikli kordonlar, sarı metal iplikli kordonlar, metal iplikli şeritler, renkli pamuklu kordonlar vb. kullanılmıştır (Yılmaz, 1997; 16).

Model ve Kalıba Göre Cepkenler

Kesim tekniğine göre sıralandığında;

- Yaka Kesimine Göre: V,O,U ve hâkim yaka.
- Kol Evi Kesimine Göre: Altı kuşlu kol, Kare kol, Düz düşük kol.
- Beden Kesimine Göre: Düz penssiz beden, kuplu beden ve pensli beden olarak çalışılmıştır. Bazı beden kesimlerinde omuz dikişsiz çalışılmıştır (Yılmaz, Bedük, 2001; 544)

Süsleme ve Desen Özelliğine Göre Cepkenler

Cepkenler kadın ve erkekler tarafından kullanılmıştır. Cepkenlerde süslemelerin yoğunluğu desen özelliği ve süsleme malzemesi cepkeni kullananın toplumdaki statüsünü ve sosyal durumunu göstermektedir (Kurtul, 2011; 22).

Cepkenler günümüzde folklorik amaçlı geleneksel giysi olmasının yanı sıra milli bayramlarda ve diğer özel günlerde tören giysisi olarak Zeybekler, Seymenler, Leventler ve Efeler tarafından da giyilmektedir (Kurtul, 2011; 21).

Cepken Çeşitleri

Yaprak Kollu Cepken

Yünlü panama dokuma kumaştan yapılan cepken, arka bedeni omuzdan dikişsiz olarak öne dönmüştür. Yaprak şeklindeki kol ön ve arka kol oyuntusuna dikilmiştir. Kol altında kuş parçası bulunmaktadır. Kol boyu bileğe kadardır. Ön beden ve arka beden dikdörtgen şeklinde yan parçayla birleştirilmiştir. Kullanılan kumaşa uygun olarak, ön beden-arka beden, kol ağzı, dirsek ve omuzda siyah kaytan iplik veya altın simli malzeme kullanılarak blonya iğnesi ile sıvama tekniği işlemler yapılmıştır (Yılmaz, 1997; 13).

Salta Cepken

Birçok yörede cepken adıyla bilinen kısa ceket Ankara Beypazarı'nda salta adıyla kullanılmaktadır (Gökcesu ve Güngör, 2015; 587). Salta cepkenler, ipekli şalvar ve işlikler üzerine giyilir, kenarlarına sim harç veya tığ ile örülmüş danteller ile süslemeler yapılmıştır. İşlemeli saltalar çoğunlukla siyah, kırmızı, yeşil, lacivert, mavi renklerde kadife ve çuha kumaştan, önü düz, kolları uzun, eteği bele kadar kısa ceketlerdir. Saltaların üzerinde altın ve gümüş rengi metal ipliklerin (sim-sırma) bükülmesi ile hazırlanan kordonlar desene göre üstten iplikle tutturularak işlenmiştir. İşlemler yaka, kol, ön ve arka etek kenarlarında su şeklinde, ön parçalarda, arka ortasında ve kol ortasında su üzerinde büyük motifler yer almıştır. Bu motifler genellikle çiçekler, kıvrımlı dallar ve yapraklardan oluşmuştur (Yetim, 2017;410)

Camedan

Bedenin en üstüne giyilen, koltuk altları cepken görünecek şekilde açık olan giysi halk arasında kartal kanadı olarak adlandırılmaktadır. Omuzların tamamı işlemelidir (Çobanlı, Kanişkan, 2013; 100) “Kumaş olarak çuha ve kadife kullanılarak yapılan, boyu kısa, kolsuz öne doğru çapraz olarak birleşen yelektir.” (Yılmaz, 1997; 67).

Fermene

Saltanın kolsuz, yelek şeklinde olanlarına fermene denilmektedir (Gökcesu ve Güngör,2015; 587). Siyah, bordo, mor renkli koton kadife veya çuha kumaştan; içi astarlı, önden açık, bele kadar işlemeli giysidir. Üç eteğin üzerine giyilir. Sırma ve simle işlenen motifler süslemeler yapılmıştır (Şentürk, 2008, aktaran; Akpınarlı,

Başaran,2018;26). Bergama yöresinde cepkene; fermene, kesik yelek isimleri de verilmektedir(Sezgin, 1997; 164).

Libade

Önü açık şekilde cepken üzerine giyilen pamuklu hırkadır (Sezgin, 1997;163) Dik yakalı, kol boyu bileğin 3 cm veya 4 cm yukarısında, geniş kollu, boyu bele kadar olan, pamuklu iplikten yapılan kısa ve dikişli bir hırkadır. Astarı ve yüzü arasındaki pamuk, verev dikişlerle dikilir ve bu dikişler hırkanın arkasında balıksırtı dikişi ile son şeklini alarak biçimlenir(Yılmaz, 1997; 67). Yaşlı kadınların kullandığı libade bir çeşit yelectedir, yelecteden farkı kollarının uzun olmasıdır ve hava şartları nedeni ile giyildiği; soğuşu önlediği ve sıcak tuttuğu bilinmektedir (Kuran ve Doğan,2020; 322). Kol uçları ve çevresi harç ile süslenir (Yılmaz, 1997; 67).

Sarka

Kadife, üzeri sim sırma ile süslenmiş önden açık, yakasız, kollu, kısa cepkendir (Özgündüz, 1985; 258). Türk giyim tarihinde, giysilerin yöreden yöreye farklılık gösterdiği, giyen kişinin, statüsüne giydiği yere ve zamana göre değişik şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Böylece ülkenin her köşesinde farklı giysiler, farklı giyim özellikleri yaşam koşullarına uygun olarak çeşitlilik göstermiştir (Koç ve Koca, 2006; 43).

2.3.3. Üç Eteğin Tanımı ve Özellikleri

Türk Dil Kurumu; üç eteği kadınlar tarafından giyilen eteği önde iki parça, arkada tek parçadan oluşan özel bir giysi olarak tanımlanmaktadır (TDK). Üç etek genç kızlar, evliler ve yaşlılar tarafından kullanılmıştır. Üç etek sembolik olarak kadının gelişimini ve değişimini; genç kızlık, evli kadın ve annelik sürecini temsil etmektedir (Akgül, 2018;32). Belden aşağı etek kısmının üç parçadan yapılmış olması nedeniyle bu ismi almıştır (Koçu 1967: 237). Önü açık, belden düğmeli, etekleri uzun, yanları yırtmaçlı ve farklı kumaşlardan yapılmış dış giysilerdir. Üç eteklerin yakası 'V' yaka, hakim yaka veya 'U' yaka olarak kullanılmıştır. Bazı üç eteklerde yakanın bittiği yerde göğüs hizasında düğmeler bulunmaktadır(Sökmen, 2015; 374). Giysinin süslemesi, kaytan denilen sim şerit ya da sim harçlar ile yapılmıştır. Giysinin, ön etek boyu uzun olması nedeniyle bele kuşak bağlanarak içerisine toplanmıştır. Etek ucunun bel kuşağına toplanarak yerleştirilme şekli bölgeler arasında farklılık göstermektedir (Komisyon,

1972: 40). Üç etekler, bayram, düğün, günlük ve gezmede giyilen çeşitleriyle, şehirlerde ve köylerde uzun yıllar kullanılmıştır. Özel günlerde giyilen üç etekler kadife üzerinde ağır işlemleri bulunan altın, gümüş sırmalar ile işlenmiş şekilde kullanılmıştır. Günümüzde bu şekilde işlemleri bulunan üç etekler müzelerde görülmektedir (Görgünay, 2008:270) İpekli kumaştan dikilen üç etekleri düğünlerde gelinler giymiş; pazen, divitin kumaştan dikilen üç etekler ise günlük yaşamda kullanılmıştır(Yetim,2008;162). Üç eteklerin süslemeleri farklı bölgelerde istek ve ekonomik duruma, giyilecek yere göre; pul boncuk, sutaşı ve sim sırma işlemler ile yapılmıştır. Üç eteklerin çevresi ve kol uçları dilimli olanlara ‘kertmeli’adı verilmiştir. Genellikle günümüzde üç eteklerin kına ve düğün gibi özel günlerde kullanıldığı görülmektedir (Doğdu,2018;206).

2.3.4. Entarinin Tanımı ve Özellikleri

Entari, düz, geniş elbisedir. Arka etek ön eteğe göre daha uzundur. Kolları uzun ve yakası düzdür(Boyacıoğlu,2012;30). Genellikle kadife veya saten kumaştan yapılmış olan entariler, boyu ayak bileklerine kadar uzanan ve uzun kollu bir forma sahiptir. Bazı entari modellerinde belden büzgü ile daraltılan giysinin etek kısmı daha geniştir. V yaka, hâkim yaka ve yuvarlak yaka olarak tercih edilmektedir. Ön kapamalarda renkli düğme veya renkli kumaşlardan yapılan kumaş düğmeler de kullanılmıştır. Kol uçları ise manşetli veya düz olarak yapılmıştır(Salman,2004;49). Her yörede kullanılan kumaşlar farklılık göstermektedir, genel olarak kadife ve pazen kumaşlar kullanılmaktadır. Kadife kumaştan yapılan entarilerde dantel süs olarak kullanılmıştır(Salman,2010;13). Düz entari çeşitleri Osmanlı döneminde erkekler tarafından da giyilmiştir (Koçu, 1967: 102). Kadın giyim kuşamı üzerindeki; geleneksel, dinî, toplumsal, yaş, moda vb. etkiler kadın entarilerinin çeşitlenmesine ve yenilenmesine neden olmuştur(Doğan, 2011; 70).

2.3.5. Gömleğin Tanımı ve Özellikleri

Gömleğin aslı ‘gönlek’ ve ‘göynek’ten gelmektedir. Gön, deri ten; gönlek de çıplak tene giyilen giysi anlamında kullanılmıştır (Koçu 1967: 125). Türklerin geleneksel giyimlerinde, erkekler diz üstü, kadınlar da ise ayak bileğine kadar uzanan yakasız gömlekler giymişlerdir. İlerleyen dönemlerde ise gömlek boyları pantolon ve eteklerin yaygınlaşmasıyla bele kadar çıkmıştır. Daha sonra erkek gömleği “mintan” olarakta anılmıştır(Ayvaz,2018;85). Gömlek aynı zamanda, kadınların giydikleri kolsuz

yakasız iç çamaşırına verilen isim olmuştur(Doğan, 2011; 75). Dokunmuş kumaşlardan üretilen, ceketin altına giyilen, çeşitli yaka, kol, manşet, cep gibi detayları bulunan ve önde düğme ile kapanan, erkeklerde kravatlı veya kravatsız kullanılabilen yaz, kış tercih edilen giysidir(Yanık,2010;29).

2.3.6. Yeleğin Tanımı ve Özellikleri

Genellikle kadife ve ipekli kumaşlardan dikilen ve üzeri işlemeli olan düğmesiz ve kolsuz bir giysi parçasıdır. Savaşlarda koruyucu bir zırh olarak ortaya çıkmış ve daha sonra işlevi değişerek önemli bir giysi çeşidi olmuştur(Kozbekçi,1995;36). Ceket, kaban, palto gibi üst giyimin içine giyilerek de kullanılmıştır. Fistanın üzerine giyilen yeleğin boyu bel hizasında önü köşeli veya yuvarlaktır(Salman,2004;49).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu çalışmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysiler araştırılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde konuyla ilgili olan tezler, makaleler, konferanslar, dergiler, bildiriler, kitaplar ve çeşitli resmi kurum ve kuruluşlara ait web sitelerinden faydalanılmıştır. Ulaşılabilen kaynakların konu ile ilgili bölümleri incelenerek doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olduğu tespit edilen kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu araştırmaya yön veren bilimsel çalışmalar bu bölümde özetlenmeye çalışılmıştır. Kronolojik sıralamaya göre yapılan araştırmalar şunlardır.

Koç (1997), Osmanlı İmparatorluk Dönemi Türk Çocuk Giysileri Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tez çalışmasında; çocuklar tarafından kullanılmış olan giysiler tespit edilerek, çeşitli açılardan bir bütünlük içerisinde incelenmiştir. Ülkemizin çeşitli müzelerinden elde edilen Osmanlı Devleti’ne ait 86 parça çocuk giysisi araştırma kapsamına alınmıştır ve araştırmaya dâhil edilen giysiler gözlem fişleri yolu ile elde edilen verileri tablolar halinde düzenleyerek gerekli istatistiksel analizler ile elde edilen sonuçlar tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Yılmaz (1997), Kütahya Yöresine Ait Otantik Cepkenlerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Kütahya yöresine ait ulaşılabilen 20 adet cepken incelenmiştir. Araştırmada gözlem fişlerinden yararlanılarak model, kalıp ve süsleme teknikleri ve diğer tüm özellikleri incelenerek açıklanmıştır. İncelenen cepkenlerin fotoğraf ve kalıpları çalışmada yer almaktadır. Elde edilen bulgular tablolar yardımı ile

açıklanmıştır. Cepkenlerin desenlerinin 1/1 ölçekte çizimleri hazırlanmıştır. Cepkenlerle yapılan araştırma sonucunda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Bilgen (1999), Osmanlı Dönemi Türk Kadın Giyimi 16.yy.- 19. yy.” adlı doktora tezi çalışmasında Osmanlı Devleti Türk kadın giysilerinin biçim, kullanılan malzeme ve model özellikleri incelenmiştir. Araştırma kapsamına alınan giysiler sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Gencal Öztürk (2010), 16. ve 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 16. ve 17. yüzyıldaki dönemlerde kadın, erkek ve çocuk kaftanlarının kumaş, biçim, renk, motif, yüzeysel düzenleme, malzeme, aksesuar ve teknik yapısı incelenmiştir.

Güler (2010), “İzmir Etnografya Müzesinde Ve Efes Müzesi Selçuk’ta Bulunan Hamam Takımlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında İzmir Etnografya Müzesi ve Efes Müzelerinde bulunan hamam takımları ile ilgili eserleri incelemek ve yazıya dökmek amaçlanmıştır. Bu iki müzede bulunan hamam takımları içerisinde yer alan toplam 51 adet eser örnek araştırma kapsamına alınmıştır. Literatür taramasının ardından gözlem fişleri ile örneklerin tüm özelliklerine değinilmiştir. Fotoğraf, desen ve kalıp çalışmaları yapılmıştır.

Tümer (2011), “Ege Üniversitesi Etnografya Müzesindeki Geleneksel Balkan Giysilerinin İncelenmesi, Gömlek ve Yelek Örneğinde Alternatif Tasarımlar” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Araştırma sırasında Balkanlar’da yaşayan çeşitli medeniyetlere ait geleneksel giysiler ele alınmıştır. Giysiler kumaş, form, kalıp, nakış, süsleme, renk, giyim şekli, gibi özellikleri dikkate alınarak incelenmiş, alternatif tasarımlar geliştirilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkarak yelek ve gömlek tasarımları yapılmıştır. Tasarlanan giysilerde geleneksel süsleme tekniklerinden yola çıkarak günlük hayatta kullanılması amaçlanmıştır.

Kurtul (2011), Kahramanmaraş Müzesinde Bulunan Kadın Cepkenlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında araştırmada, Kahramanmaraş Müzesinde bulunan kadın cepkenleri; kullanılan malzeme, kesim, dikim, renk ve süsleme teknikleri yönünden incelenerek; cepken özelliklerini gün yüzüne çıkarmak ve giyim tarihine ışık tutacak kaynak oluşturarak kültür mirasımıza sahip çıkmak amaçlanmıştır. Verilerin toplanmasında Kahramanmaraş müzesinde bulunan kadın cepkenleri içerisinde 30 örnek seçilmiştir. Örnekler gözlem fişleri doğrultusunda kesim, dikim, süsleme, renk ve malzeme yönünden incelenerek tablolar

oluşturulmuştur. Tablolardan yola çıkılarak değerlendirme yapılmış ve sonuca ulaşılmıştır.

Cihan (2012), 17. “Yüzyıl Osmanlı Kaftanlarında Yer Alan Motiflerden Yola Çıkarak Seramik Yüzeyle Yeni Tasarım Önerileri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 17. Yüzyıl kaftanlarında yer alana çintemani, lale, haliç işi motiflerinden yararlanarak seramik yüzeyle tasarımlar uygulanmıştır. Osmanlı döneminde giyilen kaftanların özellikleri araştırılarak çalışmada kullanılmıştır.

Çelik (2013), Topkapı Sarayı Müzesi’ndeki İç Giyim Örneklerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Osmanlı devleti giyim kültürü üzerine yapılan çalışmalar arasında iç giyime yönelik bir araştırmanın bulunmamasından kaynaklı çalışma yürütülmüştür. İncelenen envanterlere göre araştırmanın evrenini İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi’nde bulunan iç giyim örnekleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise ulaşılan iç giyim ürünleri içinde incelenmesine izin verilen 22 adet giysiden oluşmaktadır. Elde edilen ürünler fotoğraflanarak, ürün özellikleri, kalıp ve teknik çizimler bulgular bölümünde yer almıştır. Ulaşılan özellikler tablolar şeklinde sunulmuştur.

Çakmak (2013), “Bursa Kent Müzesinde Bulunan 19. ve 20. Yüzyıllara Ait Bursa Gelin Kıyafetlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Bursa Kent Müzesinde bulunan gelin giysileri; kullanılan malzeme, kesim, dikim, renk ve süsleme teknikleri açısından inceleyerek; gelin giysilerinin özelliklerini gün yüzüne çıkarmak ve giyim tarihine yön verecek kaynak oluşturarak kültürel mirasımıza sahip çıkmak amaçlanmıştır. Araştırmada gelin giysilerinin her özelliği için ayrı ayrı tablolar oluşturulmuştur. Gözlem fişleri kullanılarak giysilerin kesim, dikim, süsleme, renk ve malzeme yönünden incelenmiştir.

Pala (2016), Konya Etnografya Müzesi ve Mevlâna Müzesinde Bulunan Kırşehir Halıları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Kırşehir yöresi halı dokumacılığının incelenmesi, renk, teknik, kompozisyon, dokuma teknikleri, araç, gereçler, boyama işlemleri gibi özellikleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Konya ilinde bulunan Etnografya Müzesi ve Mevlâna Müzesinde bulunan giysilerden daha önce araştırılmayan giysiler ele alınmıştır. Gözlem ve analiz formları ile örnekler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Akyol (2019), Kastamonu Mimar Vedat Tek Kùltür ve Sanat Merkezi Şapka Mùzesinde Bulunan Başlık ve Şapka Kompozisyonlarının Yeni Tasarımlara Uygulanması” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Kastamonu Mimar Vedat Tek Kùltür ve Sanat Merkezi Şapka Mùzesinde bulunan Őapkaları malzeme, teknik, renk, kompozisyon ve model özellikleri aşıından incelenmiştir. 648 tane başlık fotoğraflanmıŐ 123 tane Şapka analiz edilmiştir.

Erdoğın (2021), “Kars Geleneksel Giysilerinin Güncel Kadın Giysi Tasarımları İçerisinde Yorumlanması” adlı doktora tezi çalışmasında Kars halkının giyim özellikleri incelenerek; üst ve alt bedene giyinenler ve giysi tamamlayıcılar Şeklinde detaylandırılmıştır. Daha sonra giysiler incelenerek, 38 beden 12 adet kadın kapsül koleksiyon hazırlanmıştır. Bu koleksiyon günlük giyilebilir tarzda olup 30 parçadan oluşmaktadır. Çalışmada hazırlanan kapsül koleksiyonun Coral Draw programında teknik föyleri hazırlanıp üretilmiŐtir. Üretimi yapılan giysiler cansız mankene giydirilip fotoğraflanmıŐtır ve Photoshop programı kullanılmıştır. Yapılan çalışma ile kaybolmaya yüz tutmuş Kars giysileri, gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmış ve bu giysilerden yola çıkarak modern tarzda kadın giysileri üretilmiŐtir.

Çelik (2022), Ege Üniversitesi Etnografya Mùzesindeki İŞlemeli Cepkenlerin Desen Tasarımları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında İzmir Ege Üniversitesi Etnografya Mùzesinde bulunan 19. Yüzyıla ait giysilerden işleme 25 adet cepken örnekleri incelenmiştir. Cepkenler; işleme, desen, kompozisyon, renk ve teknik açıdan incelenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, veri toplama teknikleri, verilerin analizi ve araştırmanın evreni hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmada, Literatür taraması yapılmış; kitap, dergi, makale, ansiklopedi, e-kaynaklar, konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir.

Kültürümüzün bir parçası olan, geleneksel giysilerin özelliklerinin incelenmesi, gelecek nesillere aktarılması açısından önem taşımaktadır. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysilerin incelenmesinde tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar,2020;109). Yapılan araştırmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan ve ulaşılabilen geleneksel giysiler malzeme, teknik, renk, kalıp, model ve giysi kompozisyon özellikleri açısından incelenerek belgelenmiştir.

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysilerin, envanter kayıtlarında 15 kaftan (10 kadın- 5 erkek), 4 cepken(3 erkek-1 kadın) giysi bulunmaktadır. Envanterde kadın giysisi olarak 2 entari, 4 üç etek, 1 gömlek,1 iç gömlek, 4 ceket, erkek giysisi olarak 3 yelek bulunmaktadır.

Bu çalışma da giysi inceleme formları, analiz tabloları, kalıplar ve teknik çizimleri araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Teşhirde bulunan beş giysinin fotoğrafları çekilerek, model üzerinden 1/1 ölçekte alınan ölçüler; 1/10 oranında küçültülerek kalıpları ve teknik çizimleri önce elde çizilmiş daha sonra dijital ortama aktarılmıştır.

3.1. Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Analizi

Araştırmanın amaca uygun biçimde yürütülebilmesi için öncelikle, Kars Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden Kars Müzesinde araştırma yapılabilmesi konusunda izin belgesi alınmıştır.

Çalışmanın verileri, Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde teşhirde bulunan beş giysi ve envanter kayıtlarında var olan yirmi dokuz geleneksel giysilerden elde edilmiştir. Müze koleksiyonu içerisinde bulunan eserler; envanter defterleri ve bilgileri, eserlerde kullanılan malzeme, kesim, dikim, astar, süsleme özellikleri,

giysilerde kullanılan kalıp ölçüleri ve giysi model özellikleri incelenerek, eserlerin tam görüntü ve detay fotoğrafları çekilerek belgelenmiştir.

Araştırmacı tarafından, genel bilgiler ve giysilerin malzeme, kalıp ve dikim bilgilerini kapsayan üç bölümden oluşan gözlem formları ile giysilerin hangi döneme ait oldukları, giysi kalıp ve ölçüleri, dikim teknikleri, süsleme çeşitleri, kullanılan kumaş, renk ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Teşhirde bulunan 5 giysinin 1/1 ölçekte ölçüleri alınarak; 1/10 ölçekte kalıpları çalışılmıştır. Giysilerin teknik özellikleri, malzeme, kumaş, süsleme ve giysi kompozisyon özellikleri belirlenmiştir. Konservasyon ve restorasyon sürecinde olan sadece envanter kayıtlarından ulaşılabilen 29 giysi, envanter defterlerinde kayıtlı olan fotoğraf ve bilgilerine göre malzeme, renk, kumaş, süsleme detayı ve kompozisyon özellikleri incelenerek tablo haline getirilmiştir. Müzeden elde edilen verilerden oluşturulan tablolarda, öne çıkan özelliklerin yüzdeler oranları verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysiler oluşturmaktadır. Geleneksel giysilerden 5 tanesi teşhirde, 29 giysi ise konservasyon ve restorasyon sürecindedir. Teşhirde bulunan 5 giysinin 2 tanesi üç etek, 3 tanesi de kaftandır. Araştırma kapsamındaki giysilerin %43'ünü kaftanlar, %12'sini cepken, ceket ve üç etekler, %9'unu yelekler, %3'ünü gömlek ve iç gömlekler, % 2'sini entariler, oluşturmaktadır.

4. BULGULAR

4.1. Geleneksel Giysileri Tanımlayıcı Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysilerin özellikleri incelenmiştir. Müzede teşhirde bulunan 2.1.68, 1.8.81, 3.1.68, 1.4.84, 2.10.82 envanter numaralı beş giysinin ayrıntılı fotoğrafları çekilerek giysilerden 1/1 alınan ölçülere göre 1/10 ölçekte kalıpları çalışılarak teknik çizimleri yapılmıştır. Giysilerin teknik özellikleri, malzeme, kumaş, süsleme ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Konservasyon ve restorasyon sürecinde olan envanter kayıtlarından ulaşılan 4.3.65, 1.3.66, 2.3.66, 1.13.66, 1.4.67, 8.10.73, 1.4.78, 2.1.72, 1.1.1986, 7.5.68, 9.5.68, 1.6.84, 3.3.66, 2.5.67, 2.22.80, 1.30.80, 1.1.83, 1.4.68, 17.7.73, 2.4.78, 1.22.80, 2.11.67, 3.14.67, 5.1.68, 8.5.68, 2.9.73, 10.1.78, 1.5.79, 1.9.84 numaralı 29 geleneksel giysinin envantere kayıtlı bulunan fotoğraf ve bilgileri; malzeme, renk, kumaş, süsleme detayı, kompozisyon özellikleri araştırmacı tarafından hazırlanan giysi inceleme formlarında sunulmuştur.

Giysi İnceleme Formu 1

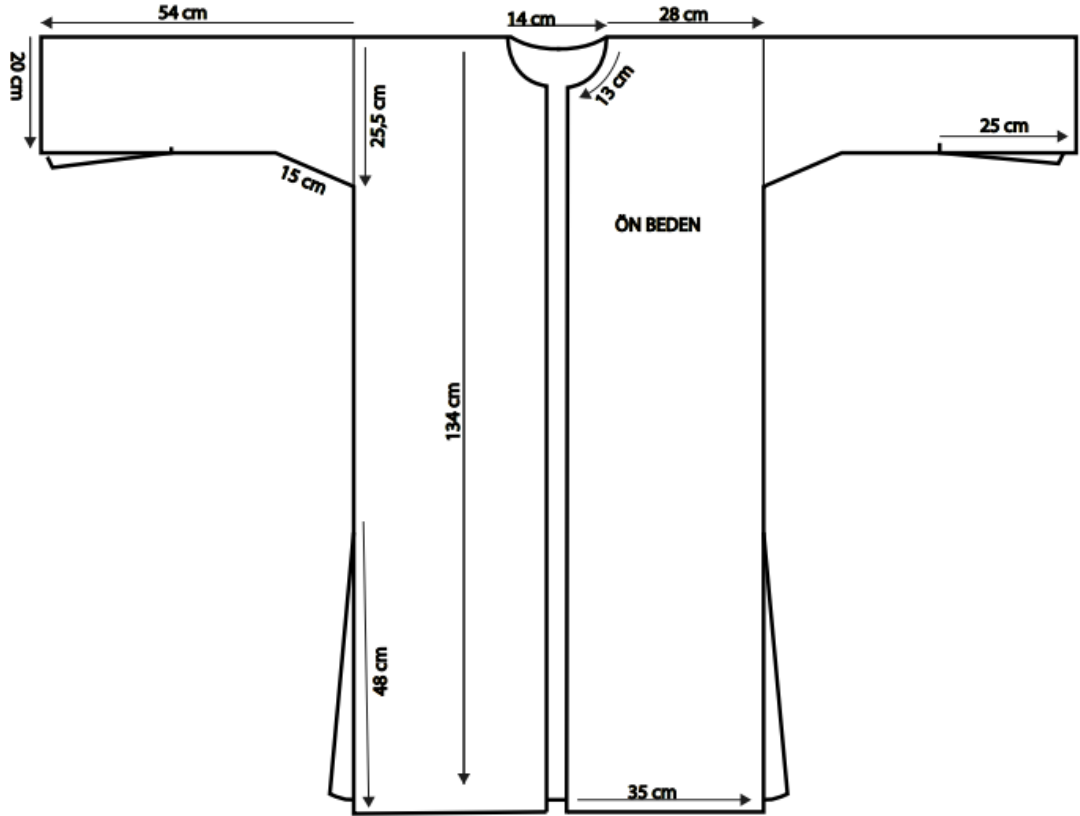
	Giysi Model No:1
	Envanter No:2.10.82
	Giysinin Adı: Üç Etek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	20.12.1982
Müze Geliş Şekli	Zeynep Karadeniz'den satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Teşhirde Bulunmaktadır
Ait Olduğu Dönem	19. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 191)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	İpek Kutnu - Giysinin kumaş rengi turuncu zemin üzerine mor, kırmızı, sarı, yeşil, siyah renklerden oluşan çizgiler üzerine küçük beyaz çiçek desenli kumaş yüzeyi bulunmaktadır.
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Yeşil renkte, divitin kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Giysi kumaşı üzerinde işleme detayı bulunmamaktadır. Ayrıca kullanılan göğüslük üzerinde, yeşil, beyaz, kırmızı, siyah, sarı renklerinden oluşan kum boncuklarla işlenmiş etnik desenli süslemeler bulunmaktadır.
Dikiş Tekniği	Elde oylugama dikişi ve elde iğne ardı dikişi yapılmıştır.
Giysinin Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği:	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Giysi uzun kollu; kol boyu 54 cm, kol genişliği 20 cm'dir. Kol ucu yırtmacı 25 cm'dir.
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır.
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etekte sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmaktadır.
Giysi Ölçüleri	Giysi üzerinden alınan 1/1 ölçekte; tam boy 134 cm'dir. Ön etek simetrik 35 cm genişliğinde, arka etek ise 70 cm genişliğindedir.

Tablo 4.1.1. Giysi İnceleme Formu 1

Giysi Model No 1

Ön Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

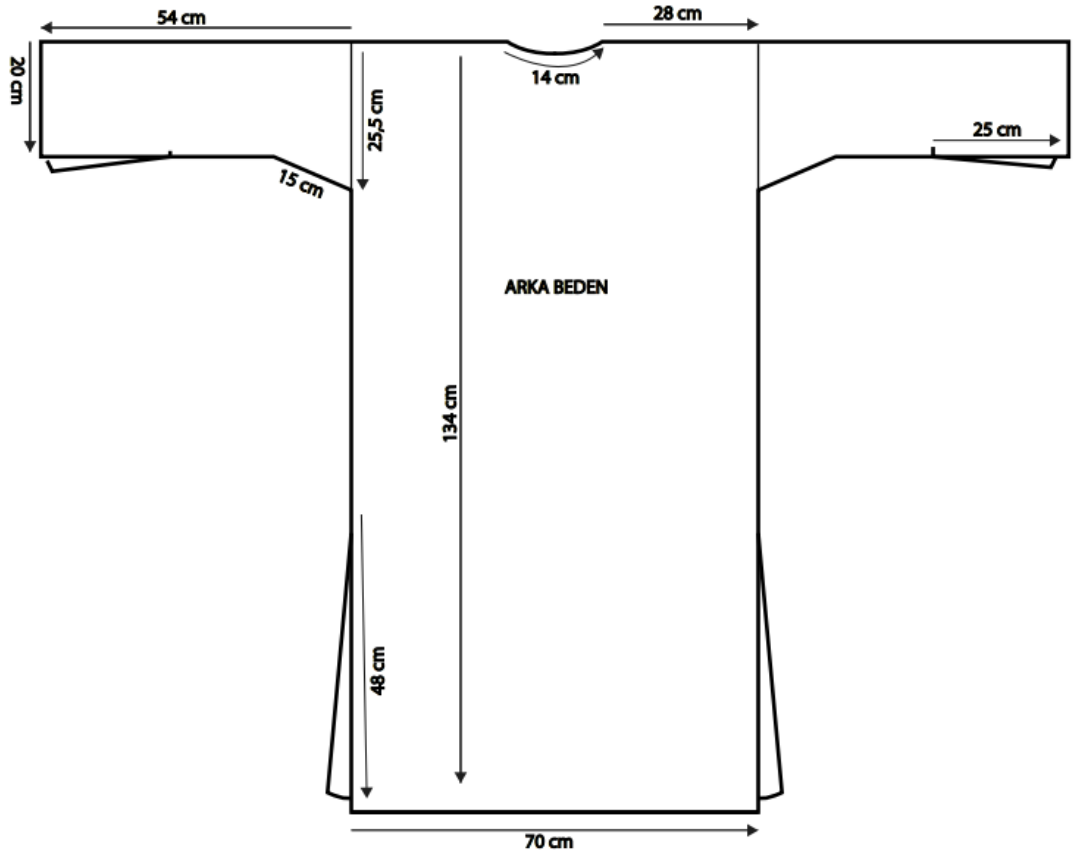

Çizim 4.1.1.a Üç Etek Ön Beden Teknik Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 1

Arka Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

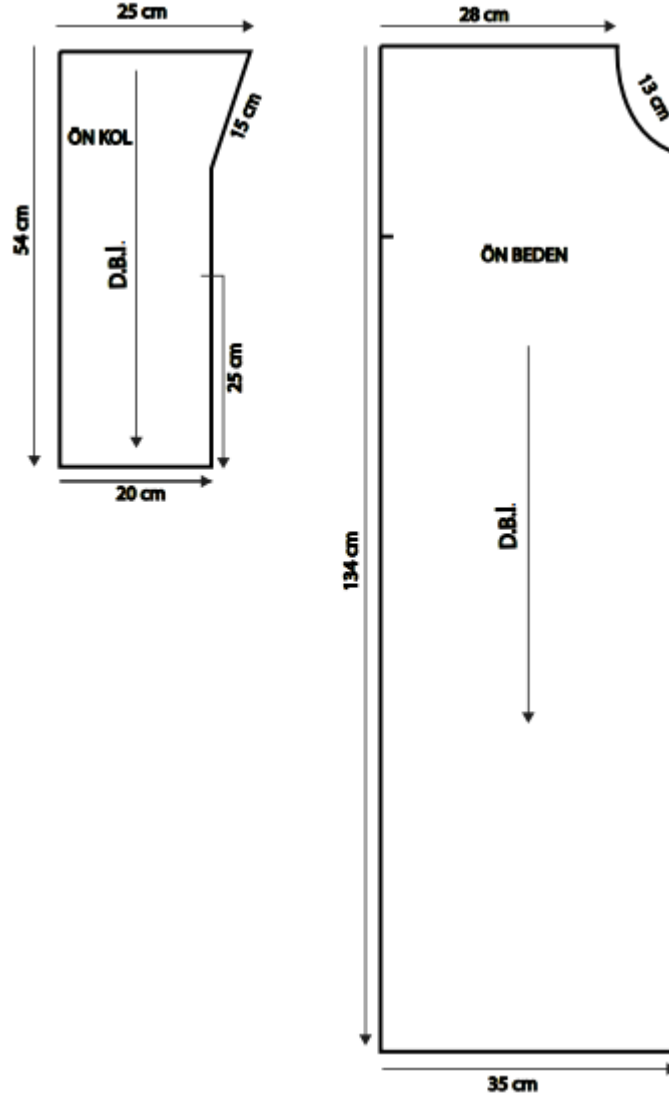

Çizim 4.1.1.b. Üç Etek Arka Beden Teknik Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 1

Ön Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

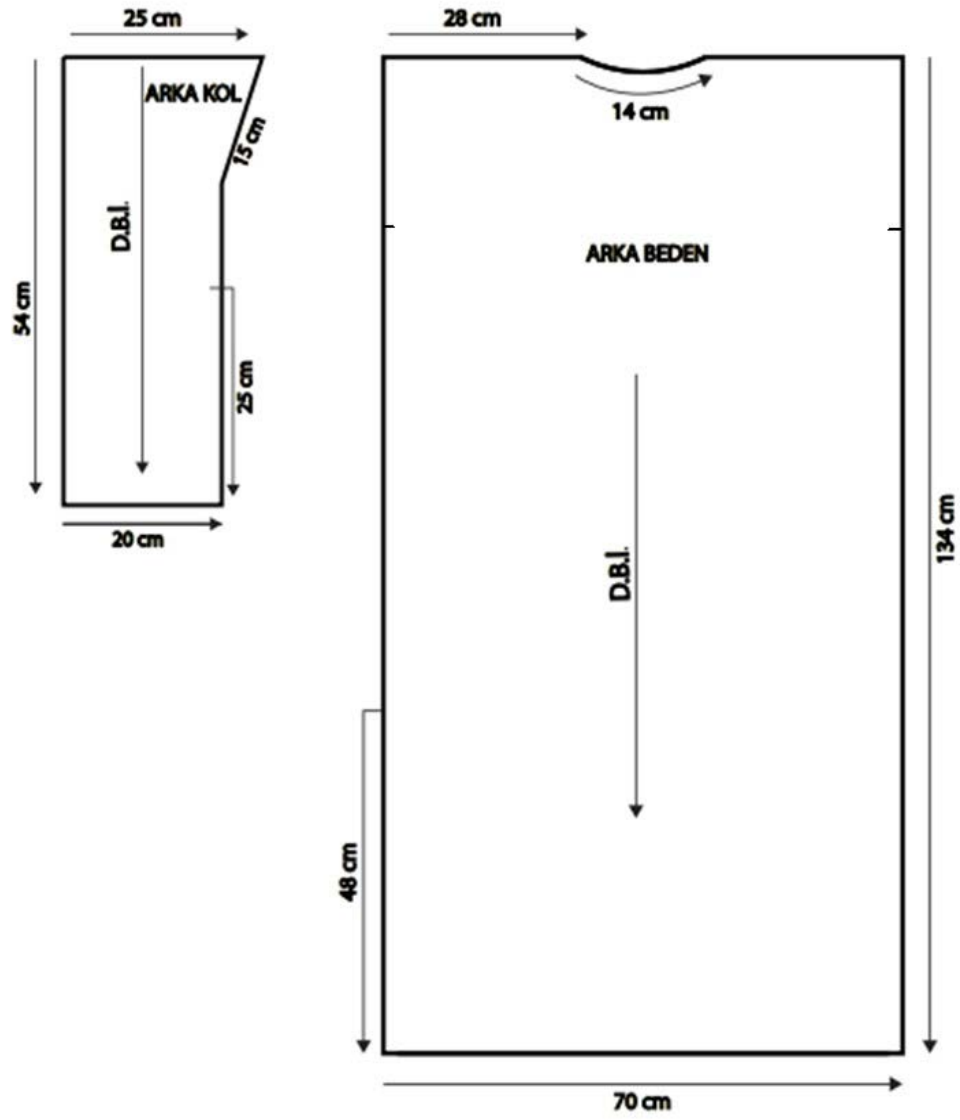

Çizim 4.1.1.c. Üç Etek Ön Beden Kalıp Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 1

Arka Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.1.d. Üç Etek Arka Beden Kalıp Çizimi (2.10.82 Envanter Numaralı)

Giysi İnceleme Formu 2

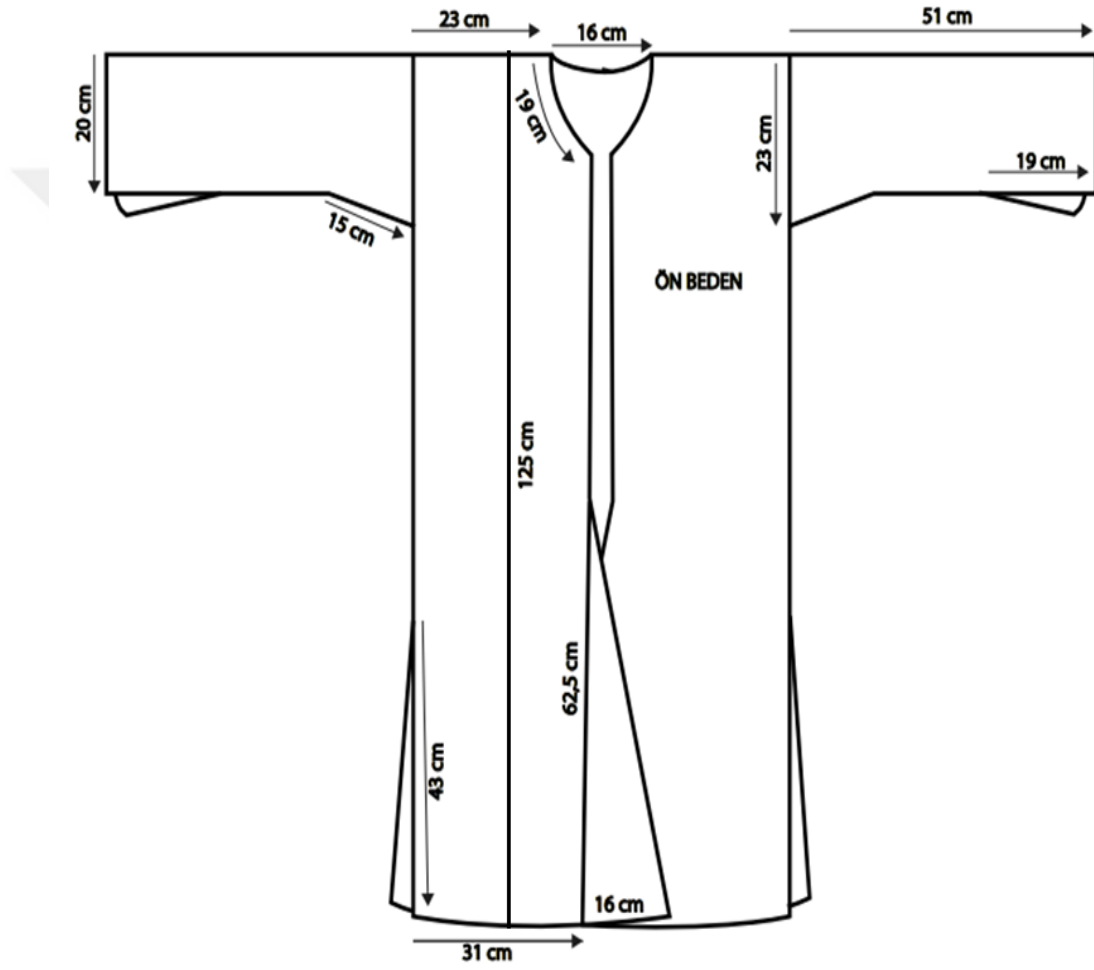
	Giysi Model No: 2
	Envanter No: 1.4.84
	Giysinin Adı: Üç Etek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	11.04.1984
Müze Geliş Şekli	Zeki Susuz' dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Teşhirde Bulunmaktadır
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan, 2021;186)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Giysinin kumaş rengi turuncu olup; zemin üzerine beyaz, sarı, siyah renklerden oluşan çizgili kumaş yüzeyi bulunmaktadır. İpek kutnu kumaş kullanılmıştır.
Astarda Kullanılan Kumaş ve Renk	Beyaz renkte, keten kumaş kullanılmıştır.
Süslemede Kullanılan Renkler ve Malzeme	Giysi kumaşı üzerine işleme detayı bulunmamaktadır. Kol ağzında siyah pamuklu iplikten etnik desenli motifler bulunmaktadır. Ayrıca kullanılan göğüslük üzerinde, yeşil, beyaz, kırmızı, siyah, sarı renklerden oluşan kum boncuklarla işlenmiştir.
Dikiş Tekniği	Elde oyulgama dikişi ve elde iğne ardı dikişi yapılmıştır.
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Giysi uzun kollu; kol boyu 51 cm, kol genişliği 21 cm'dir. Kol ucunda yırtmaç boyu 19 cm'dir,
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır.
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etekte sağ ve sol yan dikişlerde 43 cm yırtmaç bulunmaktadır.
Giysi Ölçüleri	Giysinin üzerinden alınan 1/1 ölçekte: tam boy 125 cm'dir. Ön etek simetrik 31 cm genişliğinde, ön peş ölçüsü 16 cm, arka etek 62 cm genişliğindedir.

Tablo 4.1.2. Giysi İnceleme Formu 2

Giysi Model No 2

Ön Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

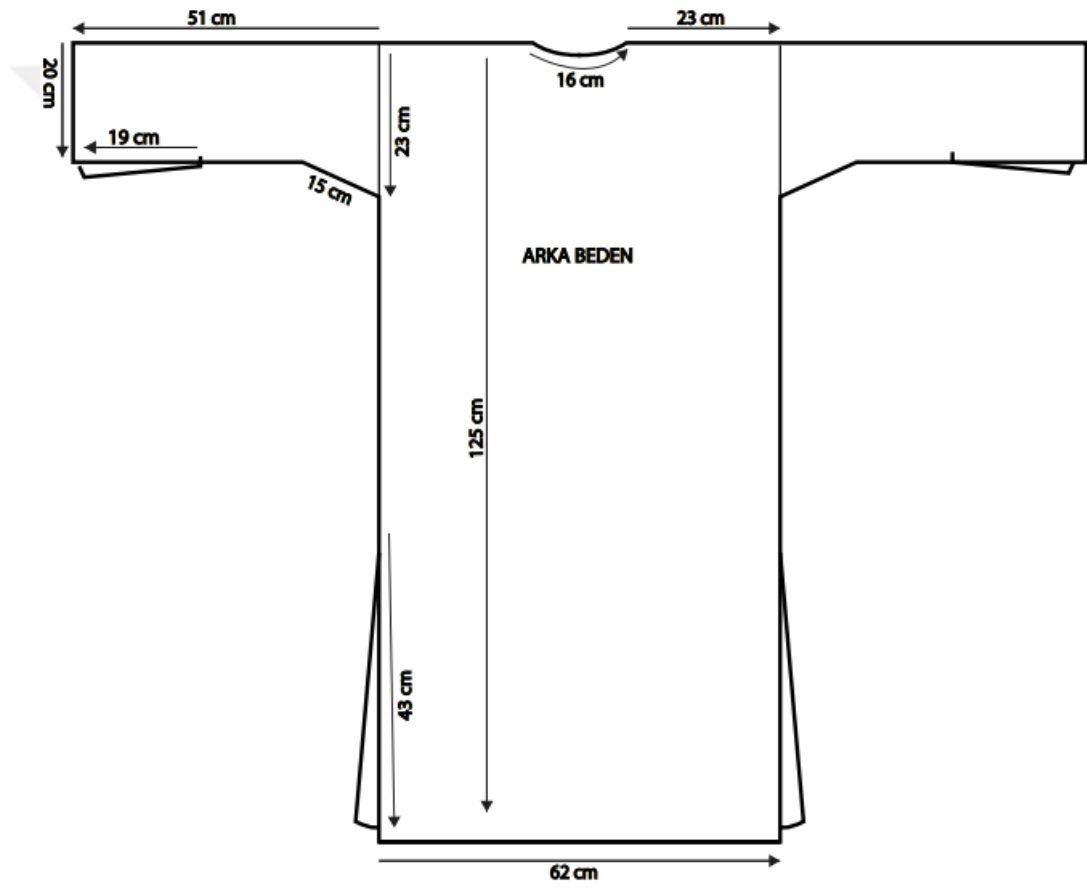

Çizim 4.1.2.a. Üç Etek Ön Beden Teknik Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 2

Arka Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

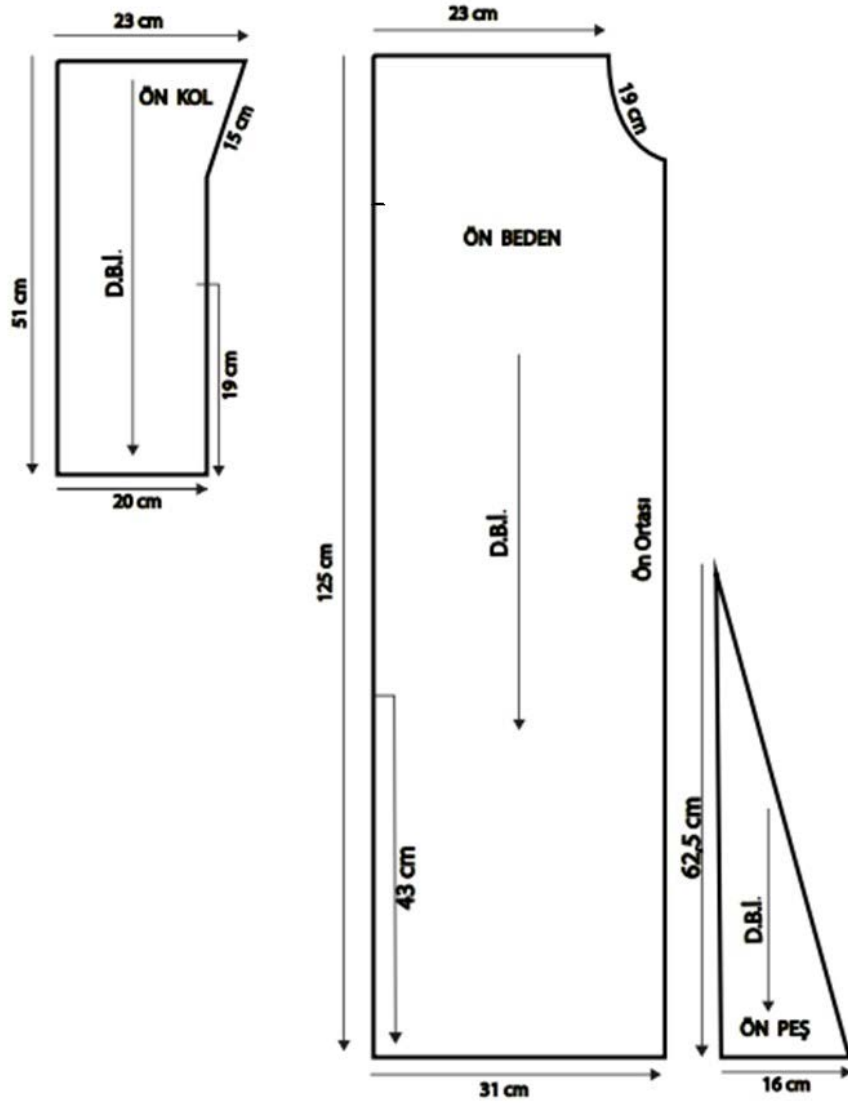

Çizim 4.1.2.b. Üç Etek Arka Beden Teknik Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 2

Ön Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.2.c. Üç Etek Ön Beden Kalıp Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 2

Arka Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.2.d. Üç Etek Arka Beden Kalıp Çizimi (1.4.84 Envanter Numaralı)

Giysi İnceleme Formu 3

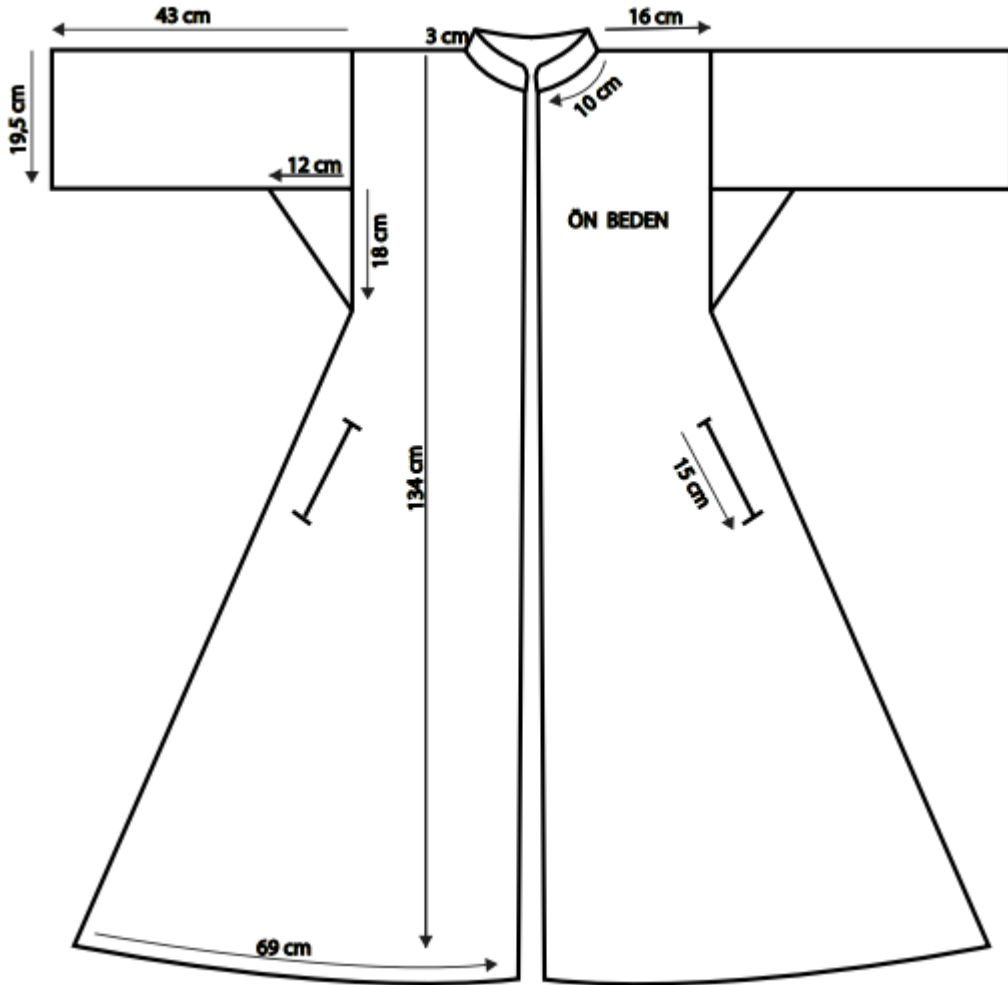
	Giysi Model No: 3
	Envanter No: 3.1.68
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	05.02.1968
Müze Geliş Şekli	Ahmet Uluş'tan hediye
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Teşhirde Bulunmaktadır
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan, 2021;165)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Bordo renkli, Kadife Kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Kol ağzında siyah pamuklu iplikten etnik desenli motifler bulunmaktadır. Yaka, cep ağzları, etek ucu, ön sağ ve sol kapamalarında siyah pamuklu iplik şeritler ile süsleme yapılmıştır
Dikiş Teknikleri	Elde oyulgama dikişi ve elde iğne ardı dikişi yapılmıştır.
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Giysi truvakar kollu; kol boyu 43 cm, kol genişliği 19,5 cm'dir. Koltuk altında ek parça "kuş parçası" bulunmaktadır. Kol ucu yırtmaçsızdır.
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etek ucunda yırtmaç bulunmamaktadır.
Giysi Ölçüleri	Giysinin üzerinden alınan 1/1 ölçekte; tam boy 134 cm'dir. Ön etek simetrik 69 cm genişliğinde, arka etek ise 138 cm'dir.
Kemer Kullanımı	Giysi kullanım sırasında deri ya da gümüş kemer kullanılmıştır

Tablo 4.1.3. Giysi İnceleme Formu 3

Giysi Model No 3

Ön Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

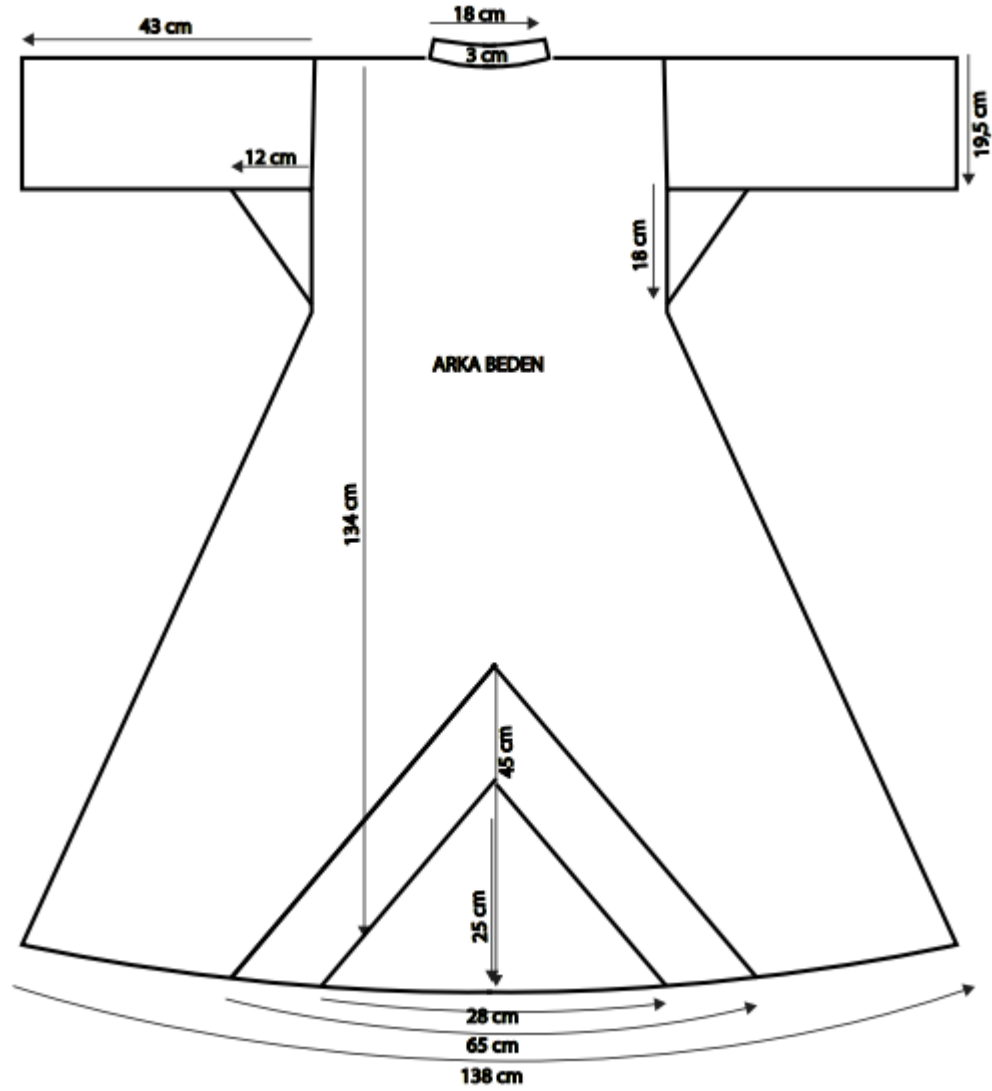

Çizim 4.1.3.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 3

Arka Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

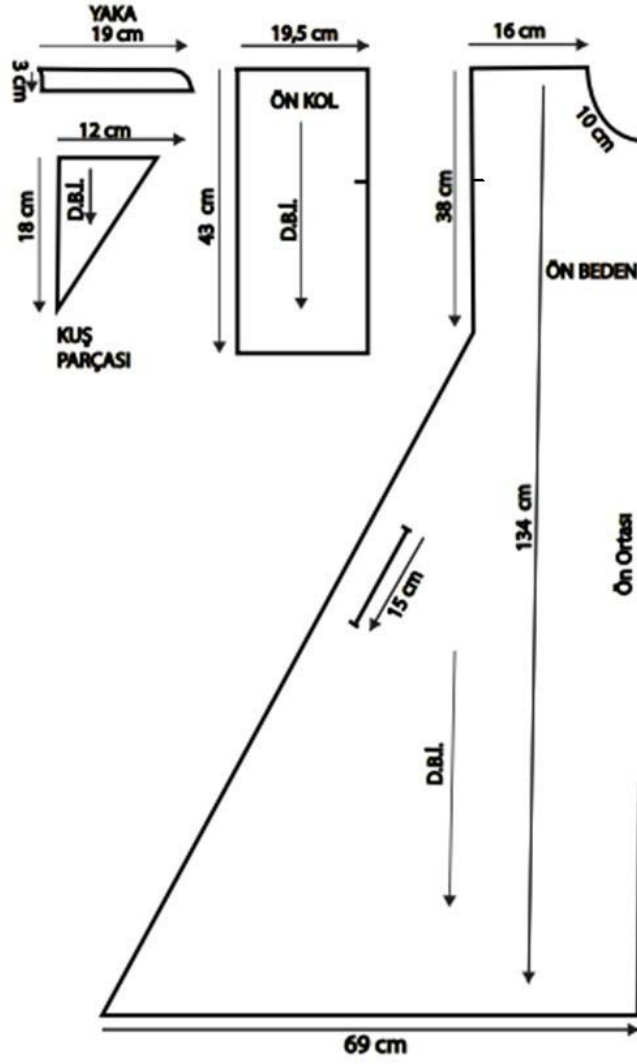

Çizim 4.1.3.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 3

Ön Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

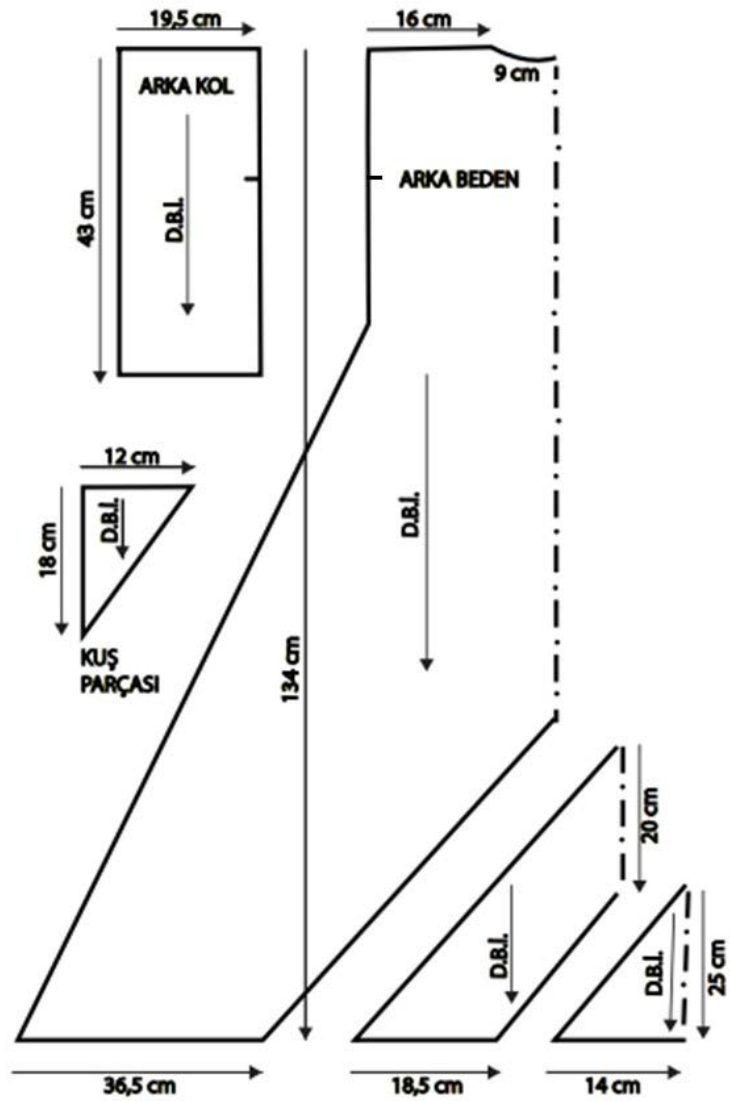

Çizim 4.1.3.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 3

Arka Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.3.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (3.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi İnceleme Formu 4

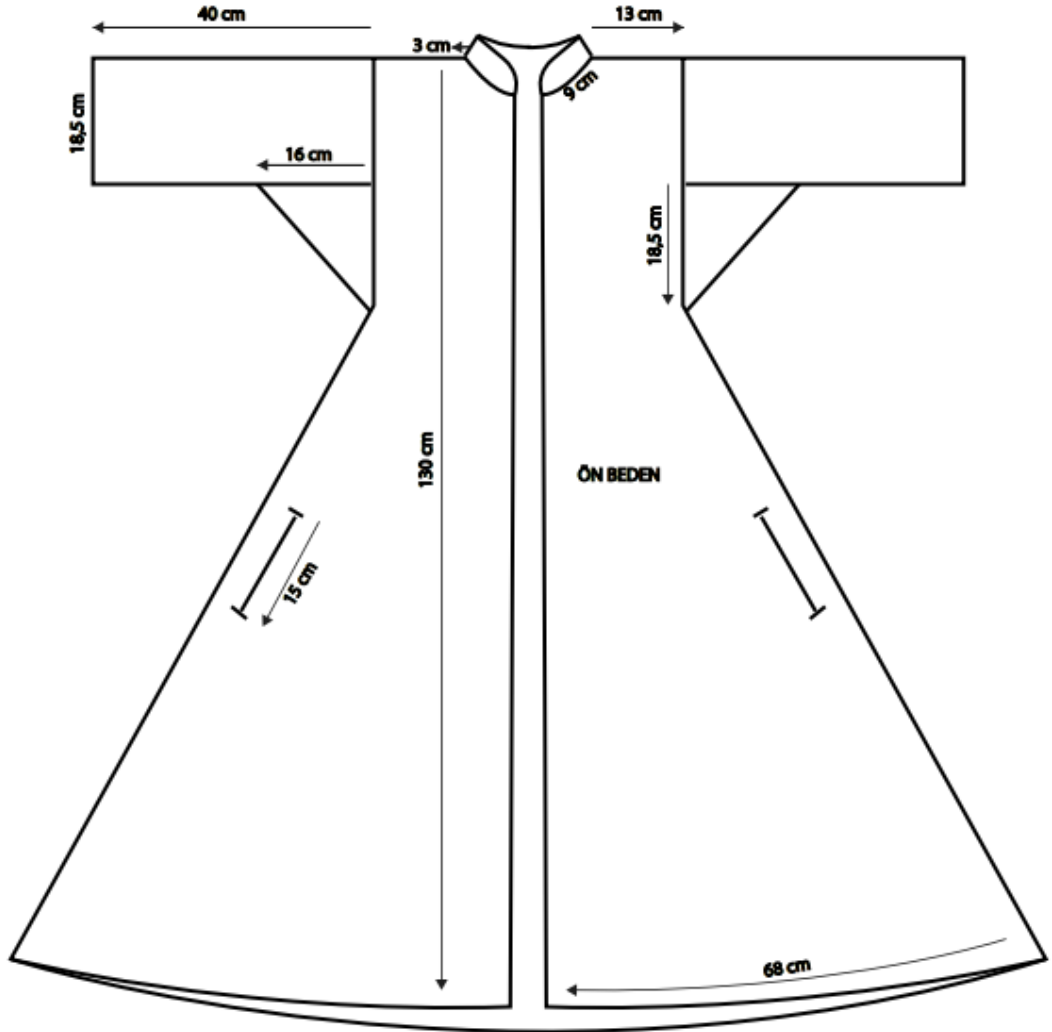
	Giysi Model No: 4
	Envanter No: 1.8.81
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer:	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	04.02.1981
Müzeye Geliş Şekli	Kinyas Ağırkan'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Teşhirde Bulunmaktadır
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir.
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Bordo renkte, Çuha Kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır.
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Kol ağzında, kol oyuntusunda, omuzlarda, yakadan bel hattına kadar kahverengi keten iplikten yapılmış şeritlerden süslemeler bulunmaktadır. Bel çizgisinden etek ucuna kadar, cep kenarı ve etek ucu keten kordon zincir detayı ile süslemeler yapılmıştır.
Dikiş Tekniği	Elde oyulgama dikişi ve elde iğne ardı dikişi yapılmıştır.
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Giysi truvakar kollu; kol boyu 40 cm, kol genişliği 18,5 cm'dir. Koltuk altında ek parça "kuş parçası" bulunmaktadır. Kol ucu yırtmaçsızdır.
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır ve agraf kullanılmıştır.
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etek ucunda yırtmaç bulunmamaktadır
Giysi Ölçüleri	Giysinin üzerinden alınan 1/1 ölçekte; ön tam boy 130 cm'dir. Arka tam boy 134 cm'dir. Ön etek simetrik 68 cm, arka etek genişliği 136 cm'dir
Kemer Kullanımı	Giysi kullanım sırasında deri ya da gümüş kemer tercih edilir

Tablo 4.1.4. Giysi İnceleme Formu 4

Giysi Model No 4

Ön Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

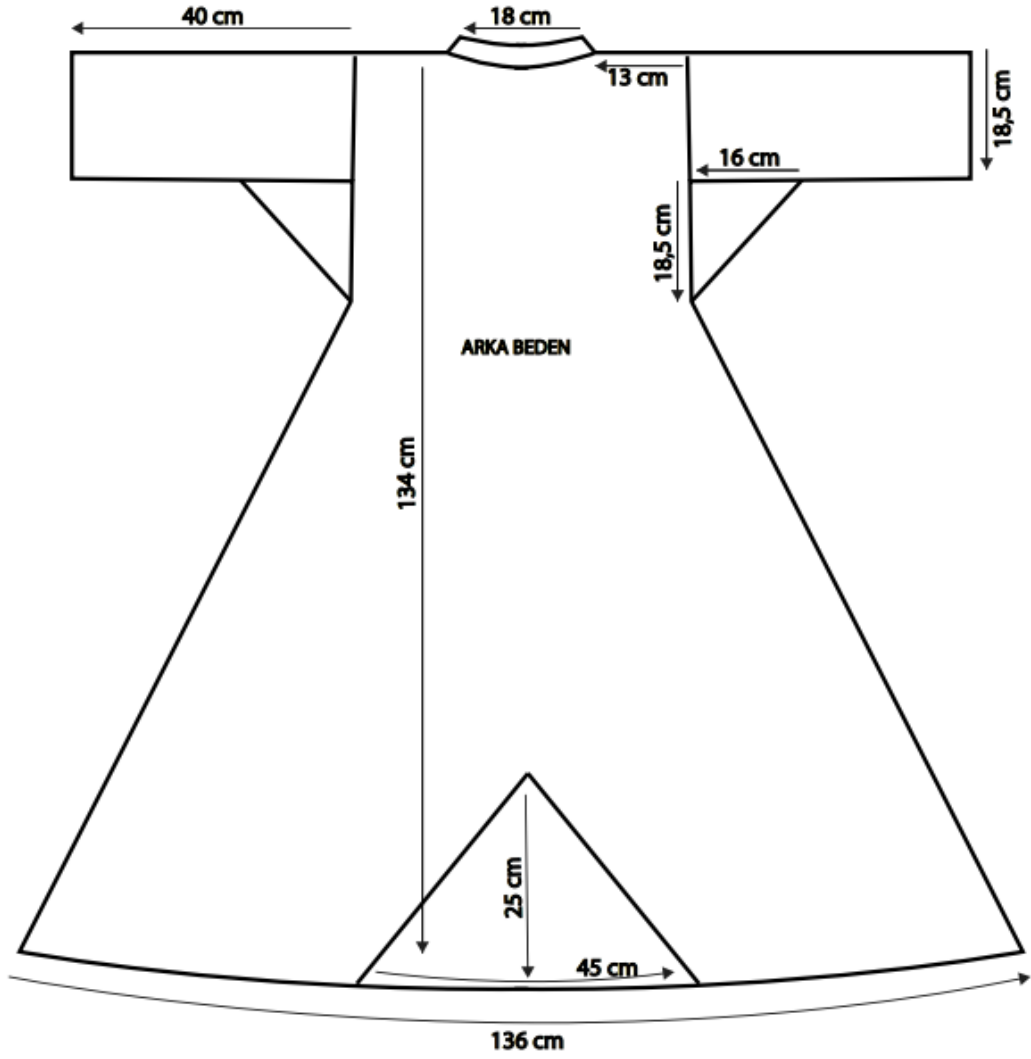

Çizim 4.1.4.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 4

Arka Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

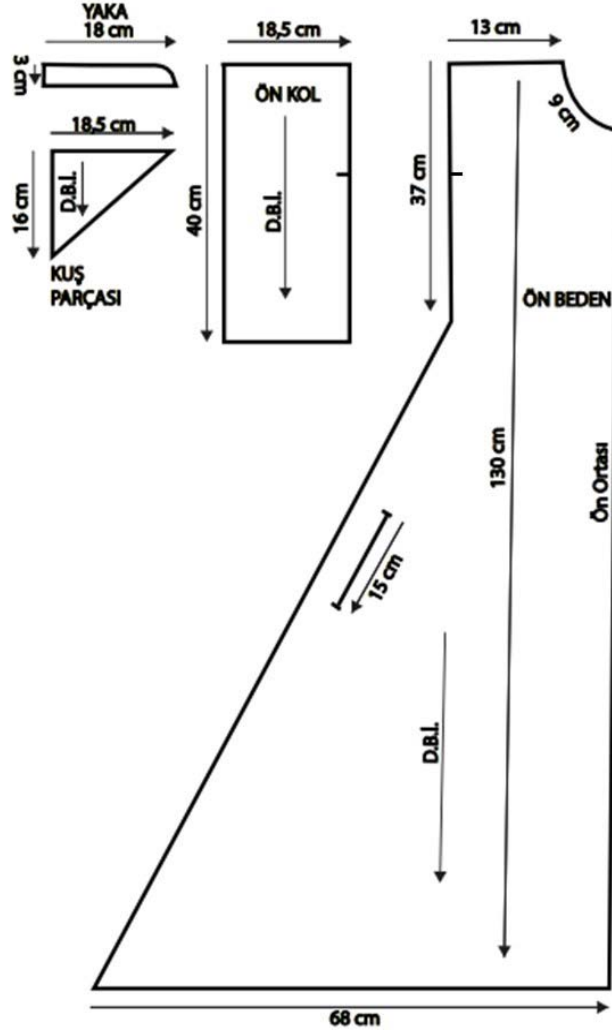

Çizim 4.1.4.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 4

Ön Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

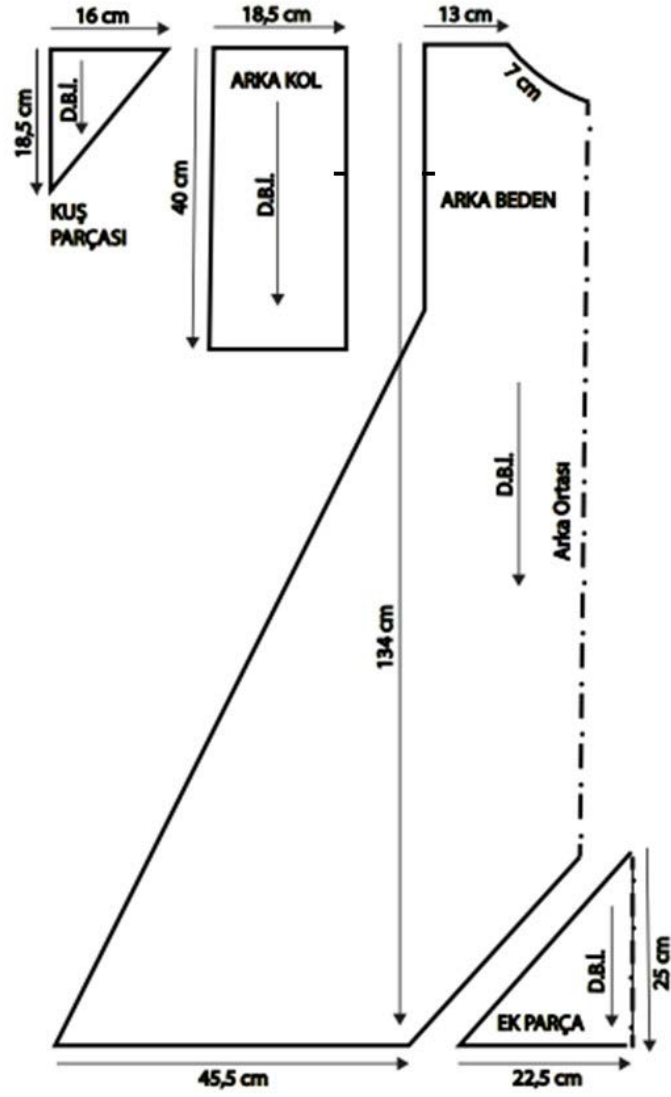

Çizim 4.1.4.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)

Giyisi Model No 4

Arka Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.4.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (1.8.81 Envanter Numaralı)

Giysi İnceleme Formu 5

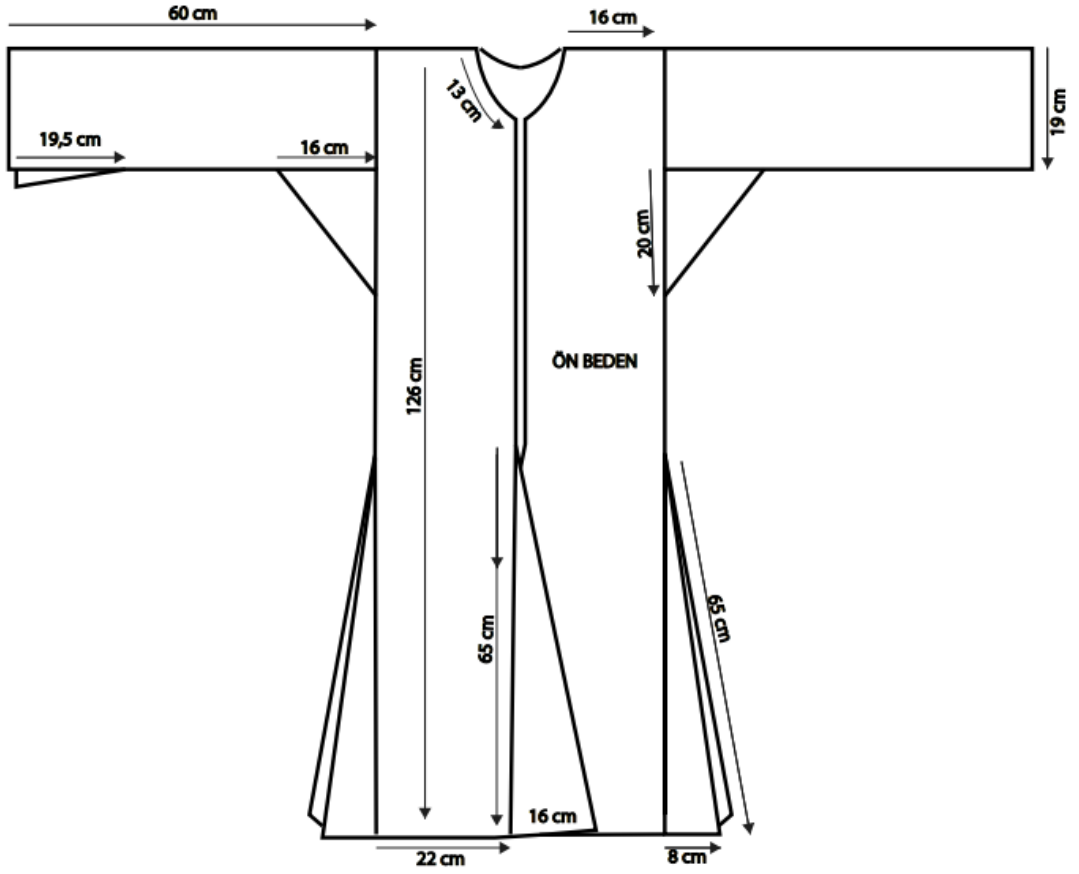
	Giysi Model No: 5
	Envanter No: 2.1.68
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	05.02.1968
Müze Geliş Şekli	Ahmet Uluç tarafından müze hediye edilmiştir
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Teşhirde Bulunmaktadır
Ait Olduğu Dönem	19.Yüzyıl (Erdoğan, 2021;176)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Beyaz renkte zemin üzerine kırmızı ve siyah kuş motifi desenleri bulunmaktadır. İnce yünlü kaşe kumaş kullanılmıştır.
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Kırmızı renkli ince yünlü kaşe kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Kol ağzında ve kol yırtmacında kırmızı keten şerit bulunmaktadır. Yaka oyuntusundan bel hattına kadar kırmızı keten iplikten oluşan zincir dikiş ile süslenmiştir
Dikiş Tekniği	Elde oyulgama dikişi ve elde iğne ardı dikişi yapılmıştır.
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Giysi uzun kollu; kol boyu 60 cm, kol genişliği 19 cm'dir. Koltuk altında ek parça "kuş parçası" bulunmaktadır. Kol ucu yırtmacı 19,5 cm'dir.
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır.
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etek ucunda sağ ve sol yan dikişlerde 65cm yırtmaç bulunmaktadır.
Giysi Ölçüleri	Giysinin üzerinden alınan 1/1 ölçekte; tam boy 126 cm'dir. Ön etek simetrik 22 cm, yan peş genişlik 8 cm, ön peş 16 cm'dir. Arka etek genişliği 60 cm'dir

Tablo 4.1.5. Giysi İnceleme Formu 5

Giysi Model No 5

Ön Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

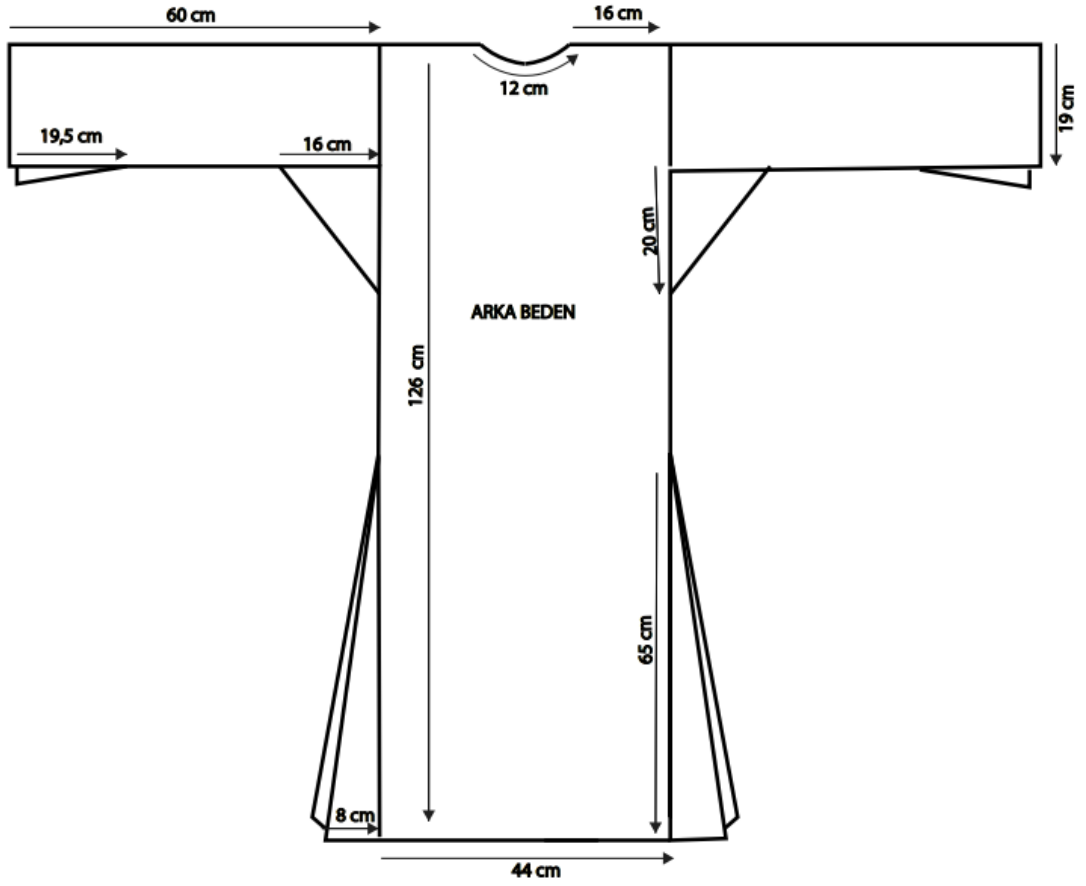

Çizim 4.1.5.a. Kaftan Ön Beden Teknik Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 5

Arka Beden Teknik Çizimi

Ölçek: 1/10

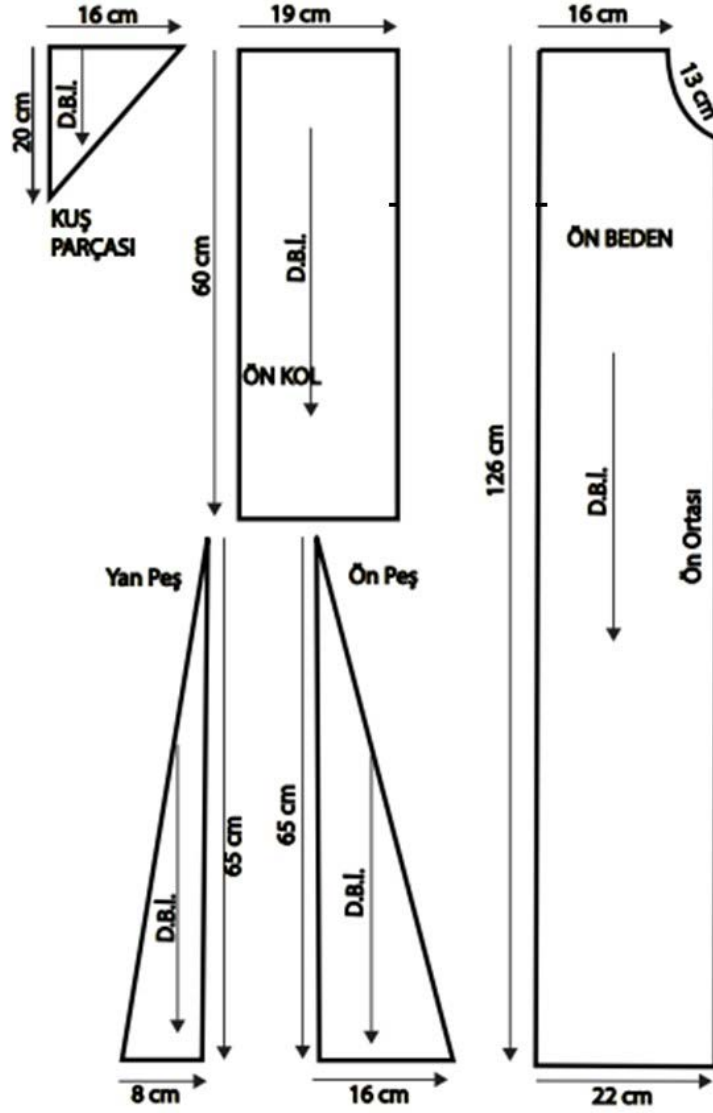

Çizim 4.1.5.b. Kaftan Arka Beden Teknik Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 5

Ön Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

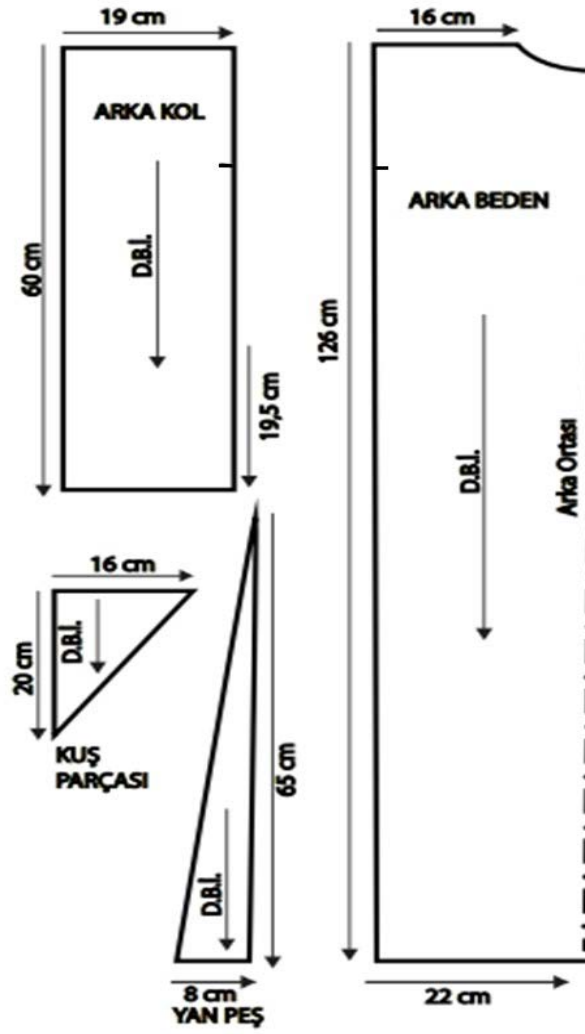

Çizim 4.1.5.c. Kaftan Ön Beden Kalıp Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi Model No 5

Arka Beden Kalıp Çizimi

Ölçek: 1/10

Çizim 4.1.5.d. Kaftan Arka Beden Kalıp Çizimi (2.1.68 Envanter Numaralı)

Giysi İnceleme Formu 6

	Giysi Model No: 6
	Envanter No: 4.3.65
	Giysinin Adı: Ceket
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	28.08.1965
Müze Geliş Şekli	Derviş Deniz'den satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğunu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan, 2021;194)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Bordo renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Yaka, kol ağızları, etek ucu, sağ ve sol ön hattında altın sarısı şeritler ve altın sarısı simli iplikle işlenmiş motifler bulunmaktadır.
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda, arka ortasında, eteğin sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Geniş düz kesimli beden formuna sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.6. Giysi İnceleme Formu

Giysi İnceleme Formu 7

	Giysi Model No: 7
	Envanter No: 1.3.66
	Giysinin Adı: Ceket
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	18.04.1966
Müze Geliş Şekli	Sabri Kaya'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	17.Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 160)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Yeşil renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Kahverengi keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Yaka, kol ağzları, etek ucu, sağ ve sol ön hattında altın sarısı şeritler ve altın sarısı simli iplikle işlenmiş yoğun motifler bulunmaktadır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda, arka ortasında, eteğin sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Geniş düz kesimli beden formuna sahiptir
Kemer Kullanımı:	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.7. Giysi İnceleme Formu 7

Giysi İnceleme Formu 8

	Giysi Model No: 8
	Envanter No: 2.3.66
	Giysinin Adı: Entari
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	18.04.1966
Müze Geliş Şekli	Sabri Kaya'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Kırmızı, mor, turuncu, yeşil ve mavi çizgiler de saten kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Üst beden de bele kadar astar kullanılmıştır. Kırmızı zemin üzerine çiçek desenli pamuklu kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Yaka, kol ağızları, etek ucu, sağ ve sol ön beden de bele kadar siyah şeritler bulunmaktadır. Siyah şeritlerin üzeri beyaz iplik ile üçgen motifli işlemler yapılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Giysinin önü yakadan bele kadar agraf ile kapatılmıştır. Belden etek ucuna kadar etek kısmı açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda, arka ortasında, eteğin sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır. Etek belden etek ucuna kadar açıktır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Beden ve etek olarak iki parça halindedir. Etek belden etek ucuna kadar genişleyen ve ön ortasından açıktır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.8. Giysi İnceleme Formu

Giysi İnceleme Formu 9

	Giysi Model No: 9
	Envanter No: 1.13.66
	Giysinin Adı: Cepken
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi Ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	29.08.1966
Müze Geliş Şekli	Kasım Günerhan'dan satın alma
Onarım Durumu	Yer yer yıpranmış ve onarılmıştır
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	17. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 181)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Bordo renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Bordo renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ile beden işlenmiştir. Yaka, etek ucu, sağ ve sol ön beden sarı güpür ile çevrelenmiştir
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Kolsuz modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Arka ortasında, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Kısa belde biten dar kesimli bir üst giysidir
Kemer Kullanımı:	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.9. Giysi İnceleme Formu 9

Giysi İnceleme Formu 10

	Giysi Model No: 10
	Envanter No: 1.4.67
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	17.05.1967
Müze Geliş Şekli	Kâmil Uluç'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mor renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Kahverengi keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ile yaka, etek ucu, sağ ve sol ön beden altın sarısı simli ip ile işlenmiştir
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Kare yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Göğüs ucundan bele kadar agraf ile kapatılan belden etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Arka ortasında, kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır. Belden etek ucuna kadar tamamen açıktır
Beden Özelliği	Üst beden bele oturan belden etek ucuna kadar genişleyen modeldir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.10. Giysi İnceleme Formu

Giysi İnceleme Formu 11

	Giysi Model No: 11
	Envanter No: 8.10.73
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	17.05.1967
Müze Geliş Şekli	Kâmil Uluç'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 157)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Yeşil renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem rengi keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ile tüm beden ve kollar da çiçek, yaprak deseni yoğun bir şekilde işlenmiştir. Etek ucunda sarı simli ip ile püskül kullanılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır Yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Arka ortasında, kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Geniş düz kesimlidir
Kemer Kullanımı:	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.11. Giysi İnceleme Formu 11

Giysi İnceleme Formu 12

	Giysi Model No: 12
	Envanter No: 1.4.78
	Giysinin Adı: Ceket
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	07.06.1978
Müze Geliş Şekli	Selahattin Çelik'ten satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Lacivert renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Mavi renkte keten astar kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ile tüm beden ve kollar da Bitkisel dal ve çiçek motifleri, pul ve simli ipliklerle yoğun bir şekilde işlenmiştir. Sağ ve sol bedende göğüs çizgisinde cep detayına benzeyen işleme yapılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Erkek yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Arka ortasında, kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Geniş düz kesimlidir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.12. Giysi İnceleme Formu 12

Giysi İnceleme Formu 13

	Giysi Model No: 13
	Envanter No: 2.1.72
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	24.01.1972
Müze Geliş Şekli	Orhan Çiçek'ten satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	17.Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 167)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renk ve Kumaşlar	Lacivert renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem renkte keten astar kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Tüm beden ve kollar çiçek, yaprak ve dal motifleri ile kabartmalı olarak gümüş sim iplikler ve pul boncuklar kullanılarak işlenmiştir
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Arka ortasında, kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Pens, kup gibi detaylara rastlanılmamıştır. Geniş düz kesimlidir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.13. Giysi İnceleme Formu 13

Giysi İnceleme Formu 14

	Giysi Model No: 14
	Envanter No: 1.1.1986
	Giysinin Adı: Üç Etek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müzeye Verildiği Tarih	28.10.1985
Müzeye Geliş Şekli	Şamil Uluç'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	20.Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 187)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Lila renkte ipek kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem renkte keten astar kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Kırmızı, yeşil simli ip ile bitkisel motifler işlenmiştir. Manşetlerde sarı kumaş üzerine kırmızı simli iplikle işleme yapılmıştır. Yaka bel çizgisine kadar kırmızı kordon ile süsleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir.
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır.
Yırtmaç Özelliği	Kol da dirsekten kol ucuna kadar yırtmaç vardır.
Beden Özelliği	Beden 3 parçadan oluşarak, etek kalça çizgisinden aşağı doğru çan şeklinde açılmaktadır.
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.14. Giysi İnceleme Formu

Giysi İnceleme Formu 15

	Giysi Model No:15
	Envanter No: 7.5.68
	Giysinin Adı: Yelek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	02.10.1968
Müze Geliş Şekli	Özdemir Levinç'ten satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan,2021;180)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Bordo renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Bedenin sağ ön ve sol ön kısmına altın sarısı simli ip kullanılarak sık iğne yapılmıştır. Yaka, kol evi ve etek ucu sarı simli biye ile temizlenmiştir
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Kolsuz modeldir
Ön Kapama Özelliği	Sık bir şekilde, yakadan etek ucuna kadar ilik düğme kullanılmıştır
Yırtmaç Özelliği	Sağ ve sol yan dikişlerde küçük yırtmacı vardır
Beden Özelliği	Dar omuz, geniş kol evi, dar beden kesimi
Kemer Kullanımı:	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.15. Giysi İnceleme Formu 15

Giysi İnceleme Formu 16

	Giysi Model No: 16
	Envanter No: 9.5.68
	Giysinin Adı: Cepken
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	02.10.1968
Müze Geliş Şekli	Özdemir Levinç'ten satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan,2021;182)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mor renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Kırmızı renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ile beden ve omuzlarda şal deseni kullanılarak işlenmiştir. Yaprak ve çiçek motifleri de kullanılmıştır.
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Uzun Kollu modeldir. Kol altı dikişsizdir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır. İlik düğme kullanılmamıştır
Yırtmaç Özelliği	Kol altı dikişi, kol ucundan koltuk altına kadar açıktır. Bedende yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Ön beden oval arka beden düz kesimlidir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.16. Giysi İnceleme Formu 16

Giysi İnceleme Formu 17

	Giysi Model No: 17
	Envanter No: 1.6.84
	Giysinin Adı: Cepken
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Ye	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	11.04.1984
Müze Geliş Şekli	Mustafa Turan'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan,2021;169)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Siyah, turuncu, yeşil, kırmızı, beyaz renkte çizgili keten kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Siyah, turuncu, yeşil, kırmızı, beyaz boyuna çizgiler ve kol yırtmacında ve ön kapamada simli geniş güpür kullanılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır. İlik düğme kullanılmamıştır
Yırtmaç Özelliği	Bedende yırtmaç bulunmamaktadır. Kol ucunda yırtmaç vardır
Beden Özelliği	Penssiz geniş kesimli bedene sahip
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.17. Giysi İnceleme Formu 17

Giysi İnceleme Formu 18

	Giysi Model No: 18
	Envanter No: 3.3.66
	Giysinin Adı: Gömlek
Kayna: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müzeye Verildiği Tarih	18.04.1966
Müzeye Geliş Şekli	Sabri Kaya'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	19.Yüzyıl (Erdoğan,2021;192)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Beyaz zemin üzerine kırmızı çiçekli basma kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Malzemeler	Giysi astarsızdır.
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Üst beden ve manşetler siyah pamuklu ip ile nakış yapılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir.
Ön Kapama Özelliği	Yakadan bel oyuntusuna kadar ilik düğme ile kapatılmıştır
Yırtmaç Özelliği	Bedende yırtmaç bulunmamaktadır. Kol ucunda yırtmaç vardır
Beden Özelliği	Ön patın bittiği yerden ayrı iki parça halindedir. Patın bittiği yerden etek ucuna kadar büzgülüdür.
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.18. Giysi İnceleme Formu 18

Giysi İnceleme Formu 19

	Giysi Model No:19
	Envanter No: 2.5.67
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	17.05.1967
Müzeye Geliş Şekli	Yavuz Yüceyurt'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 177)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Kırmızı renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Mor renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Altın sarısı simli ip ve etek uçlarında kürk parçaları kullanılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Kare yaka
Kol Özelliği	Koltuk altında ek parçası (kuş parçası) mevcuttur. Truvakar kol modelidir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etek ucunda yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Belden oturtmalı, belden etek ucuna kadar genişleyen A kesimli etek
Kemer Kullanımı	Deri ya da gümüş kemer tercih edilir.

Tablo 4.1.19. Giysi İnceleme Formu 19

Giysi İnceleme Formu 20

	Giysi Model No: 20
	Envanter No: 2.22.80
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	17.12.1980
Müzeye Geliş Şekli:	Güllü Oğuztimur'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18.Yüzyıl (Erdoğan,2021;164)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mor, sarı, beyaz, siyah renklerinde keten ve ipek kumaşlar kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Mor renk üzerine siyah ve beyaz boyuna çizgileri olan desenli kumaş kullanılmıştır. Manşetler de sarı ipek kumaş üzerine siyah kurdele ile süsleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Sağ ve sol yan dikişlerde belden etek ucuna kadar yırtmaç vardır
Beden Özelliği	Eteği 3 parçadan oluşan üst beden ve etek göğüsten kesikli 2 parçalıdır
Kemer Kullanımı:	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.20. Giysi İnceleme Formu 20

Giysi İnceleme Formu 21

	Giysi Model No: 21
	Envanter No: 1.30.80
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi:	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	24.12.1980
Müze Geliş Şekli	Bahri Uluçtay'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Kırmızı renkte çuha kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve kumaş	Astar kullanılmamıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Etek ve kol ucunda, göğüs ve sırtta sarı simli kurdele kullanılmıştır.
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etekte yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Eteği parçalı geniş bir forma sahiptir. Üst beden ve etek göğüsten kesikli 2 parçalıdır. Sağ ön ve sol ön bedende cep bulunmaktadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.21. Giysi İnceleme Formu 21

Giysi İnceleme Formu 22

	Giysi Model No: 22
	Envanter No: 1.1.83
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	24.12.1980
Müze Geliş Şekli	Bahri Uluçtay'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu:	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Lacivert renkte çuha kumaş kullanılmış
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Etek ve kol ucunda, göğüs ve sırtta sarı simli kurdele kullanılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etekte yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Eteği parçalı geniş bir forma sahiptir. Üst beden ve etek göğüsten kesikli 2 parçalıdır. Sağ ön ve sol ön bedende cep bulunmaktadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.22. Giysi İnceleme Formu 22

Giysi İnceleme Formu 23

	Giysi Model No: 23
	Envanter No: 1.4.68
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	05.02.1968
Müze Geliş Şekli	Ahmet Uluç'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan,2021;173)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Turuncu, yeşil, mor, altın sarısı renklerinde ipek kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Turuncu, yeşil, mor, altın sarısı renklerinden oluşan dikine ve zikzak desenli kumaş kullanılmıştır. Yaka, kol ucu ve kol yırtmacında kırmızı güpür ile süsleme yapılmıştır
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kol modelidir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Sağ yan dikiş ve sol yan dikişte diz hattından etek ucuna kadar ve kol uçlarında yırtmaç bulunmaktadır
Beden Özelliği	Belden etek ucuna genişleyen forma sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.23. Giysi İnceleme Formu 23

Giysi İnceleme Formu 24

	Giysi Model No: 24
	Envanter No: 17.7.73
	Giysinin Adı: Yelek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	29.06.1973
Müzeye Geliş Şekli	Hüseyin Yurtal'dan satın alma
Onarım Durumu	Sağ koltuk altı yama ile tadilat edilmiştir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mavi renkte çuha kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Kırmızı renkte saten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Sağ ön ve sol ön göğüs çizgisinde iki, arka bedende bir motif bulunmaktadır. Simli kordon ip ile işlenmiştir
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka kullanılmıştır
Kol Özelliği	Kolsuz modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kullanılmamıştır
Beden Özelliği	Ön iki parça arka tek parça şeklinde önü açık yelek formundadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.24. Giysi İnceleme Formu 24

Giysi İnceleme Formu 25

	Giysi Model No:25
	Envanter No: 2.4.78
	Giysinin Adı: Üçetek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	07.06.1978
Müze Geliş Şekli	Selahattin Çelik'ten satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Sarı renkte saten kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz keten- boyuna çizgiler kullanılmıştır. Yırtmaçlar ve yaka kahverengi oya ipleri ile ince oyalanmıştır.
Süslemeye Kullanılan Renk ve Malzemeler	Sarı kumaş üzerine siyah ince
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu model
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kolu, dirsekten kol ucuna kadar ve yan dikişler de yırtmaç bulunmaktadır
Beden Özelliği	Belden etek ucuna doğru genişleyen etek üç parçadan oluşmaktadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.25. Giysi İnceleme Formu 25

Giysi İnceleme Formu 26

	Giysi Model No: 26
	Envanter No: 1.22.80
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	17.12.1980
Müzeye Geliş Şekli	Güllü Oğuztimur'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 162)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Kırmızı renkte çuha kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Etek ucu, kol uçları, yaka ve omuzdan göğüs çizgisine kadar altın sarısı simli ip ve şeritlerle süsleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Truvakar kol modelidir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve etekte yırtmaç kullanılmamıştır
Beden Özelliği	Belden etek ucuna doğru genişleyen etek beş parçadan oluşmaktadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.26. Giysi İnceleme Formu 26

Giysi İnceleme Formu 27

	Giysi Model No: 27
	Envanter No: 2.11.67
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi (Erdoğan, 2021; 161)
Müze Veriliş Tarihi	06.09.1967
Müze Geliş Şekli	Doğan Ünal'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 161)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Lacivert renkte çuha kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Etek ucu, kol uçları, yaka ve omuzdan göğüs çizgisine kadar altın sarısı simli ip ve şeritlerle süsleme yapılmıştır. Kalça çizgisinde sağ ön ve sol ön bedende cep bulunmaktadır. Ön kol uçlarından dirseğe kadar sarı simli ip ile motifler işlenmiştir
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda(kol ucundan koltuk altına kadar altın sarısı simli kordon ile süsleme detayı verilmiştir.)ve etekte yırtmaç kullanılmamıştır
Beden Özelliği	Belden oturtmalı etek ucuna doğru genişleyen etek formuna sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.27. Giysi İnceleme Formu 27

Giysi İnceleme Formu 28

	Giysi Model No:28
	Envanter No: 3.14.67
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	23.10.1967
Müze Geliş Şekli	Ahmet Uluç'tan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 170)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Pembe renkte ipek kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Malzemeler	Krem rengi keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Pembe zemin üzerine beyaz boyuna çizgili kumaş kullanılmıştır. Kol ucundan dirseğe kadar sarı ipek kumaş üzeri siyah güpür ile işleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka modelidir.
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmaktadır
Beden Özelliği	Belden oturmalı etek ucuna doğru genişleyen etek formuna sahiptir.
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.28. Giysi İnceleme Formu 28

Giysi İnceleme Formu 29

	Giysi Model No:29
	Envanter No: 5.1.68
	Giysinin Adı: Kaftan
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	05.02.1968
Müze Geliş Şekli	Ahmet Uluç'tan müze hediye edilmiştir
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	18. Yüzyıl (Erdoğan,2021;174)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Pembe renkte ipek kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz renkte keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Pembe, beyaz, sarı renklerinde boyuna çizgilerin üzeri çiçek desenli kumaştır. Kol ucundan dirseğe kadar sarı ipek kumaş üzeri siyah güpür ile işleme yapılmıştır. Yaka ve ön ortası etek ucuna kadar siyah ince oya ile temizlenmiştir
Kalp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka modelidir
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir.
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Kesimi	Kol ucunda, sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmaktadır
Beden Kesimi	Belden oturmalı etek ucuna doğru genişleyen etek formuna sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.29. Giysi İnceleme Formu 29

Giysi İnceleme Formu 30

	Giysi Model No:30
	Envanter No: 8.5.68
	Giysinin Adı: Yelek
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Erkek Giysisi
Müzeye Veriliş Tarihi	02.10.1968
Müzeye Geliş Şekli:	Özdemir Sevinç'ten satın alma.
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	17. Yüzyıl (Erdoğan, 2021; 179)
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mor renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Beyaz zemin üzerine pembe çiçekli keten kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Mor kadife kumaş üzerine simli ip ile yoğun işleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka
Kol Özelliği	Kolsuz modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan göğüs çizgisine kadar oymalı simli ip ile elde yapılmış düğme kullanılmıştır
Yırtmaç Özelliği	Yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Oyuntulu kol ve yaka model özelliğine sahip. Boyu göğüs çizgisinde biten yelek modelidir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.30. Giysi İnceleme Formu 30

Giysi İnceleme Formu 31

	Giysi Model No: 31
	Envanter No: 2.9.73
	Giysinin Adı: Entari
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	06.07.1973
Müze Geliş Şekli	Fikret Erkoç'tan satın alma.
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Mor ve kırmızı renkte ipek kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem rengi keten kumaş ile üst beden bel hattına kadar astarlanmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Mor zemin üzerine kırmızı desenli kumaştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka modelidir
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Göğüs hattından tek düğme ile kapatılmaktadır. Göğüs hattından etek ucuna kadar açıktır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve bedende yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Etek ve üst beden bel hattından dikişlidir. Etek uçlarında firfir detayı bulunmaktadır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.31. Giysi İnceleme Formu 31

Giysi İnceleme Formu 32

	Giysi Model No: 32
	Envanter No: 10.1.78
	Giysinin Adı: Cepken
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	24.04.1978
Müze Geliş Şekli	Halkevi Daire Başkanından müzeye hediye edilmiştir
Onarım Durumu	Göğüs hattı ve kollarında yama parçaları bulunmaktadır
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Pembe renkte saten kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Astar kullanılmamıştır.
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Pembe zemin üzerine simli çiçek desenleri bulunmaktadır. Kol uçları, etek ucu ve ön ortası yarım daire şeklinde kumaşa hareketlilik kazandırılmıştır ve simli sutaşı ile yarım dairelerin üzeri işlenmiştir
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Hâkim yaka kullanılmıştır
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır. İlik düğme kullanılmamıştır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve bedende yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Penssiz geniş kesimli beden kalıbına sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.32. Giysi İnceleme Formu 32

Giysi İnceleme Formu 33

	Giysi Model No: 33
	Envanter No: 1.5.79
	Giysinin Adı: Ceket
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	19.09.1979
Müze Geliş Şekli	Yusuf Yurtseven'den satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Lacivert renkte kadife kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Ekose desenli pamuklu kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	Yaka, bilekler, sağ ön ve sol ön altın sarısı simli çift şerit ile süsleme yapılmıştır. Sağ önde bulunan cep altın sarısı kordon ile detaylandırılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka kullanılmıştır
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği	Yakadan etek ucuna kadar açıktır. İlik düğme kullanılmamıştır
Yırtmaç Özelliği	Kol ucunda ve bedende yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Penssiz geniş kesimli beden kalıbına sahiptir. Sağ ön göğüs çizgisinin altında bir adet cep vardır
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.33. Giysi İnceleme Formu 33

Giysi İnceleme Formu 34

	Giysi Model No: 34
	Envanter No: 1.9.84
	Giysinin Adı: İç Gömleği
Kaynak: Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi arşivi	
Giysinin Tarihi ve Kimlik Bilgileri	
Bulunduğu Yer	Kars
İnceleme Tarihi	29.03.2022
Cinsiyet	Kadın Giysisi
Müze Veriliş Tarihi	18.04.1984
Müze Geliş Şekli	Muhittin Yıldız'dan satın alma
Onarım Durumu	Bilinmemektedir
Sergilenme Durumu	Restorasyon ve Konservasyon sürecindedir
Ait Olduğu Dönem	Bilinmemektedir
Giyside Kullanılan Malzemeler	
Renkler ve Kumaşlar	Kırmızı renkte tafta kumaş kullanılmıştır
Astarda Kullanılan Renk ve Kumaş	Krem rengi üzerine pembe çiçekleri olan basma kumaş kullanılmıştır
Süslemede Kullanılan Renk ve Malzemeler	İç gömlek olduğundan dolayı süsleme materyali kullanılmamıştır. Sağ ve sol yan dikişlerde bulunan yırtmaçlarda altın sarısı simli ip ile işleme yapılmıştır
Kalıp Ölçüleri ve Dikiş Özellikleri	
Yaka Özelliği	Sıfır yaka kullanılmıştır
Kol Özelliği	Uzun kollu modeldir
Ön Kapama Özelliği:	Yakadan etek ucuna kadar açıktır. İlik düğme kullanılmamıştır
Yırtmaç Özelliği	Sağ ve sol yan dikişlerde yırtmaç bulunmaktadır. Kol ucunda yırtmaç bulunmamaktadır
Beden Özelliği	Belden oturan ve etek ucuna kadar genişleyen dökümlü model özelliğine sahiptir
Kemer Kullanımı	Kullanılmamıştır

Tablo 4.1.34. Giysi İnceleme Formu 34

4.2. Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Geleneksel Giysilerin Dağılımı

Yapılan bu araştırmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan 34 geleneksel giysi inceleme formlarından elde edilen bulguların dağılımı tablolar halinde sunulmuştur.

-Müzeye Kazandırılma Şekli	Frekans	%
Hediye	4	12
Satın Alma	30	88
-Ait Olduğu Dönem	Frekans	%
17.yy.	4	12
18.yy.	14	41
19.yy.	3	9
20yy.	1	3
Bilinmemektedir	12	35
-Sergilenme Durumu	Frekans	%
Teşhirde	5	15
Konservasyon ve Restorasyonda	29	85
-Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	23	68
Erkek	11	32
-Giysinin Onarım Durumu	Frekans	%
Onarım Görmüştür	3	9
Bilinmemektedir	31	91

Toplam Örnek Sayısı:34

Tablo 1. Geleneksel Giysilerin Müzeye Kazandırılma Şekli, Ait Olduğu Dönem, Cinsiyet, Sergilenme ve Onarım Durumunun Dağılımı

Araştırma da geleneksel giysilerden müzeye hediye edilen ürün sayısı toplam ürün sayısının % 12'sini, satın alınan ürün sayısı ise toplam ürün sayısının % 88'ini oluşturmaktadır. Müzede incelemesi yapılabilen giysiler 1965- 1985 tarihleri arasında satın alınmış ya da müzeye hediye edilmiştir.

Araştırmaya konu olan geleneksel giysilerin envanter kayıtlarında 12 giysinin ait olduğu yüz yıla ilişkin bilgilere ulaşılamamıştır. Müzede bulunan geleneksel giysilerin %12'sinin 17. yüzyıla, %41'inin 18. yüzyıla, %9'unun 19. yüzyıla ve %3'ünün 20. yüzyıla ait olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma da Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan 34 geleneksel giysinin %15'i teşhirde, %85'i konservasyon ve restorasyonda bulunmaktadır. Teşhirde bulunan 5 giysinin envanter kayıt numaraları 2.10.82, 1.4.84, 3.1.68, 1.8.81, 2.1.68'dir. Konservasyon ve restorasyon sürecince bulunan 29 giysinin envanter kayıt numaraları 4.3.65, 1.3.66, 2.3.66, 1.13.66, 1.4.67, 8.10.73, 1.4.78, 2.1.72, 1.1.1986, 7.5.68, 9.5.68, 1.6.84, 3.3.66, 2.5.67, 2.22.80, 1.30.80, 1.1.83, 1.4.68, 17.7.73, 2.4.78, 1.22.80, 2.11.67, 3.14.67, 5.1.68, 8.5.68, 2.9.73, 10.1.78, 1.5.79, 1.9.84'tür.

Araştırma da geleneksel giysilerden toplam giysinin %68'ini kadın giysisi, %32'sini de erkek giysisi oluşturmaktadır.

Geleneksel giysilerin envanter kayıtları incelendiğinde giysilerin %91'inde onarımla ilgili bilgiye rastlanılmamıştır. Ancak %9'unun onarım gördüğü tespit edilmiştir.

-Giyside Kullanılan Kumaş Çeşidi	Frekans	%
İpek Kutnu	2	6
İpek	5	15
Kadife	13	37
Keten	2	6
Çuha	6	18
Yünlü Kumaş	1	3
Basma	1	3
Tafta	1	3
Saten	3	9
-Giyside Kullanılan Kumaş Renkleri	Frekans	%
Turuncu	5	15
Bordo	5	15
Mor	5	15
Lacivert	5	15
Kırmızı	4	11
Pembe	3	8
Beyaz	2	6
Yeşil	2	6
Sarı	1	3
Mavi	1	3
Lila	1	3
-Astar Kullanım Durumu	Frekans	%
Kullanılmıştır	26	76

Kullanılmamıştır	8	24
-Astar da Kullanılan Kumaş Çeşidi	Frekans	%
Keten	20	76
Divitin	1	4
Yünlü Kumaş	1	4
Pamuklu Kumaş	2	8
Saten	1	4
Basma	1	4
-Astar Kullanılan Kumaş Renkleri	Frekans	%
Krem Rengi	8	30
Beyaz	7	27
Kırmızı	4	15
Kahverengi	3	12
Yeşil	1	4
Bordo	1	4
Mavi	1	4
Mor	1	4

Toplam Örnek Sayısı:34

Tablo 2. Geleneksel Giysilerde Kullanılan Kumaş ve Astar Dağılımı

Araştırmada geleneksel giysilerin kumaş özellikleri incelendiğinde en çok tercih edilen kumaşın kadife kumaş olduğu görülmektedir. Geleneksel giysilerin %37'sini kadife kumaş, %6'sını ipek kutnu kumaş, %15'ini ipek kumaş, %6'sını keten kumaş %18'ini çuha kumaş, %9'unu saten kumaş oluşturmaktadır. Araştırma yapılabilen geleneksel giysilerde en az kullanılan kumaş çeşitleri yünlü, basma ve tafta kumaşlardır. Bu kumaşların her biri toplam giysinin %3'ünü oluşturmaktadır.

Araştırma da geleneksel giysilerde kumaş rengi olarak en çok turuncu, bordo, mor ve lacivert renkleri tercih edilmiş her biri beşer giyside kullanılmıştır ve toplam giysinin %15'ini oluşturmaktadır. Giysilerde kullanılan kumaşlardan %11'ini kırmızı renk %8'ini pembe renk %6'sını beyaz renk %6'sını yeşil renk oluşturmuştur. Giysilerden birer tanesinde lila, mavi ve sarı renkleri kullanılmış her biri toplam giysinin %3'ünü oluşturmaktadır.

Araştırma yapılabilen geleneksel giysilerden %76'sın da astar kullanılmış %24'ün de astar kullanılmamıştır. Araştırma da geleneksel giysilerden giysinin astar kumaşı %76'sını keten, %8'ini pamuklu kumaş oluşturmaktadır. Giysilerde kullanılan diğer astar kumaş çeşitleri divitin, yünlü kumaş, saten ve basma kumaşlar her biri birer giyside kullanılmıştır ve astar kullanılan toplam giysinin %4'ünü oluşturmaktadır.

Araştırma da geleneksel giysilerden astar kullanılan 26 giysinin kumaş rengine ulaşılmıştır. %30'unu krem rengi, %27'sini beyaz %15'ini kırmızı, %12'sini kahverengi oluşturmaktadır. Giysilerde kullanılan diğer astar kumaşı renkleri yeşil, bordo, mavi ve mor renkleri her biri birer giyside kullanılmıştır ve her biri astar kullanılan toplam giysinin %4'ünü oluşturmaktadır.

-Yaka Çeşitleri	Frekans	%
Hâkim Yaka	11	32
Sıfır Yaka	20	59
Kare Yaka	2	6
Erkek Yaka	1	3
-Kol Çeşitleri	Frekans	%
Uzun Kollu	26	76
Truvakar Kol	4	12
Kolsuz	4	12

Toplam Örnek Sayısı:34

Tablo 3. Geleneksel Giysilerde Bulunan Yaka ve Kol Çeşitleri Dağılımı

Araştırma da geleneksel giysilerin yaka formları incelendiğinde en çok sıfır yaka ve hâkim yaka kullanılmıştır ve giysilerden %59'unu sıfır yaka, %32'sini hâkim yaka, %6'sını kare yaka %3'ünü erkek yaka oluşturmaktadır.

Araştırma da 34 geleneksel giysinin %85' inde patlet ve %68'inde yırtmaç bulunmamaktadır. İncelenen geleneksel giysilerin beden formları genel olarak geniş beden ve geniş kol formlarına sahiptir. Giysilerin birçoğunda süsleme detayı bulunmamaktadır. Genel olarak kumaşın kendi desen özelliği olan yöresel kumaşlar kullanılmıştır. İncelenen bazı giysilerde altın sarısı simli ip ve gümüş simli ip kullanılarak bitkisel motifler ve çeşitli motifler işlenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde konservasyon ve restorasyon sürecinde ile teşhirde bulunan geleneksel giysilerin kumaş, renk, kalıp, dikiş, süsleme özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında, envanter kayıtlarında bulunan geleneksel giysileri inceleme formu oluşturulmuştur. Bu formlardan elde edilen bilgiler tablolar haline getirilmiştir. Giysi inceleme formları ve tabloların analizlerine dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

Geleneksel giyim; bireyleri toplumun kültürel değerleri ile gelenek ve görenekleri hakkında bilgilendirmektedir. Toplumun kültürel yaşamını yansıtan ve geçmişini anlatarak günümüze taşıyan geleneksel giysiler, bünyesinde taşıymış olduğu kültürel zenginliği ile Türk halkının yaşam tarzını ve kültürel özelliklerini büyük ölçüde yansıtmıştır. Geleneksel giysiler zamanla biçim ve fonksiyonunu değiştirmiştir.

Geleneksel giysiler, toplumun ait olduğu dönemle ilgili önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Geleneksel giyim kültürümüzün önemli bir paçasıdır. Her bölgenin kendine özgü giyim kültürü bulunmaktadır.

Araştırmada Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne kayıtlı olan 17.yy'dan 20.yy'la ait giysi örnekleri incelenerek Anadolu kültürünün belli dönemine ulaşılmıştır. Araştırmada incelenen; Türk geleneksel giyim kuşam kültürünün sembolü olan giysilerinden kaftan, cepken, üç etek, entari ve yeleğin ortak özelliğinin sanatın ve yaratıcılığın yansıması olduğu görülmüştür. Araştırmada Türk giyim kuşamının değerlendirilmesinde yaşanılan sosyal çevre, iklim, coğrafya, yaşam koşullarının, etkileşim içinde olduğu göz önünde tutulmuştur. Gelenek ve göreneklerin giyim kuşamı etkilediği kanısına varılmıştır.

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde bulunan geleneksel giysilerin, envanter kayıtlarında 15 kaftan (10 kadın- 5 erkek), 4 cepken (3 erkek-1 kadın) giysi bulunmaktadır. Envanterde kadın giysisi olarak 2 entari, 4 üç etek, 1 gömlek,1 iç gömlek, 4 ceket, erkek giysisi olarak 3 yelek bulunmaktadır.

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde araştırma izni alınarak ulaşılabilen geleneksel giysilerin envanter kayıtlarına göre çoğunluğunu kadın giysisi oluşturmaktadır. Bu giysilerin müzeye kazandırılma şekli genel olarak satın alma ve müzeye hediye edilmesidir.

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan geleneksel giysilerin 29 tanesinin konservasyon ve restorasyon sürecinde olması nedeniyle envantere kayıtlı olan fotoğrafları incelenmiş, detaylı süsleme bilgilerine ulaşılamamıştır. Geleneksel giysilerin fotoğrafları ve envanter kayıtlarında bulunan bilgilere göre giysilerin süslemelerinde; renkli motifler, zincir dikiş işleme, kuş motifi, bitkisel dal ve çiçek motifleri, sık iğne ve oya işlemleri, desenli siyah zincir, kırmızı şerit, altın sarısı simli nakış ipler, siyah renkli kuş motifi, siyah kordon, gümüş rengi simli ip, pul boncuk, kürk parçaları kullanılmıştır. Giysilerde renkli ipek kumaş, kadife kumaş, ipek, ipek kutnu, keten, çuha, yünlü kumaş, basma, tafta ve saten kumaşlar kullanılmıştır. İncelenmiş olan giysilerin birçoğunda kapama kullanılmamıştır, bazı geleneksel giysilerde agraf kullanılmıştır. Geleneksel giysilerin süslemelerinde çok abartılı süslemelerin olmadığı görülmüştür ve bu durumun yaşanılan bölgenin yaşam ve coğrafi koşullarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Kars arkeoloji ve etnografya müzesinde teşhirde bulunan 5 geleneksel giysinin ölçüleri alınarak 1/10 ölçeğinde kalıpları ve teknik çizimleri çalışılmış, envanter numarası, giysinin adı, giysinin tarihi ve kimlik bilgileri, giyside kullanılan malzemeler, giysinin kalıp ölçüleri ve dikiş özelliklerinin bulunduğu giysi inceleme formu oluşturulmuştur. Teknik özellikleri, kumaş, süsleme ve giysi kompozisyon özellikleri belirtilmiştir. Konservasyon ve restorasyon sürecinde olan envanter kayıtlarından ulaşılan yirmi dokuz giysinin; envanter defterinde kayıtlı olan fotoğraf ve bilgilerine göre malzeme, renk, kumaş, süsleme detayı, giysi kompozisyon özelliklerinden genel olarak kumaşın kendi desen özelliği olan yöresel kumaşlar kullanılmıştır. İncelenen giysilerde çoğunlukla altın sarısı simli ip ve gümüş simli ip kullanılarak bitkisel motifler ve çeşitli motifler işlenmiştir. İncelenen geleneksel giysilerin çoğunluğunda üzerinde işleme detayı bulunmamaktadır. Giysi üzerinde ayrıca kullanılan göğüslük; yeşil, beyaz, kırmızı, siyah, sarı renklerinden oluşan kum boncuklarla işlenmiş etnik desenli süslemeler bulunmaktadır.

Konservasyon ve restorasyon sürecinde olan yirmi dokuz geleneksel giysinin envanter kayıtlarında bulunan fotoğrafların ölçüleriyle ilgili bilgilerin görsel olarak uyumsuz olması nedeniyle araştırma sürecinde bu ölçüler kullanılarak kalıp ve teknik çizim çalışmaları yapılamamıştır. Envanter kayıtlarında bulunan fotoğrafların ölçüleriyle ilgili bilgilerin görsel olarak uyumsuz olması, ölçülerle ilgili bilgilerin uzman kişiler tarafından kayıt altına alınmamış olmasından kaynaklanmış olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sürecinde incelenmiş olan envanter kayıtlarında tespit edilen hatalardan yola çıkılarak örnek etnografik eser envanter formu düzenlenmiştir(EK-1). Bu envanter formu üç bölümden oluşmaktadır; eserin tarihi ve kimlik bilgileri, eserde kullanılan malzemeler, kalıp ölçüleri ve dikiş özellikleridir. Müzede bulunan eserler etnografik eser envanterine göre uzman kişiler tarafından ayrıntılı şekilde düzenlenerek kayda geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Öneriler;

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan kaftan, cepken, yelek ve entari gibi geleneksel giysiler hakkındaki bilgilerin gelecek yıllara aktarılması ve farklı çalışmalara konu olabilmesi için envanter kayıtlarının alanında uzman kişiler tarafından el yazısı kullanılmadan dijital ortama aktarılarak eksiksiz, anlaşılır bir dille kayıt altına alınması,

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan tekstil ürünleri, giysiler ve giysi parçalarının çağa uygun müzecilik anlayışı ile sergilenmesi, korunması ve saklanması. Depolama ve teşhir alanlarının havalandırma ve ışıklandırma sisteminin tekstil ürünleri, giysiler ve giysi parçalarının zarar görmeyecek şekilde yenilenmesi,

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesinin bölge müzesi konumunda olması nedeni ile müzede sergilenen eserler Kars, Ağrı, Ardahan illerinde bulunan taşınır kültür varlıklarından oluşmuştur. Eser sayısının çok olması müze binasını ve depolama koşullarını yetersiz duruma sokmuştur. Müze binasında bulunan diğer eserlerden daha hassas olan tekstil ürünleri için modern günümüze uygun depolama alanlarının oluşturulması,

Bu araştırma sürecinde incelenmek istenen geleneksel giysilerin birçoğu, bulunduğu müze depolama şartlarında zarar görmüştür. Kars ilinde restorasyon ve konservasyon işlemlerinin yapılamaması nedeni ile il dışına gönderilmiştir. Bu durum sürecin uzamasına ve müzeye gelen ziyaretçilerin geleneksel giysileri görememelerine neden olmuştur. Restorasyon ve konservasyon işlemlerinin hızlandırılması çalışmanın önerileri arasındadır.

Kars Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde teşhirde bulunan ürün sayısı çok sınırlıdır. Restorasyon ve konservasyon çalışmasının depolarda bulunan ürünlerin hepsinde yapılması, yörenin giysi ve giysi aksesuarları üzerindeki geleneksel yansımalarının

incelenebilmesi amacı ile teşhire çıkarılan ürün sayısının artırılması önerilmektedir. Müze yetkilileri, bu araştırma ile giysilerin incelenmesinin ne kadar önemli olduğunu fark etmiş ve daha fazla ürün sergilenerek her ürün hakkında detaylı ve doğru bilgiler verilmesi gereğini görmüşlerdir.

KAYNAKLAR

- Akçayöz, V. ve Öztürkkan, Y. (2013). *Gravür ve Minyatürlerle Kars*, Özal Matbaası, Kars
- Akgül, N.(2018). Gelenekli Bir Yaşam Örneği “Tahtalı Türkmen Giysileri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
- Akpınarlı, H. ve Başaran, F. (2018). “Geleneksel Kumaşların Özellikleri Ve Kullanım Alanları” Gazi Üniversitesi, s:26, ss:21-39
- Akyol, A. (2019). Kastamonu Mimar Vedat Tek Kültür Ve Sanat Merkezi Şapka Müzesinde Bulunan Başlık Ve Şapka Kompozisyonlarının Yeni Tasarımlara Uygulanması, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, El Sanatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Akyol, C. (2022). “Doğal ve Kültürel Kaynaklara Dayalı Turizm: Kars Destinasyonu” Artvin Çoruh Üniversitesi, Otelcilik ve Turizm Araştırmaları Dergisi, s:86, s:81-94
- Alp, N. ve Özdemir, H. vd. (2009). *Kars İli Kültür Envanteri*, Kars Valiliği, Kars
- Aydın, S. (2009). “Halk Bilimi El Sanatları Geleneği Giyim Kuşam ve Süsleme”, *Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi*, s:2, s:2-14
- Ayvaz,K.M.(2018) Öğretmenlerin Gömlek Satın Alma Davranışları ve Gömleklere Yönelik Geri Dönüşüm Konusundaki Görüşleri: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tasarım Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Balcı, M. (2005). *İl Yılığ*, Kars
- Başaran, F. ve Gürbüzler, S. (2018). “Osmanlı Şehzade Kaftanlarında Kullanılan Kumaşlar ve Özellikleri”, *Gazi Üniversitesi*, s:352, ss:351-360
- Bedük, S. ve Harmankaya, H. (2010). “Konya İli Müzelerinde ve Özel Koleksiyonlarda Bulunan Erkek Entari Örnekleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s:681, ss:679-708
- Bilgel, S. (1999). Osmanlı Dönemi Türk Kadın Giyimi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi
- Bingöl, A. (2011). “Kars ve Çevresinde Demir Çağı Yerleşmeleri”, *Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s: 22, s:20-40
- Boyacıoğlu, H.(2012) Malatya Müze ve Halk Eğitim Merkezinde Bulunan Geleneksel Giysiler, Selçuk Üniversitesi, Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Cengiz, E. (2013). *XI. ve XV. Yüzyıllar Arasında Kars*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi
- Cihan, N. (2012). 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanlarında Yer Alan (Lale, Haliç İşi ve Çintemâni) Motiflerden Yola Çıkararak Seramik Yüzeyle Yeni Tasarım Önerileri, Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anasanat, Yüksek Lisans Tezi
- Çalış, E. (2011). Kars Müzesinde Bulunan Türk Devri Metal Mutfak Eşyaları (18. Yüzyıldan Günümüze kadar), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Çelik, S. (2022). “Ege Üniversitesi Etnografya Müzesindeki İşlemeli Cepkenlerin Desen Tasarımları”, Konya
- Çobanlı, Z. Kanışkan, E. “Osmanlı Çini ve Seramiklerinde Giyim Kuşam Kültürü ve Özellikleri” Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı Bölümü, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, s.101,ss.95-107

- Daniş, D. (2021). Kars Müzesi'nde Bulunan Madeni Mutfak Malzemeleri, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Demir, A.(2019). Kars Müzesin de Bulunan Osmanlı Dönemi Sikkeleri (18.yy-20yy.), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Demir, M. (2013). Kars Kent Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Doktora Tezi
- Doğan, M. (2011) Giyim Kuşam ve Kültür İncelemeleri Üzerine Türk Romanı (1870- 1940), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Doğdu, Y. ve Bulmuş, E. “Sinop Arkeoloji Müzesinde Bulunan Geleneksel Giyim Örneklerinden Üç Etek Entari Örnekleri” Sinop Üniversitesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 206, ss. 205-21
- Dursun, F. Çalışan ve Ç. Abanoz, G. (2019). “Düzce İli Geleneksel Özel Gün Kadın Giysilerinin İncelenmesi”, Gaziantep Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, s:62, ss:56-74
- Dursun, F. Abanoz, G. ve Dursun, Ç. (2020). “Bulgaristan Göçmenlerinin Yaşadığı Selamlar Köyü Geleneksel Kadın Giysilerinin İncelenmesi”, Düzce Üniversitesi, *Dergipark* , s:54 , ss:51-69
- Elbüstan, Özlem. (2021). Kars Müzesinde Yer Alan Taş Eserler, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Erişen, S. (2000). *Kars'ın Tarihi ve Turizmi*, İstanbul
- Erdoğan, E. (2021). Kars Geleneksel Giysilerinin Güncel Kadın Giysi Tasarımları İçerisinde Yorumlanması, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlilik Tezi
- Ersoy, U. (2016). *Türk Müzeciliğinde Mevcut Durum Analizi*, Ankara
- Erk, A. (2019). Kars Müzesi'nde Bulunan Etnografik Madeni Takılar, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Esen, M. (2021). Etnografya Müzelerinden Somut Olmayan Kültürel Miras Müzelerine, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkbilim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Gökçesu, Z. ve Güngör,M. (2015) “Beypazarı İlçesi Geleneksel Özel Gün Kıyafetleri” Ankara Beypazarı Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, s.587,ss.581-593
- Görünür, L. ve Ögel, S.(2006). “Osmanlı Kaftanları ile Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları” İstanbul Teknik Üniversitesi, *İTÜ Dergisi*, s:62, ss:59-68
- Güler, F.(2010). “İzmir Etnografya Müzesinde ve Efes Müzesi Selçuk'ta Bulunan Hamam Takımlarının İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi
- Günaydın, G.(2014) “Türk Müzeciliğinin Doğuşu Ve Tarihsel Gelişimi, Müzecilikte Yeni Açılımlar”, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, s:3, s:2-9
- Kaçar, N.(2018). “Denizli İli Çal İlçe ve Yöresi Geleneksel Kadın Giysi Özelliklerinin Giyim Kültürü Açısından İncelenmesi”, Denizli Pamukkale Üniversitesi, *9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, s:232, s:222-242
- Kars Belediye Başkanlığı. (1999). *2000'lerde Kars*, Mimarlar Odası, Kars
- Demirel, E.(2012) *Kars Turizm Keşif Rehberi*, Serhat Kalkınma Ajansı, Kars

- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Kavramlar ve İlkeler Teknikler*, İkinci Yazım, 35. Baskı, Ankara
- Kalander, M.(2021). Kars Müzesi'nde Bulunan Tarihi Banknot Paralar, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi
- Kayserili, Y.(2017). Çift Katlı Çözümlü Kadife Kumaşların Üretim Parametrelerinin Kumaş Performansına Etkisi, Erciyes Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Kılıç, E. ve Gönülalan, N. (2023). *T.C.Milli Eğitim Bakanlığı Şehrimiz Kars*, Kars
- Kırzioğlu, M.F. (1953). *Kars Tarihi 1. Cilt*, Işıl Matbaası, İstanbul
- Kocabaş, F. (1999). *Kars İl Yıllığı*, Kars Valiliği, Kars
- Kozbekçi, S. (1995) Yelek Kalıp- Model Uygulama ve Üretim Yöntemleri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Kozbekçi, S. (2010). 17. – 18. Yüzyıl Döneminde Osmanlı Kaftanları ve Japon Kimonoları Üzerine Karşılaştırmalı Çözümlemeler, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Ana Sanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi
- Koç, F. ve Koca, E. (2006).Türk İnsanın Cumhuriyet Dönemi ile Başlayan Giyim Kuşamda Çağdaşlaşma Süreci. *Tekstil Maraton Dergisi*, s.43 ss.42-53
- Koç, F.ve Koca, E. (2016). “Halk Giyim Kuşamının Yok Olmasına İlişkin Nedenler ve Koruma Altına Alınması Gerekliliğinin 5K1N Yöntemi ile Analizi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, *Türk Çalışmaları Dergisi*, s:759, s:755-778
- Koca, E. ve Baran, H. (2014). “Eskişehir İli Geleneksel Kadın Şalvarları”, Gazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi, *Arış Dergisi*, s:27, s:26-33
- Kuran,F. ve Doğan, Z. (2020) “ Trabzon Geleneksel Giysilerinin Gündelik Kullanıma Uygunluğunun Teknik ve Ergonomik Özellikleri Üzerinden İncelenmesi”, *Uluslararası Marmara Sosyal Bilimler Kongresi 2020 Bildiriler Kitabı*, s.322, ss. 316-332
- Kurtul, Z. (2011). Kahramanmaraş Müzesinde Bulunan Kadın Cepkenlerinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi
- Okşak, Y. (2018). Müze Tanıtımında Grafik Tasarım Ürünlerinden Yararlanılması (İnegöl Kent Müzesi Örneği), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Ok, M. (2015). “Tasarım ve Süsleme Öğeleriyle Topkapı Sarayı Padişah Kaftanları”, *Akdeniz Sanat Dergisi*, s:73, ss: 70-85
- Özdemir, E. (2010). 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Sanayileşmenin Saray İçin Üretilen Kumaşlara Etkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi
- Özaydın, M. (2019). Anadolu Selçuklu Devleti'nin Kars ve Çevresindeki Faaliyetleri ve Kars Müzesi'nde Bulunan Anadolu Selçuklu Dönemi Sikkeleri, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Özkasım, H. Küçükhasköylü, N. (2013). *Müzecilik ve Sergileme*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Öztürk, Z.(2010). 16. ve 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanları, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Tekstil ve Moda Tasarımı Programı, Yüksek Lisans Tezi

- Özus, E. ve Erden, F. vd. (2014). “Konya Geleneksel Kadın Kıyafetlerinden Günümüze Yansımalar”, Konya Selçuk Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, *Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Dergisi*, s:639, s:634-649
- Saatçioğlu, K. (2017). 1923 Mübadelesinde Yunanistan’a Göç Edenlerin Giyim-Kuşam Özellikleri, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Moda Tasarımı Anabilim Dalı, Doktora Tezi
- Salman, F. ve Atmaca, Z. (2010) “Erzurum’da Geleneksel Kadın Giysilerinin Özellikleri”, Erzurum Atatürk Üniversitesi, *Sanat Dergisi*, s:13, s:11-17
- Salman, F. (2004) “Bitlis Geleneksel Giysileri” *Erzurum Atatürk Üniversitesi, Sanat Dergisi*, s.49, ss.41-53
- Sezgin, M.(1997) “Konya Koyunoğlu Müzesi’ndeki İki Erkek Libadesinin Tanıtılması”, *Türk Etnografya Dergisi*, s.163,ss. 163-175)
- Sökmen, S. (2015). “Bitlis Etnografya Müzesinde Bulunan Geleneksel Giysiler”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, s:379, ss: 370-390
- Şahin, E. (2014). Kars Müzesi’ndeki Bir Grup Tunç Çağı Keramiğinin Değerlendirilmesi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Subaşı, B. M. (2019). Müze Sergileme Tasarımında Bir Bütüncül Yöntem Olarak Hizmet Tasarımı Ptt Pul Müzesi ve Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Örneği, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tasarım Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Temel, F. (2011). Orta çağ Boyunca Kars ve Çevresinin Tarihi Coğrafyası, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Orta çağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Tokgöz, L. (2020). Erzurum-Kars-Van İllerindeki Sanat Tarihi Bağlamında Önem Arz Eden Kutsal Mekânların İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Doktora Tezi
- Tutar, H. (2012). *Kars’ın Sosyoekonomik Durumu ve Uygun Yatırım Alanları (SERKA)*
- Tufan, M.ve Erden, F. (2014) “Türk Giyiminde Konya İli Sille Yöresi ’ne Ait Geleneksel Kadın Kıyafetleri ve Süslemeleri”, Selçuk Üniversitesi, Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Dergisi, s:291, ss: 284-301
- Ural, S. Arslan, N. (2018). *Kars Tarihi 1960-1980, Son çağ Matbaacılık*, İstanbul
- Uylu, N. (2011). Kars Müzesinde Bulunan Ani Harabelerinden Çıkarılan Selçuklu Seramiklerinin Süsleme ve Kompozisyon Özellikleri, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Anabilim Dalı, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Yanık,C.G.(2010) Erkek Gömlek Üretimi, Tasarım, İşlem Basamakları Analiz Ve Profil Araştırmaları, Haliç Üniversitesi Sosyal Bölümler Enstitüsü Tekstil Ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Yetim, F.(2017) “Beypazarı Yöresi Geleneksel Kadın Giyiminde İşlemeli Çevre Hırka Örnekleri” Gazi Üniversitesi, İdil Dergisi, s.410, ss:401-422
- Yetim, F. ,Köklü, H. ve Özdemir, M. “Yeniçağa İlçesi ve Dereköy’ de Geleneksel Kadın Kıyafetleri ve Süslemeleri” Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s.162, ss. 160-168
- Yılmaz, B. (1997). Kütahya Yöresine Ait Otantik Cepkenlerin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giyim Endüstrisi ve Giyim Eğitimi Bölümü, Yüksek Lisans Tezi

Yılmaz, D. (2011). Osmanlı Dönemi 19. Yüzyıl Modası ve Değişim, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Tekstil ve Moda Tasarımı Programı, Yüksek Lisans Tezi

Dijital Kaynaklar

<https://dokumen.tips/documents/muzecilik-ve-sergileme.html>

<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-69904/turkiye39de-muzecilik.html>

<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43253/genel-mudurlugumuze-bagli-muzeler-ve-orenyerleri.html>

<https://www.kulturportali.gov.tr/>

<http://www.ani.gov.tr/tarihce.asp>

<https://sozluk.gov.tr>

<https://pgm.ktb.gov.tr>

Görsel Kaynaklar

Resim 2.2.2.1; <https://kars.ktb.gov.tr/TR-54869/kars-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html>,06.05.2023

Resim 2.2.3.1;<https://kars.ktb.gov.tr/TR-54869/kars-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html>,06.05.2023

Resim 2.2.3.2; <https://kars.ktb.gov.tr/TR-54869/kars-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html>,06.05.2023

Resim 2.2.3.3; <https://kars.ktb.gov.tr/TR-54869/kars-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html>,06.05.2023

Resim 2.3.1;<https://kars.ktb.gov.tr/TR-54869/kars-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html>,06.05.2023

EKLER

ESERİN FOTOĞRAFI	ENVANTER NO:
	ESERİN ADI:
ESERİN TARİHİ VE KİMLİK BİLGİLERİ	
Bulduğu Yer	
İnceleme Tarihi	
Cinsiyet	
Müze Veriliş Tarihi	
Müze Geliş Şekli	
Onarım Durumu	
Sergilenme Durumu	
Ait Olduğu Dönem	
ESERDE KULLANILAN MALZEMELER	
Giyside Kullanılan Kumaş ve Renkler	
Astarda Kullanılan Kumaş ve Renkler	
Süslemede Kullanılan Malzeme ve Renkler	
KALIP ÖLÇÜLERİ VE DİKİŞ ÖZELLİKLERİ	
Yaka Özelliği	
Kol Özelliği	
Kol Boyu	... cm
Göğüs Çevresi	... cm
Bel Çevresi	... cm
Omuz Genişliği	... cm
Boyun Çevresi	... cm
Bilek Genişliği	... cm
Tam Boy	... cm
Ön Kapama Özelliği	
Yırtmaç Özelliği	
Beden Özelliği	
Kemer Kullanımı	

Kars Arkeoloji Etnografya Müzesi Etnografik Eser Envanter Form Örneği

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Neslihan GÖKTAŞ

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi	01.07.2013
Lise	Kars Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	15.06.2007

